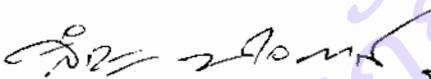

ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของ
ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3

สมจิตร คงเพชรศักดิ์

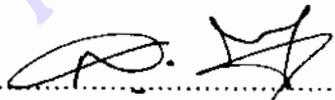
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ปีการศึกษา 2549
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อนุมัติวิทยานิพนธ์ เรื่องความต้องการในการพัฒนา
หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 เสนอโดย นางสาวสมจิตร คงเพชรศักดิ์ เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาดำเนินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา

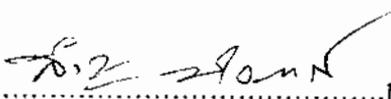

.....รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและบัณฑิตศึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สำราญ พงษ์โอภาส)

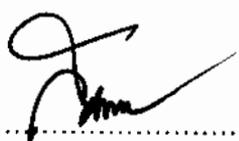
วันที่ 30 เดือนมกราคม พ.ศ. 2550

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุรพล พุฒคำ)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. กวี ศิริโกลาภิรมย์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สำราญ พงษ์โอภาส)

.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
(ดร.สมบูรณ์ นนธ์สกุล)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. กวี ศิริโกคาภิรมย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สำราญ พงษ์ไธมาส
ชื่อนักศึกษา	สมจิตร คงเพชรศักดิ์
สาขา	การบริหารการศึกษา
ปีการศึกษา	2549

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 และ 2) เพื่อเปรียบเทียบความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำนวนตามตำแหน่ง ความสามารถของครูผู้สอนในการนำหลักสูตรไปใช้ ความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน ปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้ และปัญหาการสร้างหลักสูตร กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 366 คน จำแนกเป็นครูผู้สอน จำนวน 186 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 180 คน ได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 ได้แบบสอบถามกลับคืนมาทุกฉบับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) การทดสอบที (t-test) และการทดสอบเอฟ (F-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ใน 7 ด้าน คือ การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร การดำเนินการใช้หลักสูตร การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล การสรุปการดำเนินงานของสถานศึกษา และการปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร พบว่า ทุกด้านตลอดจนภาพรวมทั้ง 7 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยมีด้านการสรุปการดำเนินงานของสถานศึกษา เป็นความต้องการที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงกว่าด้านอื่นๆ

2. การเปรียบเทียบความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง ความสามารถของครูผู้สอนในการนำหลักสูตรไปใช้ ปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้ และปัญหาการสร้างหลักสูตร พบว่า เป็นความต้องการที่ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน เป็นความต้องการที่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Thesis Title The Need for a Basic School Curriculum Development for Teachers and School Boards under Nakhon Sawan Educational Service Area Office 3

Thesis Advisors Assoc. Prof. Dr. Kawee Siriphokapirom
Asst. Prof. Samram Pongopas

Name Somjit Khongphetsak

Concentration Education Administration

Academic Year 2006

ABSTRACT

This research aimed to 1) study the need for developing a basic school curriculum for teachers and school boards under Nakhon Sawan Educational Service Area Office 3, and 2) compare the need for a basic school curriculum development for teachers and school boards under Nakhon Sawan Educational Service Area Office 3, classified by position, teachers' ability in utilizing the curriculum, satisfaction in utilizing the current curriculum, problems in utilizing the curriculum and problems in curriculum design.

The samples, obtained by stratified random sampling, consisted of 366, drawn from 4,284, i.e. 186 teachers and 180 basic school board members of the 2005 academic year under Nakhon Sawan Education Service Area Office 3. A questionnaire designed by the researcher with the reliability of 0.96 was approved by 5 experts. All were completed and returned then were analyzed to calculate percentage, mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.), t-test and F-test.

The findings were as follows:

1. the need for a basic school curriculum development for teachers and school board members under Nakhon Sawan Educational Service Area Office in 7 aspects: school readiness preparation; school curriculum design; curriculum management planning; curriculum management; supervision, monitoring, follow-up, and evaluation; summarizing of school management; and developing the process in curriculum management, overall and by each aspect was rated at a high level. The summarizing of school management aspect had the highest need of all.

2. the need comparison for a basic school curriculum development for teachers and basic school board members classified by position, teachers' ability in

utilizing the curriculum, problems in utilizing the curriculum, and problems in curriculum design showed no statistically significant difference which did not accord with the hypothesis set. However, the satisfaction in utilizing the current curriculum showed a statistically significant difference at .05 level which accorded with the hypothesis set.

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของ การศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี โดยมุ่งศึกษาความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์จากรองศาสตราจารย์ ดร. กวี ศิริโภคากิรมย์ ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สำราญพงษ์ไธมาส กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำและให้ข้อคิดต่างๆ ในการวิจัยอย่างดียิ่ง

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวิทย์ ศิริโภคากิรมย์ นายอนุสิทธิ์ เทพสัมฤทธิ์ นายสมศักดิ์ สุภักษ์ นายอรุณ รุ่งเรือง และนายสายันต์ พันธุ์ไม้ ที่กรุณาตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอขอบคุณรองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและบัณฑิตศึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์สำราญพงษ์ไธมาส ประธานสาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ และประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ดร.สุรพล พุฒคำ และผู้ช่วยศาสตราจารย์วินัย สมมิตร ตลอดจนคณาจารย์ทุกท่านที่อบรมสั่งสอน ให้คำปรึกษาให้ข้อเสนอแนะในการทำวิทยานิพนธ์ จนสำเร็จสมบูรณ์ และขอขอบคุณกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ดร.สมบูรณ์ นนท์สกุล ตลอดจนครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม จึงใคร่ขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

สมจิตร คงเพชรศักดิ์

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	6
ความสำคัญของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	11
สมมติฐานในการวิจัย.....	12
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตร.....	14
ความหมายของหลักสูตร.....	14
ความสำคัญของหลักสูตร.....	15
องค์ประกอบของหลักสูตร.....	17
สาระของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544.....	18
หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	23
ความหมายหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	23
ความสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	23
การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	24
บทบาทของสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา.....	36
ความต้องการและการพัฒนาหลักสูตร.....	42
ความหมายของความต้องการ.....	42
แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการ.....	43
การวัดและการประเมินความต้องการ.....	48
ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร.....	51
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร.....	52
ขอบข่ายการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา.....	55

	หน้า
บทที่ 2 (ต่อ)	
การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา	57
การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา.....	62
การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร.....	67
การดำเนินการใช้หลักสูตร.....	69
การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล.....	72
การสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา.....	75
การปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร.....	76
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	78
งานวิจัยในประเทศ.....	78
งานวิจัยต่างประเทศ.....	85
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	86
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	86
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	88
ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ.....	89
การหาคุณภาพของเครื่องมือ.....	89
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	90
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	91
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	96
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการรายงานผลการวิเคราะห์.....	96
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	96
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	97
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	125
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	125
สมมติฐานการวิจัย.....	125
วิธีดำเนินการวิจัย.....	125
สรุปผลการวิจัย.....	126
อภิปรายผล.....	131
ข้อเสนอแนะ.....	141

	หน้า
บรรณานุกรม.....	143
ภาคผนวก.....	151
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	152
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการวิจัย.....	159
ภาคผนวก ค รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	166
ประวัติผู้ทำวิทยานิพนธ์.....	168

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

สารบัญตาราง

		หน้า
ตาราง 1	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม.....	88
ตาราง 2	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามตำแหน่ง อายุ วุฒิการศึกษา ความสามารถของครูผู้สอนในการนำหลักสูตรไปใช้ ความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน ปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้ ปัญหาการสร้างหลักสูตร มีการประเมินผลการใช้หลักสูตรหรือไม่ และ ความร่วมมือของชุมชนในการสร้างหลักสูตร.....	97
ตาราง 3	ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาชั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา.....	99
ตาราง 4	ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาชั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา.....	100
ตาราง 5	ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาชั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร.....	102
ตาราง 6	ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาชั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตร.....	103
ตาราง 7	ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาชั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล.....	104

	หน้า	
ตาราง 8	ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน.....	105
ตาราง 9	ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ด้านการปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร.....	105
ตาราง 10	ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในภาพรวม 7 ด้าน.....	106
ตาราง 11	การเปรียบเทียบความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้น พื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา.....	108
ตาราง 12	การเปรียบเทียบความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้น พื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา.....	109
ตาราง 13	การเปรียบเทียบความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้น พื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร.....	110
ตาราง 14	การเปรียบเทียบ ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้น พื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตร.....	111
ตาราง 15	การเปรียบเทียบความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้น พื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล.....	112

	หน้า	
ตาราง 16	การเปรียบเทียบความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาชั้น พื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน.....	113
ตาราง 17	การเปรียบเทียบ ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาชั้น พื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง ด้านการปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร.....	114
ตาราง 18	การเปรียบเทียบ ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาชั้น พื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง ในภาพรวม 7 ด้าน.....	115
ตาราง 19	การเปรียบเทียบความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาชั้น พื้นฐานของครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในรายด้านและภาพรวม จำแนกตามความสามารถของครูผู้สอนในการนำหลักสูตรไปใช้.....	116
ตาราง 20	การเปรียบเทียบความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาชั้น พื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในรายด้านและภาพรวม จำแนกตามความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน.....	117
ตาราง 21	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาชั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ด้านการจัดทำ หลักสูตรสถานศึกษา เมื่อจำแนกตามความพึงพอใจในการใช้หลักสูตร ในปัจจุบัน.....	118
ตาราง 22	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาชั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ด้านการจัดทำ หลักสูตรสถานศึกษา เมื่อจำแนกตามความพึงพอใจในการใช้หลักสูตร ในปัจจุบัน.....	119

	หน้า	
ตาราง 23	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาชั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ด้านการสรุป การดำเนินงานของสถานศึกษา เมื่อจำแนกตามความพึงพอใจในการใช้ หลักสูตรในปัจจุบัน.....	120
ตาราง 24	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาชั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในภาพรวมทั้ง 7 ด้าน เมื่อจำแนกตามความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน.....	120
ตาราง 25	การเปรียบเทียบความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาชั้น พื้นฐานของครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในรายด้านและภาพรวม จำแนกตามปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้.....	121
ตาราง 26	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ความต้องการในการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษาชั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในรายด้านและภาพรวม จำแนกตามปัญหาการสร้างหลักสูตร.....	122

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	12
ภาพ 2 ทฤษฎีการกำหนดเป้าหมาย	46
ภาพ 3 ทฤษฎีความต้องการในความคาดหวัง	47
ภาพ 4 แบบจำลองการประเมินซีไป	50

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดให้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคน คู่ครองสิทธิสร้างความเสมอภาคให้โอกาสทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงไม่น้อยกว่าสิบสองปี และให้โอกาสแก่ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมจัดการศึกษา ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายแม่บทในการจัดการศึกษาของประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 สาระสำคัญคือ มุ่งเน้นให้มีการปฏิรูประบบบริหารและจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยให้มีเอกภาพในเชิงนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริมให้เอกชนร่วมจัดการศึกษา ให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การสืบสาน วัฒนธรรมและการสร้างสรรค์ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมแห่งการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคม สติปัญญา มีคุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข (กรมวิชาการ, 2544, หน้า 2)

หลักสูตรเป็นเครื่องมือในการแปลงจุดมุ่งหมายและนโยบายทางการศึกษาของชาติไปสู่การปฏิบัติในสถาบันการศึกษาระดับต่างๆ จะดีหรือไม่สามารถศึกษาได้จากหลักสูตรการศึกษาในระดับนั้น ๆ หลักสูตรจะเป็นเสมือนทางเลี้ยวคอยกำหนดทิศทางการเรียนการสอนเป็นไปตามจุดมุ่งหมายทางการศึกษาหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ หลักสูตรเป็นเครื่องชี้นำทางการจัดการความรู้และประสบการณ์แก่นักเรียน ซึ่งครูจะต้องปฏิบัติตามเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่ไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน หลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาและเป็นเครื่องชี้วัดความเจริญของชาติ ถ้าประเทศใดมีหลักสูตรที่เหมาะสมทันสมัยและมีประสิทธิภาพคนในประเทศนั้นย่อมมีความรู้และศักยภาพในการพัฒนาประเทศได้อย่างเต็มที่ (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539, หน้า 11)

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงมีความแตกต่างจากหลักสูตรฉบับต่างๆ ที่เคยมีมา กล่าวคือในอดีตการจัดทำหลักสูตรนั้น เป็นการพัฒนามาจากส่วนกลาง แล้วกำหนดให้โรงเรียนหรือสถานศึกษานำไปปฏิบัติ ผลจากการใช้หลักสูตรก็คือ มีข้อวิพากษ์วิจารณ์มากมายว่าไม่มีความสอดคล้องไม่สามารถสนองตอบความต้องการของผู้เรียนและชุมชน ปัจจุบันหลักสูตร

การศึกษาขั้นพื้นฐาน มีแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐาน (Standard Based Education (SBE)) ซึ่งเป็นนวัตกรรมหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นสร้างทางเลือกที่หลากหลายในการจัดการศึกษาด้วยตนเอง ภายใต้มาตรฐานของหลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มวิชา และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นเป็นลักษณะหลักสูตรที่กำหนดผลการเรียนรู้เป็นหลัก (outcome-based curriculum) โดยระบุเนื้อหาในลักษณะสาระหลัก (stands) และขอบข่ายกว้างๆ เพื่อให้สถานศึกษาจัดทำสาระหรือรายละเอียดของหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับผู้เรียนและสภาพท้องถิ่น (กรมวิชาการ, 2543 ,หน้า 1)

โรงเรียนเป็นสถาบันที่มีหน้าที่ในการผลิตคนให้มีคุณภาพมีงานวิชาการเป็นหลัก มีหลักสูตรเป็นหัวใจของวิชาการซึ่งใช้เป็นแผนที่ในการทำงานของโรงเรียนเป็นพิมพ์เขียวในการทำงานทางการศึกษาของโรงเรียนโดยตรง พัฒนาการให้เป็นคนโดยสมบูรณ์มีองค์ประกอบพื้นฐาน 4 ด้าน คือ ความรู้ ด้านทักษะ ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหลักสูตรและด้านภาวะสุขภาพ ผู้บริหารจะต้องเข้าใจหลักสูตรเป็นอย่างดีต้องรู้ถึงความแตกต่างและจุดเน้นของหลักสูตรแต่ละระดับ เพื่อจะได้กำหนดแนวทางการบริหารหลักสูตรและกำกับดูแลบุคลากรที่รับผิดชอบหน้าที่ในส่วนต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งการจัดการศึกษาให้นักเรียนมีคุณลักษณะตามความคาดหวังนั้น หลักสูตรจะเป็นตัวกำหนดเป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และผลการเรียนรู้ที่จะเกิดกับผู้เรียน (กรมสามัญศึกษา, 2544, ไม่ปรากฏเลขหน้า)

หลักสูตรการศึกษาของประเทศที่ใช้อยู่ในอดีต คือ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมวิชาการได้ติดตามและดำเนินการวิจัยเพื่อการพัฒนาหลักสูตร ผลการศึกษาพบว่า หลักสูตรที่ใช้อยู่มีข้อจำกัดอยู่หลายประการไม่สามารถส่งเสริมให้สังคมก้าวหน้าไปสู่สังคมความรู้ได้ทันการณ์ในเรื่องสำคัญดังต่อไปนี้ (กรมวิชาการ, 2544, หน้า 1)

1. การกำหนดหลักสูตรจากส่วนกลางไม่สามารถสะท้อนสภาพความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษาและท้องถิ่น
2. การจัดหลักสูตรและการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ยังไม่สามารถผลักดันให้ประเทศไทยเป็นผู้นำด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยีจึงจำเป็นต้องปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้คนไทยมีทักษะกระบวนการและเจตคติที่ดีทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีความคิดสร้างสรรค์
3. การนำหลักสูตรไปใช้ยังไม่สามารถสร้างพื้นฐานในการคิด สร้างวิธีการเรียนรู้ให้คนไทยมีทักษะในการจัดการและทักษะในการดำเนินชีวิต สามารถเผชิญปัญหาสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ยังไม่สามารถที่จะทำให้ผู้เรียนใช้ภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสารและการค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่หลากหลายในยุคสารสนเทศ

กระทรวงศึกษาธิการได้มีการเปลี่ยนแปลงการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) โดยประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และเริ่มใช้หลักสูตรดังกล่าว กับโรงเรียนแกนนำและโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรในปีการศึกษา 2545 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นครั้งแรกและจะดำเนินการใช้หลักสูตรพร้อมกันทุกโรงเรียน ในปีการศึกษา 2546 โดยกำหนดหลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ดังนี้ (กรมวิชาการ, 2544 , หน้า 4)

1. เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่กับความ เป็นสากล
2. เป็นการศึกษาเพื่อปวงชนที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และเท่าเทียมกัน โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนา การเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุดสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ
4. เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่น ด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบครอบคลุมทุกเป้าหมายสามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์

ดังนั้นการดำเนินงานด้านหลักสูตรของสถานศึกษา สถานศึกษาจะต้องศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งเป็นหลักสูตรแกนกลางที่กรมวิชาการเป็นผู้กำหนด จากนั้นสถานศึกษาจะต้องจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นหลักสูตรที่เกิดจากความร่วมมือร่วมใจของบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย เช่น ผู้บริหาร ครูอาจารย์ นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ตลอดจนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ร่วมกันวางแผนกำหนดแนวทางในการพัฒนาด้านการศึกษาของสถานศึกษา จัดการศึกษาให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพจริงให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข

ในการบริหารหลักสูตร สถานศึกษาต้องยึดหลักสูตรแกนกลางระดับประเทศ เพื่อกำหนดมาตรฐานสาระการเรียนรู้เป็นหลักและปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพราะหลักสูตรเปรียบเสมือนทฤษฎี การนำไปใช้เหมือนภาคปฏิบัติ (สันต์ ธรรมบำรุง, 2527, หน้า 119) ดังนั้นการใช้หลักสูตรก็คือการที่โรงเรียนดำเนินการเกี่ยวกับการรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร การกำหนดยุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน การกำหนดผู้รับผิดชอบการใช้หลักสูตร การปฏิบัติตามหลักสูตรและการติดตามประเมินการใช้หลักสูตร (ชูศรี สุวรรณโชติ, 2544 , หน้า 220) การนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนนั้น ผู้บริหารและครูอาจารย์ทุกคน คือ ตัวแทนการ เปลี่ยนแปลงหลักสูตรจะสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อได้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง กระบวนการบริหารหลักสูตรจึงเป็นกระบวนการเฉพาะกิจเพื่อใช้ทรัพยากรการบริหารอย่างเดียวกับ

การบริหารธุรกิจ คือบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2535, หน้า 59) เป็นการบริหารงานเพื่อให้การใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างสอดคล้องกับจุดหมายหลักการศึกษาของหลักสูตรที่กำหนดไว้

ชัยเนตร ไวยคดี (2539 , หน้า 235) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดกรมสามัญศึกษา ในส่วนกลาง พบว่า ปัญหาด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ครูส่วนมากไม่ปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้น สาเหตุ คือ ครูไม่เห็นความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงวิธีการ ครูขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องเกี่ยวกับหลักสูตร และไม่มีการเตรียมการสอน นอกจากนี้ ทิพากร นิตยสมบูรณ์ (2539, หน้า 107) ศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาตามทัศนะของผู้บริหาร และครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษากระทรวงศึกษาธิการในกรุงเทพมหานคร ด้านการบริหารหลักสูตร พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญต่อการบริหารงานวิชาการด้านหลักสูตรอยู่ในระดับปานกลางและเน้นให้ครูได้จัดทำแผนการสอนในรายวิชาที่ตนเองรับผิดชอบ และเมื่อเปรียบเทียบทัศนะของผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง ขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ มีทัศนคติต่อการบริหารงานวิชาการด้านการบริหารหลักสูตรแตกต่างกัน สำหรับนักวิชา แดงใหญ่ (2542 , หน้า 110) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารหลักสูตรในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารหลักสูตรอยู่ในระดับมากได้แก่ ปัจจัยด้านการสอน ด้านผู้บริหาร ด้านการนิเทศ และด้านวัสดุหลักสูตร ส่วนด้านผู้บริหาร พบว่า ปัจจัยที่มีการปฏิบัติมาก คือ การเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล การเป็นผู้นำในการใช้หลักสูตรและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา ซึ่งต้องอาศัยการร่วมมือในการดำเนินงานเป็นอย่างยิ่ง

ธีระ รุญเจริญ (2546, หน้า 1 - 3) กล่าวว่า การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบันมีความเคลื่อนไหวในการดำเนินงาน เพื่อปฏิรูปการศึกษาเพิ่มมากขึ้น โรงเรียนให้ความสนใจพัฒนาคุณภาพและประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียน และได้แสวงหาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจากบุคคลภายนอก ไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครอง ชุมชนองค์กร ชุมชนนอกโรงเรียนมากขึ้น แต่ในการบริหารจัดการเท่าที่เป็นอยู่ยังคงไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงไปแล้วก็ตามยังคงยึดถือตามนโยบาย และการสั่งการจากส่วนกลางเป็นหลัก ในการบริหารจัดการ ปัจจุบันนี้ได้มีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปแล้วก็ตามนั้น ยังมีจุดอ่อนที่พบเห็นเป็นปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการจัดการศึกษา พอสรุปได้ดังนี้ การบริหารจัดการในสภาพปัจจุบันนี้มักจะไม่มีการเตรียมการ เช่นในด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งเป็นภาคบังคับของทุกโรงเรียน แต่ปรากฏว่าการเตรียมตัวของโรงเรียนต่าง ๆ มีน้อย โดยทั่วไปแล้วจะมีโรงเรียนนำร่องในการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่กว่าจะได้ผลสำเร็จและมีความพร้อมในการจัดการศึกษาก็เมื่อสิ้นปีการศึกษาแล้ว ซึ่งความเป็นจริงหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช 2544 ที่ได้ประกาศใช้กับโรงเรียนทั่วประเทศนั้น โรงเรียนจำนวนมากไม่ได้เตรียมการ ไม่ได้เตรียมบุคคลให้พร้อมที่จะทำแต่พอสั่งการให้ทำจริง ก็ไม่สามารถดำเนินการได้ เพราะว่าไม่มีศักยภาพพอที่จะดำเนินงานให้สำเร็จลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษางานวิจัยจำนวนมากพบว่า การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษายังมีปัญหายูหลายอย่าง ดังงานวิจัยของ มาเจอ โก๊ะสุโซ (2538 , หน้า 152-167) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาเขตการศึกษาที่ 9 พบว่า ปัญหาที่พบส่วนใหญ่คือ การขาดแคลนบุคลากรที่มีความชำนาญในการสำรวจข้อมูล และปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ เกี่ยวกับหลักสูตร ขาดงบประมาณในการจัดการจัดซื้อ จัดหาเอกสาร หลักสูตร วัสดุ สื่ออุปกรณ์ ปัญหาในการดำเนินการนิเทศ ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร เช่นเดียวกับงานวิจัยของ สมศักดิ์ บุญดีกุล (2539, หน้า 161-163) ได้ศึกษาการบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกองการศึกษามูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย ด้านสภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตรโดยรวมพบว่า ปัญหาที่พบส่วนใหญ่คือ บุคลากรขาดความเข้าใจในการนำข้อมูลของครู นักเรียน ชุมชนมาใช้ ขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรและวิธีการสอนของครู ขาดบุคลากรที่เชี่ยวชาญในนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่จะแนะนำครูปฏิบัติการสอน ขาดทักษะและเทคนิคในการประชาสัมพันธ์ ขาดการประสานงานระหว่างโรงเรียนกับวิทยากร และวิทยากร ชุมชนอย่างต่อเนื่อง ขาดการวางแผนในการจัดกิจกรรมนักเรียนและสิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอ ครูไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ครบถ้วนตามที่หลักสูตรกำหนด และขาดความเข้าใจในการนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขพัฒนาการทำงานของบุคลากร สอดคล้องกับงานวิจัยของยูเนสโก (UNESCO, 1978, p. 66) ได้วิจัยเรื่องปัญหาการใช้หลักสูตรของบางประเทศในทวีปเอเชีย ได้แก่ อัฟกานิสถาน บังคลาเทศ อินเดีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์และ ศรีลังกา ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาส่วนใหญ่คือ ขาดการประสานงานที่ดีระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ผู้บริหารระดับต่าง ๆ ไม่ให้ความสนใจ ขาดการติดตามการใช้หลักสูตรของครู ขาดแคลนเอกสารหลักสูตร ตำราเรียนไม่ทันสมัย ขาดแคลนหนังสืออ่านประกอบ และขาดการวางแผนที่ดีในการนำหลักสูตรไปใช้

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 (2549, หน้า 2-4) ได้สรุปถึงปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา คือ

1. ครูและบุคลากรทางการศึกษาขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำสาระการเรียนรู้ และขาดทักษะในการถ่ายทอด และขยายผลจากการรับการอบรมการใช้หลักสูตรขั้นพื้นฐาน

2. ครูไม่มีความรู้และความถนัดในวิชาและกิจกรรมที่สอน ครูไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนยังใช้การสอนแบบเดิม นักเรียนยังไม่สามารถปรับพฤติกรรมให้เข้ากับการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

3. ขาดบุคลากรในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาเฉพาะ

4. ขาดงบประมาณในการจัดหา จัดทำสื่อ การเรียนรู้ ครูไม่มีเวลาในการจัดทำสื่อการเรียนรู้

5. ไม่มีรูปแบบการวัดผลประเมินผลที่ชัดเจนและเป็นมาตรฐานเดียวกัน ครูขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตร เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ในการที่จะร่วมกันพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของทุกฝ่าย เพื่อให้ทุกฝ่ายดำเนินไปได้ด้วยดี ผู้เรียนเป็นผู้ที่เก่ง ดี และมีความสุข ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ต้องการ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 เพื่อใช้เป็นข้อมูลและแนวทางสำหรับการพัฒนางานด้านหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ให้มีคุณภาพและมาตรฐานตามความมุ่งหมาย หลักการ และแนวทางการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของ

ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3

2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของ

ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง ความสามารถของครูผู้สอนในการนำหลักสูตรไปใช้ ความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน ปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้ และปัญหาการสร้างหลักสูตร

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3

สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการกำหนด วางแผน แก้ไข ปรับปรุง ส่งเสริม และพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยตอบสนองความต้องการของครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา

2. นักวิชาการ ศึกษานิเทศก์และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการกำหนดวางแผน แก้ไข ปรับปรุง ส่งเสริม และพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน ในสังกัดให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยตอบสนองความต้องการของชุมชน สังคม และประเทศชาติ ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2548 จำนวน 4,284 คน จำแนกเป็นครู จำนวน 2,178 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2,106 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3, 2548, หน้า 6)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ เนื่องจากประชากรมีจำนวนที่แน่นอน (finite population) สูตรที่ใช้ในการหาขนาดของตัวอย่างจึงใช้สูตรยามาเน่ (Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ในการคำนวณหาขนาดของตัวอย่าง (สุวริย์ ศิริโภคากิรมย์, 2546, หน้า 445) ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 366 คน จำแนกเป็นครู จำนวน 186 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 180 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ (independent variables) ได้แก่

2.1.1 ตำแหน่ง

- 1) ครูผู้สอน
- 2) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1.2 อายุ

- 1) ต่ำกว่า 30 ปี
- 2) 30 – 39 ปี
- 3) 40 – 49 ปี
- 4) มากกว่า 49 ปีขึ้นไป

2.1.3 วุฒิการศึกษา

- 1) ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี
- 2) ระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
- 3) ระดับสูงกว่าปริญญาตรี

2.1.4 ความสามารถของครูผู้สอนในการนำหลักสูตรไปใช้

- 1) มาก

- 2) ปานกลาง
- 3) น้อย
- 2.1.5 ความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน
  - 1) มาก
  - 2) ปานกลาง
  - 3) น้อย
- 2.1.6 ปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้
  - 1) มาก
  - 2) ปานกลาง
  - 3) น้อย
- 2.1.7 ปัญหาการสร้างหลักสูตร
  - 1) มาก
  - 2) ปานกลาง
  - 3) น้อย
- 2.1.8 มีการประเมินผลการใช้หลักสูตรหรือไม่
  - 1) มี
  - 2) ไม่มี
- 2.1.9 ความร่วมมือของชุมชนในการสร้างหลักสูตร
  - 1) มาก
  - 2) ปานกลาง
  - 3) น้อย

2.2 ตัวแปรตาม (dependent variables) ได้แก่ ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ตามขอบข่ายของงานการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 7 ด้าน (กรมวิชาการ, 2545 ก, หน้า 7) คือ

- 2.2.1 การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา
- 2.2.2 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
- 2.2.3 การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร
- 2.2.4 การดำเนินการใช้หลักสูตร
- 2.2.5 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล
- 2.2.6 การสรุปผลการดำเนินงาน
- 2.2.7 การปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความต้องการ หมายถึง ความแตกต่างระหว่างผลลัพธ์ของหลักสูตรกับความคาดหวังของหลักสูตร ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรของบุคคลจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อบุคคลมีความต้องการที่จะทราบถึงผลลัพธ์หรือผลความก้าวหน้าของการพัฒนาหลักสูตรที่ได้ดำเนินการมาแล้วระยะหนึ่ง ในการวิจัยครั้งนี้หมายถึง ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3

2. หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง หลักสูตรที่นำเอาสภาพหรือลักษณะเฉพาะของความเป็นอยู่ของคนในสังคมด้านต่าง ๆ รวมถึงวัฒนธรรม ประเพณี มาผสมผสานบูรณาการ เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชา เพื่อมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ได้ตามสภาพจริงหรือสภาพสังคมที่ตนอยู่อาศัย

3. สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ในระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3

4. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการนำหลักสูตรไปปรับปรุงพัฒนา เพื่อสำหรับใช้เตรียมเด็กหรือเยาวชนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ โดยเริ่มตั้งแต่การวางแผนหลักสูตร การใช้หลักสูตร และการประเมินผลหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดหมายของหลักสูตรและความต้องการของสังคม ซึ่งประกอบด้วยภารกิจ 7 ด้าน คือ

4.1 การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา หมายถึง การวางแผน การดำเนินการเพื่อสร้างความตระหนัก ความรู้ ความเข้าใจ เรื่องหลักสูตรสถานศึกษาทั้งในด้านเนื้อหาสาระ โครงสร้าง จุดมุ่งหมายของหลักสูตร ให้แก่บุคลากร เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนนำหลักสูตรไปใช้ในสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 1) การตรวจสอบลักษณะหลักสูตร ซึ่งได้แก่ความกระชับชัดเจนของคำชี้แจงคำอธิบายสาระสำคัญ ความสอดคล้องขององค์ประกอบหลักสูตร ความเหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียน กลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งความหวังของสังคม 2) การสร้างความตระหนักให้แก่บุคลากร 3) พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 4) แต่งตั้งคณะกรรมการของสถานศึกษา 5) การเตรียมวัสดุอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอนเครื่องมือเครื่องใช้และอาคารสถานที่ 6) จัดทำสารสนเทศของสถานศึกษา 7) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และ 8) การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์หลักสูตร ให้ผู้ปกครอง นักเรียน หน่วยงาน องค์กรในชุมชนทุกฝ่ายได้รับทราบและขอความร่วมมือ โดยให้วิธีการที่หลากหลาย

4.2 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การนำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มาเป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยให้สอดคล้องและเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และท้องถิ่น ประกอบด้วย การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย การจัดทำโครงสร้างหลักสูตร การจัดทำสาระของหลักสูตร การออกแบบการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การกำหนดการวัดผลประเมินผล การสนับสนุนการจัดการศึกษา และการเรียบเรียงเป็นหลักสูตรสถานศึกษา

4.3 การวางแผนการดำเนินงานใช้หลักสูตร หมายถึง การดำเนินการร่วมกันในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ มีการใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และสร้างบรรยากาศของการเรียนรู้ร่วมกัน โดยอาศัยความร่วมมือจากชุมชน โดยกระทำในรูปของคณะกรรมการ ซึ่งประกอบด้วย 1) การศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ 2) การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ 3) การวางแผนหรือการจัดทำแผนงานโครงการ 4) การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5) การนำแผนไปปฏิบัติ

4.4 การดำเนินการใช้หลักสูตร หมายถึง การดำเนินงานตามภารกิจ กระบวนการ หรือวิธีการที่ได้ระบุไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งในด้านเนื้อหาสาระ และกิจกรรมการเรียนรู้ที่คณะกรรมการบริหารหลักสูตรรวมถึงครูผู้สอนและชุมชนได้ร่วมกันจัดทำขึ้น ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้ 1) การประเมินแผนงานโครงการก่อนนำหลักสูตรไปใช้ 2) การเตรียมการเพื่อนำหลักสูตรไปใช้ ได้แก่ ตัวหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร คู่มือครู คู่มือการประเมินระเบียบการประเมินผล เอกสารต่าง ๆ 3) การปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น 4) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 5) การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน 6) การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร ในระหว่างการใช้หลักสูตรนั้น และ 7) การจัดตั้งศูนย์วิชาการเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร

4.5 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการที่ยึดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นประการสำคัญ การนิเทศ ติดตามและประเมินผล นี้สามารถดำเนินการได้เป็น 3 ลักษณะ คือ ก่อนการดำเนินการ ขณะดำเนินการ และหลังดำเนินการ โดยกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้ 1) แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายในสถานศึกษา 2) จัดทำแผนงาน/โครงการนิเทศติดตาม กำกับในสถานศึกษา 3) จัดทำเอกสารการดำเนินงานบริหารจัดการหลักสูตรให้เป็นปัจจุบัน 4) มีการรายงานผลการนิเทศ และ 5) มีการจัดระบบติดตามและประเมินผล

4.6 การสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา หมายถึง การสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการร่วมกันภายในสถานศึกษาเพื่อสรุปภาพการดำเนินงานการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละภารกิจ โดยชี้ให้เห็นถึงสภาพดำเนินงานในภารกิจต่าง ๆ มีประเด็นใดบ้างที่กำลังดำเนินการและมีประเด็น

ใดบ้างที่ยังไม่ได้ดำเนินการ รวมทั้งชี้ให้เห็นถึงจุดเด่น จุดแข็งในการดำเนินงานของสถานศึกษา สถานศึกษาสามารถดำเนินงานได้ 2 ลักษณะได้แก่การรายงานต่อผู้ที่เกี่ยวข้องและชุมชนเป็นประจำ กับการประเมินผลการใช้หลักสูตร

4.7 การปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร หมายถึง การตรวจสอบและทบทวนขั้นตอนการดำเนินงานในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ภารกิจและเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ในการพัฒนา รวมถึงความต้องการของสถานศึกษาและชุมชน ซึ่งกำหนดขอบข่ายการดำเนินการดังนี้ 1) สถานศึกษานำผลการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหา ข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร 2) สถานศึกษาคำเนินการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และ 3) จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจและเป้าหมาย รวมทั้งยุทธศาสตร์ในการพัฒนาในปีต่อไป

5. ครู หมายถึง บุคลากรที่ได้รับการแต่งตั้งหรือมอบหมายให้ทำหน้าที่ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียน

6. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2547 มีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ

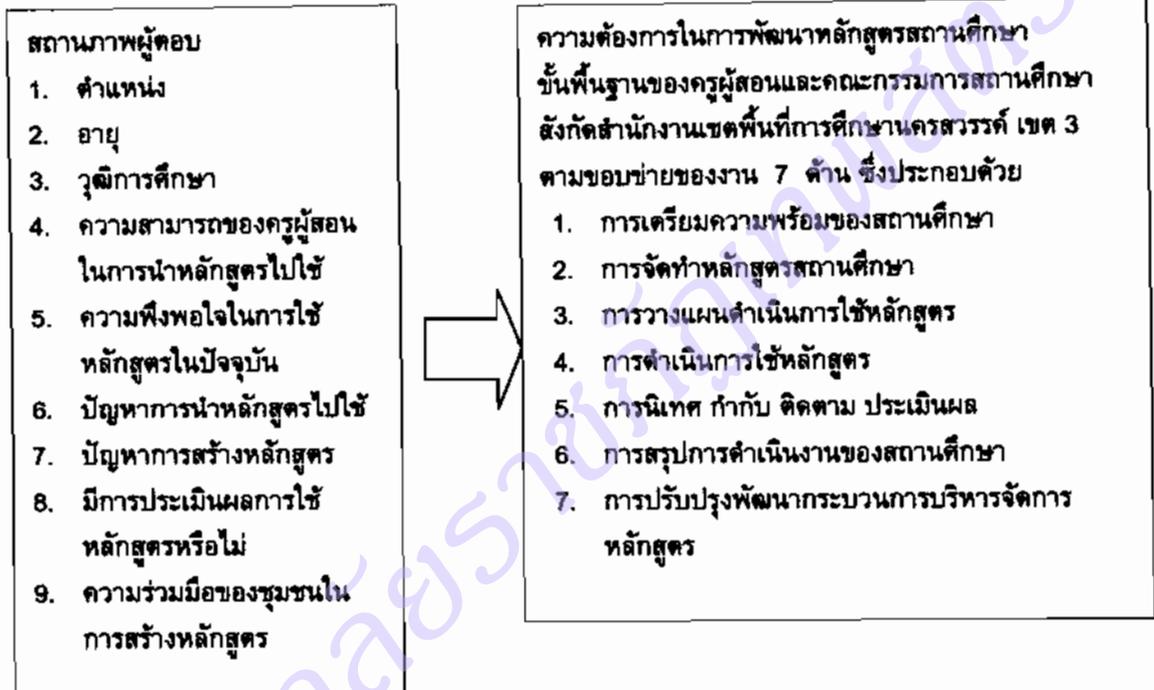
7. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 หมายถึง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาของจังหวัดนครสวรรค์ ในลำดับที่ 3 มีหน้าที่ดูแล และบริหารระบบการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัด เฉพาะในเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 มีที่ตั้งเขตอยู่ที่ตำบลไพศาล อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดนครสวรรค์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาถึง ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ตามขอบข่ายของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 7 ด้าน

ตัวแปรอิสระ (independent variables)

ตัวแปรตาม (dependent variables)

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน มีความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง ความสามารถของครูผู้สอนในการนำหลักสูตรไปใช้ ความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน ปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้ ปัญหาการสร้างหลักสูตร

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ผู้วิจัย ได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นพื้นฐาน โดยได้ศึกษาตามหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตร
  - 1.1 ความหมายของหลักสูตร
  - 1.2 ความสำคัญของหลักสูตร
  - 1.3 องค์ประกอบของหลักสูตร
  - 1.4 สาระของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
2. หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
  - 2.1 ความหมายหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
  - 2.2 ความสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
  - 2.3 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
  - 2.4 บทบาทของสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
3. ความต้องการและการพัฒนาหลักสูตร
  - 3.1 ความหมายของความต้องการ
  - 3.2 แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการ
  - 3.3 การวัดและการประเมินความต้องการ
  - 3.4 ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร
  - 3.5 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร
  - 3.6 ขอบข่ายการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
    - 3.1.1 การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา
    - 3.1.2 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
    - 3.1.3 การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร
    - 3.1.4 การดำเนินงานการใช้หลักสูตร
    - 3.1.5 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล
    - 3.1.6 การสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา
    - 3.1.7 การปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 4.1 งานวิจัยในประเทศ
- 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตร

1. ความหมายของหลักสูตร

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535, หน้า 40) ได้แสดงความคิดเห็นว่า หลักสูตรมีความหมายเป็น 3 ประการ คือ

1. หลักสูตร เป็นศาสตร์ที่มีทฤษฎี หลักการและการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ตามที่มุ่งหมายไว้
2. หลักสูตรเป็นระบบในการจัดการศึกษา โดยมีปัจจัยนำเข้า (input) เช่น ครู นักเรียน วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ กระบวนการ (process) ได้แก่ การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน ผลผลิต (output) คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสำเร็จทางการศึกษา เป็นต้น
3. หลักสูตรเป็นแผนการจัดการเรียนการสอน ที่มุ่งประสงค์จะอบรมฝึกฝนผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ

จำเนียร ศิลปวานิช (2538, หน้า 22) ได้สรุปความหมายของหลักสูตรตามแนวคิดของนักการศึกษาได้ 3 แนวทาง

1. หลักสูตรคือ หลักสูตร มีความคิดที่หยุดนิ่งคงที่เพราะเป็นหลักการ
2. หลักสูตรเป็นเนื้อหาวิชาที่ต้องสอน
3. หลักสูตรเป็นระบบ ระเบียบ เป็นกระบวนการที่จัดส่งวัตถุประสงค์แล้วจึงให้ผลผลิตที่สมบูรณ์

ทิพากร นิตยสมบูรณ์ (2539, หน้า 14) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง เอกสารหรือโครงการให้การศึกษามุ่งหมายที่จะนำมามีประสบการณ์และกิจกรรมให้แก่ นักเรียน ให้มีความรู้ พัฒนาสติปัญญา ความสามารถ โดยวัดอย่างมีกระบวนการเรียนการสอน และมีการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในทุกด้านตามเป้าหมายที่ต้องการ

สมเกียรติ ศรีสกุล (2539, หน้า 13) กล่าวว่าหลักสูตร หมายถึง มวลกิจกรรมและประสบการณ์ทั้งในและนอกหลักสูตร ซึ่งสถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พิจารณาในทุกๆ ด้าน

อุทัย บุญประเสริฐ (2540, หน้า 5-8) กล่าวว่า หลักสูตรไม่ได้ หมายถึง การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนหรือกิจกรรมการสอนที่มีในห้องเรียนเท่านั้นแต่หมายถึงการจัดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ (learning) จัดให้มีประสบการณ์ (experience) จัดให้มีสิ่งจำเป็นพื้นฐานสำหรับประสบการณ์และการเรียนรู้ของเด็ก ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรให้ครบถ้วน ดังนั้นหลักสูตรจึงเป็นสิ่งที่ผู้เรียนพึงได้รับและได้เรียนรู้จากการจัดมวลประสบการณ์และแผนการเรียน

การสอน ที่จัดให้แก่ผู้เรียนโดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้บรรลุผลที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียนที่จะฝึกฝนอบรมผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ และพัฒนาความสามารถในการดำรงชีวิต เพื่อพัฒนาคนทั้งคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นผู้ใหญ่ที่ดีมีคุณภาพในอนาคตและสังคมได้พลเมืองที่ดี (good citizen) ตามที่สังคมปรารถนา

อมรา เล็กเริงสินธุ์ (2540, หน้า 5) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 5 ประการ คือ 1) หลักสูตร คือ รายวิชาที่ใช้สอน 2) หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ที่จัดให้กับผู้เรียน 3) หลักสูตร คือ แผนงานหรือโครงการซึ่งเป็นข้อกำหนดในการจัดการศึกษา 4) หลักสูตร คือ กิจกรรมการเรียนการสอน และ 5) หลักสูตร คือ สื่อกลางในการนำผู้เรียนไปสู่จุดหมายปลายทาง

ภารง บัวศรี (2542, หน้า 6) กล่าวว่าหลักสูตร คือ แผนซึ่งใช้ออกแบบ จัดทำขึ้น เพื่อแสดงถึงการจัดเนื้อหาสาระ กิจกรรมและมวลประสบการณ์ในแต่ละโปรแกรมการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีการพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ตามจุดหมายที่กำหนดไว้

ชูศรี สุวรรณโชติ (2544, หน้า 41) กล่าวว่าหลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ทุกชนิดที่ครูสร้างสรรคให้กับผู้เรียนพัฒนาตนเองให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมอย่างมีความสุขและเจริญงอกงาม

เซเลอร์,และอเล็กซานเดอร์ (Saylor, & Alexander, 1974, p. 8) ให้ความหมายเกี่ยวกับหลักสูตร คือ แผนของการกำหนดชุดเรียน แผนการออกแบบ โครงสร้าง จุดหมาย การจัดเนื้อหาสาระ กิจกรรมและมวลประสบการณ์ในแต่ละโปรแกรมการศึกษาเพื่อให้ ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านความรู้ คุณธรรม จริยธรรม มีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง ต่อผู้อื่น ต่อสังคม และทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต

โบแชมปี (Beauchamp, 1975, p. 78) กล่าวว่า หลักสูตรนอกจากจะหมายถึงเอกสารหลักสูตรแล้ว ยังหมายถึงกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่าง ครู นักเรียน เนื้อหาสาระ ยุทธวิธีการสอน การกำหนดเป้าหมายการประเมินผล

จากความหมายของหลักสูตรดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า หลักสูตรหมายถึง แนวทางการจัดมวลประสบการณ์และความรู้ให้กับผู้เรียนทั้งโดยตรงและโดยอ้อม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ พัฒนาตนเองให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนที่มีคุณภาพในอนาคตตามเจตนารมณ์ของหลักการจัดการศึกษาระดับพื้นฐาน

2. ความสำคัญของหลักสูตร

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535, หน้า 38) กล่าวว่า หลักสูตรเป็นหลักและหัวใจของการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของการศึกษา ความเข้าใจในเรื่องของหลักสูตร และการเรียนการสอนจะทำให้การจัดการศึกษาคำเนินไปด้วยดีทั้งแก่ตัวผู้เรียนเอง และช่วยให้ครูได้มีทิศทางและสิ่งกำหนดในการสอน ความสำคัญของสูตร ดังนี้

1. งานด้านหลักสูตรและการสอน ทำให้การศึกษาดำเนินไปสู่เป้าหมายที่วางไว้

2. งานด้านหลักสูตร ทำให้การศึกษามีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผลตาม

เป้าหมาย

3. หลักสูตร เปรียบเหมือนแบบแปลนการจัดการเรียนการสอนการพัฒนา

หลักสูตรบอกไว้ว่า วัตถุประสงค์ที่ต้องการมีอะไรบ้าง จะใช้อะไรเป็นวัสดุและอุปกรณ์ จะสอนอย่างไร จัดเตรียมการสอนอย่างไรบ้าง เพื่อช่วยในด้านการเรียนการสอน หลักสูตรจึงมีความสำคัญ เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จที่ต้องการ เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของครูที่จะจัดประสบการณ์ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จที่ต้องการ เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของครูที่จะจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้มีความรู้ ทักษะ ความประพฤติ มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ

จำเนียร ศิลปวานิช (2538, หน้า 23), และสมเกียรติ ศรีสกุล (2539, หน้า 13) กล่าวว่า หลักสูตรเป็นหัวใจของการศึกษา เป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าการศึกษาของประเทศที่จัดให้แก่เยาวชนนั้นเน้นไปทางใด เสริมสร้างทักษะและทัศนคติอันเกิดกับตัวเด็กอย่างไร

อมรา เล็กเริงสินธุ์ (2540, หน้า 19 -20) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของหลักสูตรว่าหลักสูตรเป็นเครื่องมือสำคัญในการที่จะทำให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายและเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าการจัดการศึกษาของแต่ละประเทศเน้นหนักไปทางใด

ธำรง บัวศรี (2542, หน้า 9) กล่าวถึง ความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า

1. หลักสูตรเป็นเครื่องมือที่ถ่ายทอดเจตนารมณ์ หรือเป้าประสงค์ของการศึกษาของชาติ ลงสู่การปฏิบัติ
  2. หลักสูตร คือ สิ่งนำเอาความมุ่งหมาย และนโยบายการศึกษาไปแปลงเป็นการกระทำขั้นพื้นฐานในโรงเรียน หรือสถานศึกษา
  3. หลักสูตร คือ หัวใจของสถานศึกษา เพราะถ้าปราศจากหลักสูตรแล้ว การศึกษาย่อมดำเนินไปไม่ได้
  4. หลักสูตร เป็นการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อให้แน่ใจว่า เยาวชนในแต่ละวัยแต่ละระดับการศึกษา ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพทัดเทียมกัน
  5. หลักสูตร เป็นการสร้างความมั่นใจให้กับผู้เรียนว่า จะได้รับการศึกษาตามที่มุ่งหวังไว้
  6. หลักสูตรเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์แก่ผู้เรียน และก็เป็นสิ่งที่หวังได้ว่าผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์แตกต่างกัน
  7. หลักสูตร เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นแนวทางในการจัดมวลประสบการณ์แก่ผู้เรียน
- จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปถึงความสำคัญของหลักสูตรเป็นหัวใจของการเรียนรู้ เป็นเครื่องมือที่ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์ ให้ความรู้ ทักษะ ความสามารถ ตลอดจนพัฒนาส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพที่ดีเหมาะสมและเป็นไปตามจุดหมายของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. องค์ประกอบของหลักสูตร

อมรา เล็กเริงสินธุ์ (2540, หน้า 8) กล่าวว่า หลักสูตรจะต้องมีองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญอย่างน้อย 4 ส่วน ได้แก่

1. จุดมุ่งหมาย (objective) เป็นทิศทางของการจัดการศึกษา เป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้ทราบว่าจะพัฒนาผู้เรียนไปลักษณะใดจะดำเนินการแก้ปัญหาและสนองความต้องการของสังคมและผู้เรียนได้อย่างไร

2. เนื้อหาวิชาและประสบการณ์เรียนรู้(content) เป็นองค์ประกอบที่จะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ เนื้อหาที่สมบูรณ์จะผนวกความรู้ ประสบการณ์ ค่านิยม ทักษะคติ เข้าด้วยกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้ทั้งความรู้ พัฒนาค่านิยม ระบบความคิด และการกระทำที่เหมาะสม

3. การนำหลักสูตรไปใช้ (curriculum implementation) เป็นองค์ประกอบส่วนที่สาม ที่จะทำให้หลักสูตรกลายเป็นการปฏิบัติมากขึ้น การนำหลักสูตรไปใช้รวมถึงกิจกรรมหลาย ๆ อย่าง แต่ละกิจกรรมที่สำคัญที่สุดได้แก่ การเรียนการสอน ครูจึงมีบทบาทที่สำคัญในการใช้หลักสูตร ถ้าครูศึกษาหลักสูตรจนเข้าใจถึงแก่นแท้สามารถนำไปใช้ได้เป็นอย่างดี ก็จะทำให้หลักสูตรเกิดสัมฤทธิ์ผลได้

4. การประเมิน (evaluation) เป็นองค์ประกอบสุดท้าย หลังจากให้นำหลักสูตรไปใช้แล้วจะต้องมีการประเมินผลว่า การนำหลักสูตรไปใช้เกิดผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ธำรง บัวศรี (2542, หน้า 8) กล่าวว่า องค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตร ได้แก่

1. เป้าประสงค์และนโยบายการศึกษา (education goals and policies) หมายถึง สิ่งที่รัฐต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษา

2. จุดหมายของหลักสูตร (curriculum aims) หมายถึง ผลรวมที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียน หลังจากเรียนจบหลักสูตรแล้ว

3. รูปแบบและโครงสร้างหลักสูตร(types and structures) หมายถึง ลักษณะและแผนที่แสดงการแจกแจงวิชาหรือกลุ่มวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์

4. จุดประสงค์ของวิชา (subject objective) หมายถึง ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนหลังจากได้เรียนวิชานั้น ๆ ไปแล้ว

5. เนื้อหา(content) หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากที่ได้เรียนวิชานั้นไปแล้ว

6. จุดประสงค์การเรียนรู้ (instructional objective) หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ได้มีทักษะและความสามารถ หลังจากที่ได้เรียนรู้ตามเนื้อหาที่กำหนด

7. ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน (instructional strategies) หมายถึง วิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมและมีหลักเกณฑ์ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้

8. การประเมินผล (evaluation) หมายถึง การประเมินผลการเรียนรู้เพื่อใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนและหลักสูตร

9. วัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน (curriculum materials and instruction media) เอกสารสิ่งพิมพ์ แผ่นฟิล์ม แถบวีดิทัศน์ และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ รวมทั้งอุปกรณ์โสตทัศนศึกษา เทคโนโลยีและอื่น ๆ ที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพและประสิทธิภาพการเรียนรู้ รุจิรี ภูสาระ, และจันทราณี สงวนนาม (2545, หน้า 86) กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักสูตรมี 4 ประการ คือ

1. วัตถุประสงค์ (objective) ซึ่งเป็นแนวทางการเรียนการสอนที่ต้องการให้ผู้เรียนเป็นอย่างไร ต้องสอนเนื้อหาอะไร สอนแก่ใคร สอนทำไม

2. เนื้อหาวิชา(subject matter) หมายถึง สาระของความรู้และประสบการณ์ในการแสวงหาความรู้ตามศาสตร์สาขานั้น ๆ เนื้อหาเป็นรายละเอียดที่นำมาถ่ายทอดให้กับผู้เรียนให้มีคุณสมบัติตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

3. วิธีสอนและวิธีดำเนินการ (method and organization) หมายถึงการแปลงวัตถุประสงค์ของหลักสูตรไปสู่การเรียนการสอน สอนเนื้อหาวิชาตามหลักสูตรกำหนดด้วยวิธีการสอนแบบต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จมีความรู้ สมรรถภาพ ทักษะ เจตคติ และคุณสมบัติตามที่หลักสูตรกำหนด

4. วิธีการประเมินผล (evaluation) หมายถึง การประเมินผลหลักสูตรและประเมินผลการเรียนการสอน เพื่อตรวจสอบวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

จากที่นักการศึกษากล่าวมาสรุปได้ว่า องค์ประกอบของหลักสูตร ประกอบด้วยสิ่งสำคัญดังนี้คือ 1) เป้าประสงค์และนโยบายการศึกษา 2) จุดหมายของหลักสูตร 3) รูปแบบและโครงสร้างหลักสูตร 4) จุดประสงค์ของวิชา 5) เนื้อหา 6) จุดประสงค์การเรียนรู้ 7) ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน 8) การประเมินผล และ 9) วัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน

4. สาระของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2544 มาตรา 27 ให้อคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางเพื่อความเป็นคนไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพตลอดจนการศึกษาต่อ (กรมสามัญศึกษา, 2542 ข, หน้า 7) กรมวิชาการ (2544, หน้า 4 - 27) ซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งของกระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่โดยตรงในการดำเนินงานเรื่องหลักสูตรที่กำหนดผลการเรียนรู้หลัก (outcome-based curriculum) โดยระบุเนื้อหาในสาระหลัก(stands) และขอบข่ายกว้างๆ เพื่อให้

โรงเรียน จัดทำสาระหรือรายละเอียดของหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับผู้เรียนและสภาพท้องถิ่นโดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

หลักการ

เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปตามแนวนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศ จึงกำหนดหลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ดังนี้

1. เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ
4. เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระเวลา และการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

จุดหมาย

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นคนไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดมุ่งหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

1. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์
2. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า
3. มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการมีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงานได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์
4. มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญหา และทักษะในการดำเนินชีวิต
5. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี
6. มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภคมีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าเป็นผู้บริโภค
7. เข้าใจประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

8. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

9. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม
โครงสร้าง

เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องมีแนวปฏิบัติในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา จึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานดังนี้

1. ระดับช่วงชั้นกำหนดหลักสูตรเป็น 4 ช่วงชั้น ตามลำดับพัฒนาการของผู้เรียน ได้แก่

- 1.1 ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3
- 1.2 ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6
- 1.3 ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3
- 1.4 ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6

2. สาระการเรียนรู้

กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะ หรือกระบวนการการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็น 8 กลุ่ม ดังนี้

- 2.1 ภาษาไทย
- 2.2 คณิตศาสตร์
- 2.3 วิทยาศาสตร์
- 2.4 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
- 2.5 สุขศึกษาและพลศึกษา
- 2.6 ศิลปะ
- 2.7 การงานอาชีพและเทคโนโลยี
- 2.8 ภาษาต่างประเทศ

3. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติม จากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ กิจกรรมแนะแนว และกิจกรรมนักเรียน

4. มาตรฐานการเรียนรู้

เป็นข้อกำหนดคุณภาพของผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของแต่ละกลุ่ม เพื่อใช้เป็นจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียน ให้มี

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ซึ่งกำหนดเป็น 2 ลักษณะ คือ มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาระดับพื้นฐาน และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

5. การจัดหลักสูตร

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรที่กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ในการพัฒนาผู้เรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 สำหรับผู้เรียนทุกคนทุกกลุ่มเป้าหมายสามารถปรับใช้ได้กับการจัดการศึกษาทุกรูปแบบโดยสถานศึกษานำโครงสร้างไปจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยคำนึงถึงสภาพปัญหาความพร้อมเอกลักษณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้งนี้สถานศึกษาต้องจัดทำรายวิชาในแต่ละกลุ่มสาระให้ครบถ้วนตาม มาตรฐานที่กำหนด และให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมตามความถนัดความสนใจ ความต้องการ และความแตกต่างระหว่างบุคคล

6. เวลาเรียน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดเวลาในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ดังนี้

6.1 ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800 – 1,000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 4 – 5 ชั่วโมง

6.2 ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800 – 1,000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 4 – 5 ชั่วโมง

6.3 ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 1,000 – 1,200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 5 – 6 ชั่วโมง

6.4 ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 มีเวลาเรียนปีละไม่น้อยกว่า 1,200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง

7. การจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยึดตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด การจัดการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มต่าง ๆ ต้องมีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย เน้นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริงการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการซึ่งผู้สอนสามารถจัดได้หลายลักษณะ เช่น การบูรณาการแบบผู้สอนคนเดียว การบูรณาการแบบคู่ขนาน การบูรณาการแบบสหวิทยาการ หรือการบูรณาการแบบโครงการ

8. สื่อการเรียนรู้

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนให้เรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่และเรียนรู้ได้จากสื่อการเรียนและ

แหล่งเรียนรู้ ทุกประเภท รวมทั้งเครือข่ายการเรียนรู้ต่างๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ชุมชนและแหล่งอื่น ๆ ลักษณะของสื่อการเรียนรู้ควรมีความหลากหลายทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และสื่ออื่น ๆ ซึ่งช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณค่าน่าสนใจ ชวนคิดชวนให้ติดตาม รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิธีแสวงหาความรู้ เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง

9. การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้

เป็นกระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยสถานศึกษาต้องจัดทำหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการวัดผลประเมินผลการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกัน และเป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน การวัดผล การประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่

9.1 การวัดผลประเมินผลระดับชั้นเรียน เป็นการมุ่งหาคำตอบว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าทั้งความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ ทั้งนี้ผู้สอนจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปกับกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน

9.2 การประเมินผลระดับสถานศึกษา เป็นการประเมินผลเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าด้านการเรียนรู้เป็นรายชั้นปีและช่วงชั้น เพื่อนำข้อมูลใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนและคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้ รวมทั้งการตัดสินใจเลื่อนช่วงชั้น

9.3 การประเมินคุณภาพระดับชาติ เป็นการประเมินผลผู้เรียนทุกคนในปีสุดท้ายของแต่ละช่วงชั้น เพื่อนำข้อมูลที่ได้นำใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

10. เกณฑ์ผ่านช่วงชั้นและการจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานใช้เวลาประมาณ 12 ปี ผู้เรียนสามารถจบการศึกษาได้ 2 ช่วง คือ

10.1 การจบการศึกษาภาคบังคับ ผู้เรียนต้องผ่านเกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 1,2 และ 3 คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3

10.2 การจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้เรียนต้องผ่านเกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 1,2,3 และ 4 คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 –6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 –3 และ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6

10.3 เกณฑ์การจบการศึกษาแต่ละช่วงชั้นนั้น ผู้เรียนจะต้องผ่านเกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้ ดังนี้

10.3.1 ผู้เรียนต้องเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ ได้รับการตัดสินผลการเรียนตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด (ช่วงชั้นที่ 1,2,3 และ 4) และได้หน่วยกิตครบตามหลักสูตรที่สถานศึกษากำหนด (ช่วงชั้นที่ 4)

10.3.2 ผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

10.3.3 ผ่านการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 27 กำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตรจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้ (กรมวิชาการ, 2545 ก, หน้า 5-84)

1. ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ชูศรี สุวรรณโชติ (2544, หน้า 41) กล่าวว่าหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง แผนการกำหนดชุดการเรียนรู้ โครงสร้าง จุดมุ่งหมาย รวมถึงประมวลประสบการณ์ทุกชนิดที่ครูสร้างสรรค้ให้กับผู้เรียน เพื่อพัฒนาตนเองให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

รุจิรี ภูสาระ, และจันทรานี สงวนนาม (2545, หน้า 60-67) กล่าวว่า หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง แผนหรือแนวทางการประมวลประสบการณ์และความรู้ให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

กรมวิชาการ (2545 ก, หน้า 5) กล่าวว่าหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง แผนหรือแนวทางหรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษาที่พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ โดย ส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน รวมถึงลำดับขั้นตอนมวลประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้สะสมซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติ ได้ ประสบการณ์ ความสำเร็จในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคม และโลกอย่างมีความสุข

สรุปได้ว่าหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง หลักสูตรที่นำเอาสภาพหรือลักษณะเฉพาะของความเป็นอยู่ของคนในสังคมด้านต่าง ๆ รวมถึงวัฒนธรรม ประเพณี มาผสมผสานบูรณาการ เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้รายวิชา เพื่อมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ได้ตามสภาพจริงหรือสภาพสังคมที่ตนอยู่อาศัย

2. ความสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ชูศรี สุวรรณโชติ (2544, หน้า 43 - 44) กล่าวว่า หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นเครื่องมือสำคัญ ในการที่จะทำให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายของการศึกษา ช่วยให้ผู้ครุมิทิศทางการจัดการเรียนการสอน และเป็นแผนยุทธศาสตร์ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามที่ต้องการ

กรมวิชาการ (2545 ก, หน้า 10) กล่าวว่าหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่สถานศึกษานำสภาพต่างๆ ที่เป็นทั้งปัญหา จุดเด่น เอกลักษณ์ของชุมชน สังคม ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ เพื่อการเป็นสมาชิกที่ดี ของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติมากำหนดเป็นสาระและกระบวนการเรียนรู้บนพื้นฐานของหลักสูตรแกนกลาง และเพิ่มเติมสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ตามความถนัด ความสนใจของผู้เรียน หลักสูตรสถานศึกษานั้น ถือเป็นข้อกำหนดที่ทุกคนในสถานศึกษาต้องปฏิบัติตาม เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด และพัฒนาให้สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของสถานศึกษาและ ท้องถิ่นเป็นเอกสารที่บุคคลภายนอกหรือหน่วยงานต่าง ๆ มีไว้ใช้ประโยชน์ในกรณีที่ต้องการศึกษาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เป็นเอกสารที่ใช้ประกอบการประเมินคุณภาพภายนอก เพื่อประเมินให้สอดคล้องกับสภาพจริงของสถานศึกษา

นอกจากนี้หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังมีความสำคัญต่อการช่วยพัฒนาผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน สามารถชี้แนะให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาโดยพยายามจัดมวลประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองในด้านความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้งนี้สถานศึกษาจะต้องทำงานร่วมกับชุมชน ท้องถิ่น หน่วยงานสถานศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนในท้องถิ่น เพื่อให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่สำคัญของหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สำคัญ คือ

1. พัฒนาผู้เรียนให้เรียนรู้อย่างมีความสุข เกิดความสนุกสนานและความเพลิดเพลิน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญ ๆ ใช้ข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีสื่อสาร ส่งเสริมจิตใจที่อยากรู้อยากเห็น และมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล

2. พัฒนาด้านจิตวิญญาณ จริยธรรมสังคมและวัฒนธรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจศรัทธาในความเชื่อของตน สามารถช่วยพัฒนาสังคมให้เป็นธรรม มีความตระหนักเข้าใจ และยอมรับสภาพแวดล้อมที่ตนดำรงชีวิตอยู่ ยึดมั่นในข้อตกลงร่วมกันต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในระดับส่วนตน ระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลก

สรุปได้ว่าหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ มีคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต ทำให้ผู้เรียนสามารถช่วยเหลือตนเองและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

3. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.1 ขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

3.1.1 การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย

กรมวิชาการ (2545, หน้า 6) กล่าวว่า สถานศึกษาจำเป็นต้องกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อบ่งบอกอนาคตว่าโลก และสังคมรอบ ๆ จะเปลี่ยนแปลงอย่างไร และสถานศึกษา

จะต้องปรับตัว ปรับหลักสูตรอย่างไร จึงจะพัฒนาผู้เรียนให้เหมาะสมกับยุคสมัย ในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาต้องมีวิสัยทัศน์ ซึ่งได้โดยอาศัยความร่วมมือของชุมชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้เรียน ภาคธุรกิจ ภาครัฐในชุมชน ร่วมกันกับคณะกรรมการสถานศึกษา แสดงความประสงค์อันสูงส่งหรือวิสัยทัศน์ที่ปรารถนา ให้สถานศึกษาเป็นสถาบันพัฒนาผู้เรียน มีพันธกิจ หรือภาระหน้าที่ร่วมกันในกำหนดงานหลักที่สำคัญ ๆ ของสถานศึกษาพร้อมด้วย เป้าหมาย แผนปฏิบัติการและการติดตามผล ตลอดจนจัดทำรายงาน แจ้งสาธารณชนและส่งผลย้อนกลับให้สถานศึกษาเพื่อการปฏิบัติงานที่เหมาะสมตามหลักสูตรของสถานศึกษา และมาตรฐานของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของชาติกำหนดไว้

สถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้ (2547, หน้า 38) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาคควรร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยการจัดวางทิศทางของสถานศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ร่วมกันตั้งปณิธานความมุ่งหวังที่จะพัฒนาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จร่วมกัน ระดมพลังปัญญาและแรงบันดาลใจ สร้างภาพที่พึงประสงค์ของสถานศึกษา และร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษา

สรุปได้ว่า ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายของสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษายึดเป็นกรอบหรือแผนงานในการปฏิบัติหรือนำพาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายที่กำหนด โดยอาศัยความร่วมมือจากผู้ปกครอง และชุมชน

3.1.2 การจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

กรมวิชาการ (2545 ก, หน้า 6) กล่าวว่า iva จากวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมายจุดหมายที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้สถานศึกษาจะต้องจัดทำโครงสร้างหลักสูตร ซึ่งกำหนดสาระการเรียนรู้ และเวลาเรียนไว้อย่างชัดเจน เพื่อสถานศึกษาจะนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดตามโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วยสาระการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายวิชาหน่วยการเรียนรู้ ครบ 8 กลุ่มสาระรายภาคหรือปี ทั้งที่กำหนดไว้ในหลักสูตรและเพิ่มเติมตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกภาคเรียน กำหนดเวลาแต่ละกลุ่มสาระ หน่วยการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนรายปีหรือรายภาค

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545, หน้า 13 – 15) กล่าวว่า เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ ที่กำหนดไว้ให้สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง มีแนวปฏิบัติในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา จึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานดังนี้

1. ระดับช่วงชั้น กำหนดหลักสูตรเป็น 4 ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาการของผู้เรียนดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6

2. **สาระการเรียนรู้** กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็น 8 กลุ่ม ดังนี้ 2.1) ภาษาไทย 2.2) คณิตศาสตร์ 2.3) วิทยาศาสตร์ 2.4) สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 2.5) สุขศึกษาและพลศึกษา 2.6) ศิลปะ 2.7) การงานอาชีพและเทคโนโลยี และ 2.8) ภาษาต่างประเทศ

3. **กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน** เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพตามความสามารถของตนเอง มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม การเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเองตามความถนัดและความสนใจอย่างแท้จริง การพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนารวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยอาจจัดเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีคุณภาพเพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

3.1 **กิจกรรมแนะแนว** เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดีซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อ และการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำ

3.2 **กิจกรรมนักเรียน** เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบวงจรตั้งแต่ศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น

สรุปได้ว่าการจัดโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา เป็นการกำหนดสาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ ที่คณะครูในสถานศึกษาได้ร่วมกันสร้างและพัฒนาขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับเวลาเรียนในแต่ละวัน แต่ละภาคเรียน หรือรายปี โดยมีความสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

3.1.3 การจัดทำสาระของหลักสูตร (กรมวิชาการ, 2545 ก, หน้า 8 - 10)

1) กำหนดผลเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค โดยวิเคราะห์จากมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่กำหนดไว้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ มาจัดเป็นผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายภาคหรือรายปี ที่ระบุถึงความสามารถของผู้เรียน และคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ซึ่งจะเกิดขึ้นหลังจากการเรียนรู้ในแต่ละปีหรือภาคนั้น การกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาคของแต่ละสาระการเรียนรู้นั้น ให้สถานศึกษากำหนดเพิ่มเติมได้ตามความเหมาะสม สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด ความสนใจและสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน

2) กำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค โดยวิเคราะห์จากผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาคที่กำหนดไว้ในขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นและชุมชน

3) กำหนดเวลาและจำนวนหน่วยกิต สำหรับสาระการเรียนรู้รายภาคหรือรายปีดังนี้

4) ช่วงชั้นที่ 1 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3 ช่วงชั้นที่ 2 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 และช่วงชั้นที่ 3 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 กำหนดสาระการเรียนรู้เป็นรายปีและกำหนดจำนวนคาบเวลาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้นั้น

5) ช่วงชั้นที่ 4 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 กำหนดสาระการเรียนรู้เป็นรายภาคและกำหนดจำนวนหน่วยกิตให้เหมาะสม สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้

6) ในการกำหนดหน่วยกิตของสาระการเรียนรู้รายภาค สำหรับช่วงมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 ใช้เกณฑ์พิจารณาที่ใช้เวลาจัดการเรียนรู้ 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียน มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต

สาระการเรียนรู้สถานศึกษาจัดทำเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นวิชาเฉพาะของสายอาชีพหรือโปรแกรมเฉพาะทางอื่น ๆ ใช้เกณฑ์การพิจารณา คือ สาระการเรียนรู้ที่ใช้เวลาจัดการเรียนรู้ระหว่าง 40 – 60 ชั่วโมงต่อภาคเรียน มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต ทั้งนี้สถานศึกษากำหนดได้ตามความเหมาะสมและใช้หลักเกณฑ์เดียวกัน

สรุปได้ว่า การจัดทำสาระของหลักสูตร สถานศึกษาต้องกำหนดผลเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค กำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค กำหนดเวลาและจำนวนหน่วยกิต สำหรับสาระการเรียนรู้รายภาคหรือรายปี โดยให้สถานศึกษากำหนดเพิ่มเติมได้ตามความเหมาะสมสอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด ความสนใจและสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน

3.1.4 จัดทำคำอธิบายรายวิชา โดยการนำเอาผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง รายปี หรือรายภาค สารการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค รวมทั้งเวลาและจำนวนหน่วยกิตที่กำหนด มาเขียนเป็นคำอธิบายรายวิชาโดยให้ประกอบด้วย ชื่อรายวิชา จำนวนเวลาหรือจำนวนหน่วยกิต ผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ของรายวิชานั้น ๆ ซึ่งสามารถเขียนคำอธิบายรายวิชาได้หลายรูปแบบ (กรมวิชาการ, 2545 ก, หน้า 11 - 15) เช่น

- 1) รูปแบบที่ 1 เขียนเป็นความเรียงเสนอภาพรวมของผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้ ทักษะกระบวนการและคุณธรรมจริยธรรม
- 2) รูปแบบที่ 2 เขียนแยกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย
  - 2.1) ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เขียนเป็นความเรียง สรุปภาพรวมของผลการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะกระบวนการและด้านคุณธรรมจริยธรรม
  - 2.2) สาระการเรียนรู้ เขียนเป็นความเรียงขอขยายเนื้อหา
- 3) รูปแบบที่ 3 เขียนเป็นความเรียง ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ
  - 3.1) ขอบข่ายกิจกรรมที่กำหนดกว้าง ๆ สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ของวิชา

- 3.2) ขอบข่ายเนื้อหาที่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ของรายวิชา
- 3.3) ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนอย่างกว้าง ๆ
- 4) รูปแบบที่ 5 เขียนแยกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย
  - 4.1) ผลการเรียนรู้ เขียนให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้ ทักษะกระบวนการและคุณธรรมจริยธรรม เป็นข้อ ๆ โดยไม่แยกด้าน
  - 4.2) สาระการเรียนรู้ เขียนเป็นความเรียงครอบคลุมเนื้อหา ทั้งนี้ คำอธิบายรายวิชาต้องระบุชื่อวิชา ชั้น และจำนวนหน่วยกิตด้วย

สำหรับรายวิชา สถานศึกษากำหนดได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ต้องสื่อความหมายได้ชัดเจน มีความสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในรายวิชานั้น

สรุปได้ว่า การจัดทำคำอธิบายรายวิชา เป็นการนำเอาผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง รายปีหรือรายภาค สารการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค รวมทั้งเวลาและจำนวนหน่วยกิตที่กำหนด มาเขียนเป็นคำอธิบายรายวิชา โดยให้ประกอบด้วย ชื่อรายวิชา จำนวนเวลาหรือจำนวนหน่วยกิต ผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ของรายวิชานั้น ๆ

3.1.5 จัดทำหน่วยการเรียนรู้ (กรมวิชาการ, 2545 ก, หน้า 16 - 18) โดยการนำสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาคไปบูรณาการทำหน่วยการเรียนรู้ย่อย ๆ เพื่อความสะดวกในการจัดการเรียนรู้และผู้เรียนได้เรียนในลักษณะองค์รวม ทั้งนี้การจัดทำหน่วยการเรียนรู้อาจบูรณาการทั้งภายในและระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้หรือเป็นการบูรณาการเฉพาะเรื่องตามลักษณะสาระการเรียนรู้โดยพิจารณาจากมาตรฐานการเรียนรู้ที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับ การจัดการเรียนรู้สำหรับหน่วยการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น

3.1.6 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ (กรมวิชาการ, 2545 ก, หน้า 19 - 20) โดยวิเคราะห์จากคำอธิบายรายวิชา รายปี หรือรายภาค แต่ละหน่วยการเรียนรู้ที่จัดทำ กำหนดเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ ของผู้เรียนและผู้สอน

สรุปได้ว่า การจัดทำสาระของหลักสูตร เป็นการกำหนดผลเรียนรู้ที่คาดหวัง รายปีหรือรายภาค กำหนดสาระการเรียนรู้ กำหนดหน่วยการเรียนรู้ เวลาและหน่วยกิต เพื่อให้เกิดความสอดคล้องในแต่ละช่วงชั้น และนำสาระหรือหน่วยการเรียนรู้ที่จัดทำ นำมาทำแผนการจัดการเรียนรู้

3.2. การออกแบบการเรียนรู้

3.2.1 การจัดการเรียนการสอน

กรมวิชาการ (2545 ก, หน้า 22 - 24) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอน เป็นการเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ต่างๆ มีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลายผู้สอนต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกาย และด้านสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียนเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น ควรใช้รูปแบบหรือวิธีการที่หลากหลาย เน้นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการเรียนรู้แบบบูรณาการ การใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้คู่คุณธรรม ทั้งนี้ต้องพยายามนำกระบวนการอนุรักษ์และพัฒนาดั้งเดิม กระบวนการคิดและกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์ไปสอดแทรกในการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เนื้อหา และกระบวนการต่าง ๆ ข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้ในลักษณะองค์รวม การบูรณาการ การเป็นการกำหนด เป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกัน ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยนำกระบวนการเรียนรู้ จากกลุ่มสาระเดียวกัน หรือต่างกลุ่มสาระการเรียนรู้มาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจัดได้หลายลักษณะ เช่น การบูรณาการแบบผู้สอนคนเดียว การบูรณาการแบบคู่ขนาน การบูรณาการแบบสหวิทยาการ และการบูรณาการแบบโครงการ

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545, หน้า 16 - 18) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอน จะมุ่งปลูกฝังด้านปัญญา พัฒนาการคิด และความสามารถทางอารมณ์ โดยใช้รูปแบบวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน เรียนรู้จากธรรมชาติและ การเรียนรู้แบบบูรณาการ ใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้คู่คุณธรรม

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอน เป็นกระบวนการที่ครูผู้สอน ต้องดำเนินการจัดการเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ต่างๆ โดยใช้กระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกาย และด้านสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียนเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง

3.2.2 สื่อการเรียนรู้

กรมวิชาการ (2545 ก, หน้า 25 - 26) กล่าวว่า การจัดการศึกษาตาม หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ ด้วยตนเอง เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และใช้การจัดการเรียนการสอนเป็นการเรียนรู้ใน สาระการเรียนรู้ต่างๆ มีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย ผู้สอนต้องคำนึงถึงพัฒนาการ ทางด้านร่างกาย และด้านสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียนเป็น ระยะเวลา ๆ อย่างต่อเนื่องและตลอดเวลาอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งมีความยืดหยุ่น สนอง ความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่และเรียนรู้ได้จากสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ทุกประเภท รวมทั้งจากเครือข่าย การเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ชุมชน และแหล่งอื่น ๆ เน้นสื่อที่ผู้เรียน และผู้สอนใช้ศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียน ผู้สอน สามารถจัดทำและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ โดยใช้ วิจารณ์ญาณในการเลือกใช้สื่อและแหล่งความรู้โดยเฉพาะหนังสือเรียนควรมีเนื้อหาสาระ ครอบคลุมตลอดช่วงชั้น สื่อสิ่งพิมพ์ควรวัดให้มีย่างเพียงพอทั้งนี้ควรให้ผู้เรียนสามารถยืมได้ จากศูนย์สื่อ หรือห้องสมุดของสถานศึกษา

วัฒนาพร ระวังทุกข์ (2545, หน้า 20) กล่าวว่า สื่อการเรียนรู้ที่จะ นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ควรมีความหลากหลายทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และสื่ออื่น ๆ

สรุปได้ว่า สื่อการเรียนรู้ มีส่วนสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มี การพัฒนาในด้านการเรียนรู้ได้ดีขึ้น รวมถึงมีการพัฒนาการทางด้านร่างกาย และด้านสติปัญญา

3.2.3 การวัดผลและประเมินผล

กรมวิชาการ (2545 ก, หน้า 25 - 26) กล่าวว่า การวัดและประเมินผล การเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่ให้ผู้สอนใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพราะจะช่วยให้ได้ข้อมูล สารสนเทศที่แสดงพัฒนาการความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน รวมทั้ง ข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาและเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ

สถานศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบจัดการศึกษาจะต้องจัดทำหลักเกณฑ์ และ แนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษาเพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ถือปฏิบัติร่วมกันและเป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน จากการวัดและประเมินทั้งในระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษาระดับเขตพื้นที่การศึกษา และ ระดับชาติ ตลอดจน การประเมินภายนอก เพื่อ ใช้เป็นข้อมูลสร้างความมั่นใจเกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียนแก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและนอก สถานศึกษา

การวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน มีจุดหมายสำคัญของการประเมิน ระดับชั้นเรียน คือ มุ่งหาคำตอบว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ อันเป็นผลเนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือไม่ หรือ

เพียงใด ดังนั้น การวัดและประเมินจึงต้องใช้วิธีการที่หลากหลายเน้นการปฏิบัติให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ และสามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่องควบคู่ไป ในกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยประเมินความประพฤติ พฤติกรรม การเรียน การร่วม กิจกรรม และผลงานจากโครงการหรือแฟ้มสะสมผลงาน ผู้ใช้ผลการประเมินในระดับชั้นเรียนที่สำคัญ คือ ตัวผู้เรียน ผู้สอนและพ่อแม่ ผู้ปกครอง จำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วิธีการ และค้นคว้าข้อมูลเกณฑ์ต่าง ๆ ที่จะทำให้อะท้อนให้เห็นภาพสัมฤทธิ์ผลการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนจะทราบระดับความก้าวหน้าความสำเร็จของตน ครู ผู้สอน จะเข้าใจความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน แต่ละกลุ่มสามารถให้ระดับคะแนนหรือจัดกลุ่มผู้เรียน รวมทั้งระดับความสำเร็จของผู้เรียนสถานศึกษาเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์การประเมินโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา

การประเมินผลระดับสถานศึกษา เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าด้านการเรียนรู้เป็นรายชั้นปีและช่วงชั้น สถานศึกษานำข้อมูลที่ได้นี้ไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนและคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้ รวมทั้งนำผลการประเมินรายช่วงชั้นไปพิจารณาตัดสินการเลื่อนช่วงชั้น กรณีผู้เรียนไม่ผ่านมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่าง ๆ สถานศึกษาต้องจัดให้มีการเรียนการสอนซ่อมเสริมและจัดให้มีการประเมินผลการเรียนรู้ด้วย

วัฒนาพร ระเบียบทุกข์ (2545, หน้า 25) กล่าวว่า การวัดและประเมินผลเป็นกระบวนการตรวจสอบผลการเรียนรู้และพัฒนาการต่าง ๆ ของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร เพื่อนำผลไปปรับปรุงการเรียนการสอนและตัดสินผลการเรียน และกำหนดหลักการวัดและประเมินผล ดังนี้

1. สถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบและประเมินผลการเรียนของผู้เรียน
2. สอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตร
3. ประเมินเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน และตัดสินผลการเรียน
4. การประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนรู้ควรดำเนินการด้วยวิธีที่หลากหลาย เหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการวัดธรรมชาติของวิชาและระดับช่วงชั้น
5. ให้มีการประเมินความสามารถของผู้เรียนในการอ่าน คิดวิเคราะห์ เขียนในแต่ละช่วงชั้น
6. ให้มีการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในแต่ละช่วงชั้น
7. ให้มีการประเมินคุณภาพผู้เรียนระดับชาติในแต่ละช่วงชั้น
8. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนตรวจสอบผลการเรียนได้
9. ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนระหว่างสถานศึกษา และรูปแบบการศึกษาต่าง ๆ

สรุปได้ว่าการออกแบบการเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่สถานศึกษา หรือ ครูผู้สอนจัดสอนนักเรียน โดยคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียนแต่ละช่วงชั้น โดยวิธีการที่หลากหลาย เน้นการจัด การเรียนการสอนตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยมี ครูผู้สอน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนเป็นผู้ร่วมประเมินผลการเรียนรู้

3.3 การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดให้มีสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม การเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเองตามความถนัดและความสนใจอย่างแท้จริง การพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยอาจจัดเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้ที่มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีคุณภาพเพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แบ่งเป็น 2 ลักษณะ (กรมวิชาการ, 2545ก, หน้า 25 - 26) คือ

3.3.1 กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเอง เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และสร้างสัมพันธภาพที่ดีซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อและการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพ และการมีงานทำ

3.3.2 กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่เกิดจากความสมัครใจของผู้เรียนมุ่งพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพิ่มเติมจากกิจกรรมในกลุ่มสาระ เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนช่วยกันคิด ช่วยกันทำช่วยกันแก้ปัญหา ส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนอย่างเต็มที่ รวมถึงกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝังความมีระเบียบวินัย รับผิดชอบ รู้สิทธิและหน้าที่ของตนเองแบ่งตามความแตกต่างระหว่างกิจกรรมได้เป็น 2 ลักษณะ

1) กิจกรรมพัฒนาความถนัด ความสนใจ ความต้องการของผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการเติมเต็มความรู้ ความชำนาญและประสบการณ์ของผู้เรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อการค้นพบความถนัด ความสนใจของตนเอง และพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ ตลอดจนการพัฒนาทักษะของสังคม และปลูกฝังจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม

2) กิจกรรมปลูกเชื้อ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์เป็นกิจกรรมปลูกฝัง ระเบียบวินัย กฎเกณฑ์ เพื่อการอยู่ร่วมกันในสภาพชีวิตต่าง ๆ นำไปสู่พื้นฐาน

การทำประโยชน์ให้แก่สังคม และวิถีชีวิตในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งกระบวนการจัดให้เป็นไปตามข้อกำหนดของคณะกรรมการลูกเสือแห่งชาติ ยุวกาชาด สมาคมผู้บำเพ็ญประโยชน์และกรมการรักษาดินแดน

การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนอาจจัดทำได้หลายรูปแบบ เช่น จัดแบ่งสัดส่วนเวลาของกิจกรรมต่าง ๆ แล้วกำหนดเวลาเรียนในตารางเรียนเช่นเดียวกันกับกลุ่มสาระอื่น 8 กลุ่มสาระ จัดแบ่งสัดส่วนเวลาของกิจกรรมต่าง ๆ แล้วกำหนดเวลาเรียนบางส่วนในเวลาเรียนปกติ และบางส่วนเรียนนอกเวลา จัดกิจกรรมต่าง ๆ ไปด้วยกันโดยวางแผนร่วมกันของกลุ่มอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรม กำหนดเวลาเรียนบางส่วนในตารางเวลาเรียนปกติบางส่วนนอกเวลาเรียน สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยวุฒิภาวะและความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

สรุปได้ว่าการออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้ที่มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีคุณภาพเพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคมและประเทศชาติ

3.4 กำหนดรูปแบบ วิธีการ เกณฑ์การตัดสิน เอกสารหลักฐานการศึกษา

3.4.1 เกณฑ์การผ่านช่วงชั้นและการจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งใช้เวลาประมาณ 12 ปีผู้เรียนสามารถจบการศึกษาได้ 2 ช่วง คือ จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ถือว่าจบการศึกษาภาคบังคับและจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งถือว่าจบการศึกษาขั้นพื้นฐานผู้เรียนผ่านการศึกษาแต่ละช่วงชั้น ตามเกณฑ์ดังนี้

1) เกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 1,2 และ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 (จบการศึกษาภาคบังคับ)

1.1) ผู้เรียนต้องเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม และได้รับการตัดสินผลการเรียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

1.2) ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ เขียน ให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

1.3) ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

1.4) ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และผ่านการประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

2) เกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 –6 (จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน)

2.1) ผู้เรียนต้องเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม และได้หน่วยกิตครบตามหลักสูตรที่สถานศึกษากำหนด และได้รับการตัดสินผลการเรียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

2.2) ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ เขียน ให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

2.3) ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

2.4) ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

3.4.2 เอกสารหลักฐานการศึกษา

กรมวิชาการ (2545ก, หน้า 28 - 30) กล่าวว่า สถานศึกษาต้องพิจารณาจัดทำเอกสารการประเมินผลการเรียนเพื่อใช้ประกอบการดำเนินงานด้านการวัดและประเมินผลการเรียนตามที่เหมาะสม เช่น เอกสารแสดงผลการเรียนรู้ของผู้เรียน แบบบันทึกผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในรายวิชาต่าง ๆ แบบรายงานการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นรายบุคคล ระเบียบสะสมแสดงผลพัฒนาการด้านต่าง ๆ และแบบแสดงผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นต้น

สรุปได้ว่ากำหนดรูปแบบ วิธีการ เกณฑ์การตัดสิน เอกสารหลักฐานการศึกษา เป็นกระบวนการให้ได้มาซึ่งคุณภาพของผู้เรียนทั้งในด้านการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียน รวมถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยมีสถานศึกษาและครูผู้สอนเป็นผู้ร่วมกันกำหนด รูปแบบ หรือเกณฑ์การตัดสินต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนผ่านการเรียนรู้ตามมาตรฐานและสาระการเรียนรู้ตามที่โรงเรียนกำหนด

3.5 พัฒนาระบบการส่งเสริมสนับสนุน

กรมวิชาการ (2545ก, หน้า 31 - 35) กล่าวไว้ว่า ในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามจุดหมายของหลักสูตร สถานศึกษาควรพัฒนาระบบการส่งเสริมสนับสนุนต่าง ๆ ที่จะเอื้อให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพในเรื่องต่อไปนี้ คือ

3.5.1 การพัฒนาระบบการแนะแนวที่มุ่งการพัฒนาคนให้มีความรู้อย่าง ลึกซึ้ง ประเมินการจัดการที่มีคุณภาพ โดยกำหนดพันธกิจระหว่างบ้าน ชุมชนและสถานศึกษาที่เน้นความร่วมมือกันระหว่างบ้าน ในฐานะแหล่งเรียนรู้แรกของผู้เรียน ชุมชนจะเป็นเครือข่ายที่สำคัญของการแนะแนว ช่วยป้องกัน แก้ไขปัญหาของสังคม สร้างเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้ด้วยข้อมูลสารสนเทศและพัฒนาเครือข่ายแนะแนวให้เข้มแข็ง เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพสูงสุด ด้านวิชาการ บุคลากร และบริหารทั่วไป

3.5.2 การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้และห้องสมุด

สถานศึกษาจำเป็นต้องส่งเสริม สนับสนุนให้มีแหล่งเรียนรู้ นอกเหนือจากการเรียนในห้องเรียน ให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า เพิ่มพูนประสบการณ์ และความชำนาญ

โดยเฉพาะห้องสมุดนั้นเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญยิ่ง เพราะจะเป็นแหล่งที่รวบรวมองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนโดยตรง ทั้งนี้ ไม่จำเป็นต้องเป็นห้องสมุดที่มีความหรูหราหรือใหญ่โต อาจเป็นเพียงมุมหนังสือเพื่อการศึกษาค้นคว้าก็ได้ นอกจากนี้ต้องสนับสนุนให้มีแหล่งการเรียนรู้ในรูปคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีต่าง ๆ

3.5.3 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ

สถานศึกษาต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สอนนำกระบวนการวิจัยมาผสมผสานหรือบูรณาการใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน และเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สามารถใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ เน้นการวิจัยทั้งในห้องเรียน และการวิจัยในภาพรวมของสถานศึกษา

3.5.4 เครือข่ายวิชาการ

สถานศึกษาต้องพัฒนาและส่งเสริมสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ทางวิชาการ จากครูในสถานศึกษาเดียวกันและในสถานศึกษาอื่นๆ ตลอดจนชมรมวิชาการต่าง ๆ ในรูปของเครือข่ายเชื่อมโยงกันทั้งจากบุคคล และจากสื่อต่างๆ เพื่อให้ครูมีความรู้และแนวคิดใหม่ ๆ ที่สามารถนำไปพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ

สรุปได้ว่าพัฒนาระบบการส่งเสริมสนับสนุน เป็นรูปแบบหรือกระบวนการที่สถานศึกษาและครูผู้สอนต้องจัดให้กับผู้เรียนทั้งในด้านสื่อ และแหล่งการเรียนรู้ทางวิชาการ เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการพัฒนาระบบการเรียนรู้ มีการพัฒนาความสามารถและศักยภาพของตน โดยสถานศึกษาและครูผู้สอนต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ปกครองนักเรียน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชนในการดำเนินการ

3.6 การเรียบเรียงเป็นหลักสูตรสถานศึกษา

จากกระบวนการดังกล่าวข้างต้น สถานศึกษาจะมีรายละเอียดที่ครอบคลุมภาระงานการจัดการศึกษาทุกด้าน ในขั้นนี้จึงเป็นการวิเคราะห์และเรียบเรียงเป็นหลักสูตรสถานศึกษาที่สมบูรณ์

ในการกำหนดหลักสูตรสถานศึกษาควรคำนึงว่าสิ่งที่ปรากฏในหลักสูตรเป็นสิ่งที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการตั้งแต่ต้น คือ กำหนดวิสัยทัศน์ จนกระทั่งการนำหลักสูตรสู่ห้องเรียน คือ การจัดทำแผนการเรียนรู้รวมทั้งการบริหารจัดการหลักสูตรให้ประสบความสำเร็จใช้ศักยภาพทั้งของสถานศึกษาและชุมชนเต็มที่ เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง ประการสำคัญ หลักสูตรสถานศึกษาจะต้องสามารถบอกให้ผู้เกี่ยวข้องและบุคคลในชุมชนทราบอย่างชัดเจนว่าจะจัดการศึกษาอย่างไรในสถานศึกษา ดังนั้น เอกสารหลักสูตรสถานศึกษาอาจมีหลายเล่ม ซึ่งในเล่มแรกควรเป็นเล่มที่กำหนดภาพรวมและมีเล่มอื่น ๆ อีกตามความเหมาะสม ซึ่งอาจแยกเล่มตามกลุ่มสาระการเรียนรู้หรือหน่วยการเรียนรู้

การเรียบเรียง เป็นหลักสูตรของสถานศึกษา ควรประกอบด้วยส่วนสำคัญ ดังต่อไปนี้ (กรมวิชาการ, 2545 ก, หน้า 36 - 40)

- 3.6.1 วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย
- 3.6.2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์
- 3.6.3 โครงสร้างหลักสูตร
- 3.6.4 รายวิชาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้
- 3.6.5 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- 3.6.6 การจัดการเรียนรู้และการส่งเสริมการเรียนรู้
- 3.6.7 การวัดและประเมินผล
- 3.6.8 การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา
- 3.6.9 อื่น ๆ

ทั้งนี้ สถานศึกษาอาจกำหนดหัวข้อเพิ่มเติม หรือเปลี่ยนแปลงได้ตามความจำเป็น และเหมาะสม เมื่อสถานศึกษาจัดทำร่างหลักสูตรสถานศึกษาตามหัวข้อดังกล่าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว สถานศึกษาจะต้องตรวจสอบแต่ละหัวข้อ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 รวมทั้งสอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทหรือสภาพของ สถานศึกษา จากนั้นนำร่างหลักสูตรดังกล่าว เสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ความเห็นชอบ

สรุปได้ว่า การเรียบเรียงเป็นหลักสูตรสถานศึกษา เป็นกระบวนการที่สถานศึกษา ครูผู้สอน และฝ่ายวิชาการ ได้ร่วมกันรวบรวมและเรียบเรียงขั้นตอนในการดำเนินงาน การจัดทำ หลักสูตรสถานศึกษาตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดความสะดวกในการศึกษา และเป็นคู่มือในการค้นคว้า หรืออ้างอิงในการดำเนินงานของสถานศึกษาหรือการพัฒนา คุณภาพของสถานศึกษา

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น หลักสูตร จะต้องสนองตอบต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และต้องเปลี่ยนไปตามธรรมชาติของ การศึกษา ผู้สอนต้องปรับปรุงกระบวนการสอนและประเมินกระบวนการสอนของตน เพื่อ ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลง และผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทาง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การศึกษาจะเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ถ้าหลักสูตรมีการปรับปรุงให้ เป็นไปตามความต้องการและความจำเป็นตลอดเวลา

4. บทบาทของสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา ในการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษา

4.1. บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

กรมวิชาการ (2544, หน้า 2-3) ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาดังนี้

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
4. จัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา
5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ
6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ
7. จัดการประเมินผู้เรียน พิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ และการสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการจัดการเรียนการสอน ตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา
8. ให้สถานศึกษามีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาในชุมชน และสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ
9. ให้สถานศึกษาร่วมมือกับชุมชนส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยการจัดการกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนเพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ
10. สถานศึกษามีหน้าที่ พัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับ

4.2. บทบาทของครูในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ครูตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, หน้า 5 - 10) จำเป็นต้องมีคุณลักษณะของครูยุคใหม่ เพื่อจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนค้นพบ ตนเองและเรียนรู้ได้ตามความถนัด ความสามารถ และความสนใจมีศักยภาพตามความสามารถของตนเองดังนี้

1. ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
2. ให้ความรักชาติ มีความสามัคคี ความเสียสละเพื่อส่วนรวม

มีความซาบซึ้งผลงานดีเด่นของไทย รู้จักธำรงรักษาไว้ซึ่งเอกราชและรู้จักแบบอย่างวัฒนธรรม ประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์ที่ฝังงานของชาติ

3. ส่งเสริมให้มีคุณภาพในการดำรงชีวิต มีคุณธรรมประจำใจ และมีคุณสมบัติต่างๆ อันพึงประสงค์ของสังคมไทย

4. ส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานในการพัฒนาสร้างสรรค์และแก้ปัญหาสังคม เศรษฐกิจและเทคโนโลยี โดยอาศัยคุณธรรมและวิธีการทางวิทยาศาสตร์เป็นปัจจัยสำคัญ

5. เสริมสร้างบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบ ความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว ชุมชน ประเทศ และในประชาคมโลก

6. ให้เกิดความรักความผูกพันกับท้องถิ่นของตน เห็นคุณค่า มีความรับผิดชอบ ทั้งตระหนักถึงการอนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ

อารีรัตน์ วัฒนสิน (2544, หน้า 1-6) ได้กล่าวถึง ครูอาชีพตามหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ไว้ว่า ครูเป็นกลไกสำคัญที่สุดในการส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพให้ครบทุกด้าน ทั้งด้านความดี มีปัญญา มีสุขภาพกายแข็งแรง มีความมั่นคงทางอารมณ์ สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข มีความเป็นไทยและสามารถพัฒนาตนเอง ให้เต็มศักยภาพและอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ ครูจึงจำเป็นต้องปฏิบัติหน้าที่ครูอย่างสมบูรณ์แบบ สร้างความมั่นใจให้สังคมยอมรับว่าครูอาชีพ เป็นสถาบันวิชาชีพชั้นสูง ครูต้องปรับตนเองเพื่อเข้าสู่ครูอาชีพโดยมีภาระงานดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับข้อมูลตนเองและชุมชน รวมทั้งสามารถพัฒนาสาระเพิ่มเติมได้ เช่น

1.1 ร่วมศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลชุมชนทุกด้าน

1.2 ร่วมกำหนดโครงสร้างหลักสูตร โดยเฉพาะการกำหนดเวลา

1.3 ใช้ความรู้ความสามารถเฉพาะกลุ่มสาระที่มีความถนัดมากที่สุด ร่วมมือ

กันกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี

1.4 รวมครูที่รับผิดชอบการสอนชั้นเดียวกันออกแบบหลักสูตรชั้น / ปี

1.5 ออกแบบการเรียนรู้ โดยจัดทำเป็นแผนการเรียนรู้รายคาบ / ชั่วโมง

1.6 ร่วมกำหนด ระบบ วิธีการ และเกณฑ์ การวัดและประเมินผลของ

สถานศึกษา

2. การพัฒนาการสอน ครูอาชีพต้องพัฒนาตนเองอย่างรอบด้าน ดังนี้

2.1 เป็นครูภาษาไทย ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติและเป็นเครื่องมือสื่อสารแสวงหาความรู้ ครูทุกคนต้องเป็นครูภาษาไทย ดูแลการพัฒนาการด้านภาษา

2.2 เป็นครูแนะแนว ครูต้องรู้จักผู้เรียนค้นหาวิธีการเรียนรู้ที่นักเรียนถนัดเพื่อ

กระตุ้นการเรียนรู้ได้ตามศักยภาพ

2.3 เป็นครูหน้าที่ พลเมือง ศิลธรรม การจัดการเรียนการสอนหรือกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน ครูต้องสอดแทรกการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์

2.4 เป็นครูวัดผล การเรียนการสอนต้องควบคู่การประเมินตามสภาพจริง เพราะจะเป็นผลดีในการดูแลพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนได้รับการแก้ไขปรับปรุง พัฒนาการเรียนรู้ทันเพื่อน ครบถ้วนทุกผลการเรียนรู้

2.5 เป็นครูวิจัย คือ การประเมินตนเองนั้นเองว่าการสอนบรรลุผลตามที่ คาดหวังไว้หรือไม่ ควรต้องปรับปรุงพัฒนาคุณภาพอะไร อย่างไร

2.6 ครูอาชีพต้องพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เมื่อได้รับมอบหมายให้เป็นผู้สอนหน่วยการเรียนรู้ใดหรือรายวิชาใดต้องศึกษาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อครูสามารถ ได้ตอบกับผู้เรียนได้อย่างมั่นใจ และสามารถนำคำตอบผิดของผู้เรียนมาตั้งคำถามใหม่ เพื่อให้ ผู้เรียนหาคำตอบได้เองเป็นการกระตุ้นกระบวนการคิดและการสรุปองค์ความรู้ที่ดี และ นอกจากนั้นครูยังสามารถตรวจสอบผลงานผู้เรียนที่มีวิธีการหลากหลายแตกต่างกันได้อย่าง มั่นใจ

จากที่นักการศึกษากล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการ พัฒนาคุณภาพการศึกษา พัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมเป็น คนดี คนเก่ง มีสุขภาพกายแข็งแรง มีความมั่นคงทางอารมณ์ สามารถอยู่ร่วมกันในสังคม ได้อย่างมีความสุข มีความเป็นไทย และสามารถพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ ได้อย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ ดังนั้นครูต้องเรียนรู้เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศ ต่างๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา

4.3 บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตร

บทบาทคณะกรรมการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง งานที่ คณะกรรมการสถานศึกษาจะต้องร่วมมือกับโรงเรียนในการที่จะพัฒนาสถานศึกษาให้มีความ เจริญก้าวหน้า ทั้งในด้านวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการพัฒนาคุณภาพของ ผู้เรียน ที่จะต้องดำเนินการ ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2541 (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน คณะกรรมการข้าราชการครูและสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา, 2541, หน้า 21) ซึ่งกำหนด ขอบข่ายดังนี้คือ

1. ร่วมจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี
2. ร่วมจัดทำแผนการบริหารงบประมาณ ให้คำแนะนำ ปรึกษา เสนอแนะ แนวทางการดำเนินงาน
3. ร่วมวางแผนเพื่อแสวงหาการให้การสนับสนุนด้านการเงิน วัสดุอุปกรณ์ วิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชน

4. ร่วมในการพิจารณา และให้ความเห็นชอบในหลักสูตรของสถานศึกษา

วาด หนูมา (2540, หน้า 31) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษาไว้ว่า กรรมการสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการศึกษา เพราะว่ากรรมการสถานศึกษาเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับชาวบ้าน เป็นตัวแทนของชุมชน ในการอยู่ร่วมพัฒนาโรงเรียน เริ่มตั้งแต่การร่วมวางแผน กำหนดนโยบายของโรงเรียน ร่วมพิจารณา ให้ความเห็นชอบหลักสูตรของโรงเรียน ร่วมดำเนินกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ในรูปแบบของการสนับสนุนร่วมประเมินผลการปฏิบัติงานโรงเรียน ร่วมส่งเสริมและสนับสนุนภูมิปัญญาท้องถิ่น อีกทั้งยังช่วยประสานความสัมพันธ์ เสนอแนะ นำทรัพยากรท้องถิ่นช่วยพัฒนาโรงเรียน สนับสนุนให้โรงเรียนก้าวหน้าในทุกๆด้าน โรงเรียนจึงควรเอาใจใส่ต่อการดำเนินงานด้านกรรมการสถานศึกษาให้กรรมการสถานศึกษาได้พัฒนา เช่น การประชุมสัมมนา พาไปทัศนศึกษา ทำให้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543, หน้า 31-41) ได้ให้บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานดังนี้

1. ร่วมจัดทำแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา
2. ร่วมพิจารณา รับทราบแผนปฏิบัติการประจำปี
3. ให้ความเห็นชอบสาระหลักสูตร ที่สถานศึกษาจัดทำขึ้น
4. มีส่วนร่วมจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี
5. ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อให้เด็กได้เรียนจบหลักสูตรการศึกษาภาคบังคับ
6. จัดให้เด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เข้าเรียน
7. ร่วม ในการดำเนินการตามภารกิจทั้ง 4 ด้านของสถานศึกษา คือ การบริหารวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและบริหารทั่วไป
8. ร่วมวางแผนในการดำเนินงาน กับสถานศึกษา ในการระดมทรัพยากรมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
9. จัดหาวิทยากรภายนอก และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยสอนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิชาการ วิชาชีพชุมชน และท้องถิ่น
10. ประสานความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาสถานศึกษาร่วมกัน

กรมวิชาการ (2544, หน้า 55) กล่าวว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปี เห็นชอบในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น แต่งตั้งคณะกรรมการต่างๆ สนับสนุนส่งเสริมด้านวิชาการส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

กระทรวงศึกษาธิการ (2547, หน้า 13 – 16) ได้เสนอบทบาทหน้าที่ของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. ด้านวิชาการ

1.1 ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและ ท้องถิ่น

1.2 ให้ข้อเสนอแนะ และส่งเสริมสนับสนุนในการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม กระบวนการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการปรับปรุงและ พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

1.3 รับทราบและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดระบบและ การดำเนินการ ความระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2. ด้านงบประมาณ

2.1 ให้ความเห็นชอบ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดตั้งและการใช้จ่าย งบประมาณของสถานศึกษา

2.2 ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะในการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารการเงินและการจัดหารายได้จากทรัพย์สินของสถานศึกษา หรือปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ กำหนด

3. ด้านการบริหารงานบุคคล

ปฏิบัติตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทาง การศึกษากำหนดให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา

4. ด้านการบริหารงานทั่วไป

4.1 ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ และให้คำปรึกษาในการจัดทำนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนของกระทรวง ศึกษาธิการ สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้ง ความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

4.2 รับทราบ ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุง และพัฒนา คุณภาพการศึกษาและกิจการของสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง ตลอดจนนโยบายและแผนของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึษา ขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และความต้องการของชุมชน และท้องถิ่น และ รายงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เมื่อสถานศึกษาไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ

ประกาศ คำสั่ง ตลอดจนนโยบายและแผนของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และความต้องการของชุมชน และท้องถิ่น

4.3 ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนเกี่ยวกับการระดมทรัพยากร เพื่อการศึกษา รวมทั้งปกครอง ดูแล บำรุง รักษา ใช้และจัดหาผลประโยชน์ จากทรัพย์สินของสถานศึกษา ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ กำหนด

4.4 ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ และให้คำปรึกษาในการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ แนวปฏิบัติ ในการดำเนินงานด้านต่างๆ ของสถานศึกษา ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ กำหนด

4.5 ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ และให้คำปรึกษาในการส่งเสริม ความเข้มแข็งในชุมชนและสร้างความสัมพันธ์กับสถาบันอื่นๆ ในชุมชนและท้องถิ่น

4.6 ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจการของสถานศึกษา ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ กำหนด ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการศึกษาบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสรุป ได้ ดังนี้คือ

1. ร่วมจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี
2. ร่วมจัดทำแผนการบริหารงบประมาณ ให้คำแนะนำ ปรึกษา เสนอแนะ แนวทางการดำเนินงาน
3. ร่วมวางแผนเพื่อแสวงหาการให้การสนับสนุนด้านการเงิน วัสดุอุปกรณ์ วิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชน
4. ร่วมพิจารณา ให้ข้อเสนอแนะในการจัดทำหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น
5. ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น
6. ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ และให้คำปรึกษาในการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ แนวปฏิบัติ ในการดำเนินงานด้านต่างๆ ของสถานศึกษา ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ กำหนด

ความต้องการและการพัฒนาหลักสูตร

1. ความหมายของความต้องการ

นักจิตวิทยาและนักวิชาการได้ให้ความหมายของความต้องการ ไว้ดังนี้

สำนักงานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 6 (2531, หน้า 28)

ได้ระบุว่าความต้องการจำเป็น หมายถึง วิธีการประเมินความต้องการในการนิเทศซึ่งเป็น

การศึกษาในสภาพที่ไม่สอดคล้องกับสิ่งที่ปฏิบัติอยู่และเป็นไปตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้เพื่อให้เกิดการพัฒนาการศึกษาในโรงเรียน

สายนต์ พันธุ์ไม้ (2547, หน้า 15) ได้กล่าวว่า ความต้องการ หมายถึง ความแตกต่างระหว่างผลลัพธ์ของสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันกับสภาพที่ต้องการให้เป็น ซึ่งเป็นความแตกต่างทางความคิดเห็นและสามารถวัดได้โดยวิธีการประเมินความต้องการ

แม็คเน็ล (Mcneil, 1977, p. 74) ได้ให้คำจำกัดความของความต้องการว่า หมายถึง สภาพที่ไม่สอดคล้องกันระหว่างพฤติกรรมหรือเจตคติของผู้เรียนในสภาพที่ยอมรับกับสภาพที่ได้จากการสังเกต

คาฟแมน (Kaufman, 1981, pp. 338 - 343) กล่าวถึงความต้องการ หมายถึง ความแตกต่างระหว่างผลลัพธ์ของสภาพปัจจุบันกับสภาพที่ปรารถนาให้เกิดขึ้นเป็นความแตกต่างทางความคิดเห็น ซึ่งสามารถวัดได้ในแต่ละจุดประสงค์หรือเป้าหมาย เป็นช่องว่างระหว่างผลลัพธ์หรือผลผลิตปัจจุบันกับผลลัพธ์หรือผลผลิตที่ต้องการ หรือปรารถนาโดยวิธีการประเมินความต้องการว่า เป็นเครื่องมือสำหรับการเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์ เป็นความพยายามอย่างเป็นทางการ และระบบที่จะหาค่าของช่องว่าง และเป็นช่องว่างที่สำคัญระหว่างสิ่งที่เป็นกับสิ่งที่ควรจะเป็น

สตีเยส, และโพเตอร์ (Steers, & Porter, 1991, pp. 3 - 46) ได้กล่าวว่า ความต้องการ หมายถึง ความต้องการที่เกิดจากความไม่สมดุลภายในที่ทำให้แต่ละบุคคลต้องแสวงหาการดำเนินการในลักษณะต่าง ๆ เพื่อให้ภายในพื้นกลับคืนสู่สภาพความสมดุลตามปกติ

ฮอดจกินสัน (Hodgkinson, 1991, p.94) ได้ให้คำจำกัดความว่า ความต้องการคือ ความไม่สอดคล้องกันหรือความไม่สมดุลที่ไม่ต้องการให้เกิดขึ้นในความยุติธรรม ความต้องการจะเกี่ยวข้องกับความตึงเครียด (tension) ความไม่สมดุล (disequilibrium) และการเปลี่ยนแปลงเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง (rectifying action)

จากนิยามดังกล่าว สรุปได้ว่า ความต้องการ หมายถึง ความแตกต่างระหว่างผลลัพธ์ของหลักสูตรกับความคาดหวังของหลักสูตร ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรของบุคคลจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อ บุคคลมีความต้องการที่จะทราบถึงผลลัพธ์หรือผลความก้าวหน้าของการพัฒนาหลักสูตรที่ได้ดำเนินการมาแล้วระยะหนึ่ง ในการวิจัยครั้งนี้หมายถึง ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3

2. แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการ

ในทางจิตวิทยาเชื่อว่า การแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ย่อมมีเหตุจูงใจ มนุษย์จะแสดงออกอย่างไรก็ตาม จะเป็นไปตามความต้องการบางอย่างผลักดันให้กระทำความต้องการโดยส่วนใหญ่แล้วมีความต้องการคล้ายคลึงกันในด้านร่างกาย จิตใจ ซึ่งมาสโลว์ (Maslow) (ศักดิ์ชัย นาคเอี่ยม, 2537, หน้า 36) ได้กล่าวว่า ความต้องการของมนุษย์มีลำดับขั้น

การกระตุ้นให้บุคคลปฏิบัติงาน เพื่อตอบสนองความต้องการบางอย่าง ในทฤษฎีลำดับความต้องการนี้มีสมมติฐานสำคัญ 3 ประการ คือ

1. มนุษย์มีความต้องการและความต้องการนั้นจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์เฉพาะความต้องการที่ยังไม่ตอบสนองความพอใจเท่านั้น ความต้องการที่ตอบสนองแล้วจะไม่เป็นแรงจูงใจอีก

2. ความต้องการของบุคคลจะถูกจัดอันดับความสำคัญจากความสำคัญเบื้องต้นไปจนถึงความต้องการที่มีความสลับซับซ้อน

3. บุคคลจะมีความต้องการในลำดับต่อไป เมื่อความต้องการในระดับต่ำกว่าได้รับการตอบสนองแล้ว

จากแนวคิดและทฤษฎีความต้องการความสำเร็จ (the need of achievement theory) ของแม็คเคลแลนด์ (McClelland, 1985, p. 12) กล่าวว่า การบรรลุผลสำเร็จตามความต้องการเป็นความต้องการให้บรรลุผลสำเร็จด้วยวิธีการทำงานอย่างหนัก เป็นผลงานที่ได้มาด้วยความยากลำบาก และมีอุปสรรคขัดขวางและเป็นผลงานที่ได้ชื่อว่ายากเยี่ยม เพราะต้องใช้ความมานะบากบั่นทำงานเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามที่ต้องการแม็คเคลแลนด์ (McClelland) เสนอแนวคิดว่า บุคคลที่มีความต้องการความสำเร็จสูงจะต้องมีลักษณะดังนี้คือ มีความพอใจงานที่รับผิดชอบ กำหนดเป้าหมายระดับปานกลาง ต้องการย้อนกลับความสำเร็จหรือความล้มเหลว ต้องการทำงานร่วมกับผู้ที่มีความสามารถ ดังนั้นการทำความเข้าใจจากภายในและภายนอกองค์กรจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้บุคคลสามารถทำงานได้บรรลุตามเป้าหมายขององค์กร

ความต้องการความมีอิสระ (autonomy) หรือการตัดสินใจ (self - determination) ของพอร์เตอร์ (Porter, 1961, p.15 - 16) ได้วิเคราะห์ว่า ความต้องการในการคิดและกระทำอย่างมีอิสระก็คือ ความมีอิสระ (autonomy) ที่เป็นความต้องการขั้นพื้นฐาน บุคคลจะต่อต้านและต่อสู้กับความกดดันที่มาจากภายนอกเช่น กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย คำสั่ง และการบีบบังคับ ทั้งนี้เป็นเพราะสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะมาขัดขวางความเป็นอิสระของตน

จากแนวคิดทฤษฎีความต้องการเป็นเอกลักษณ์ (the need of attribution theory) ของไวเนอร์ (Weiner, 1994, pp. 557 - 751) ระบุว่า พฤติกรรมของบุคคลในอดีต เป็นพฤติกรรมที่สนับสนุนความพยายามและความคาดหวังของการบรรลุความสำเร็จ ปัจจัยที่จะทำให้บรรลุความสำเร็จ หรือล้มเหลวอยู่ที่ความสามารถ ความมีโชค ความพยายาม สภาพจิตใจ ความสนใจ และความยุติธรรม ไวเนอร์ (Weiner) เสนอแนวคิดว่า บุคคลจะประสบกับความสำเร็จหรือล้มเหลว มีสาเหตุมาจากความสัมพันธเชิงเหตุผล 3 ประการคือ

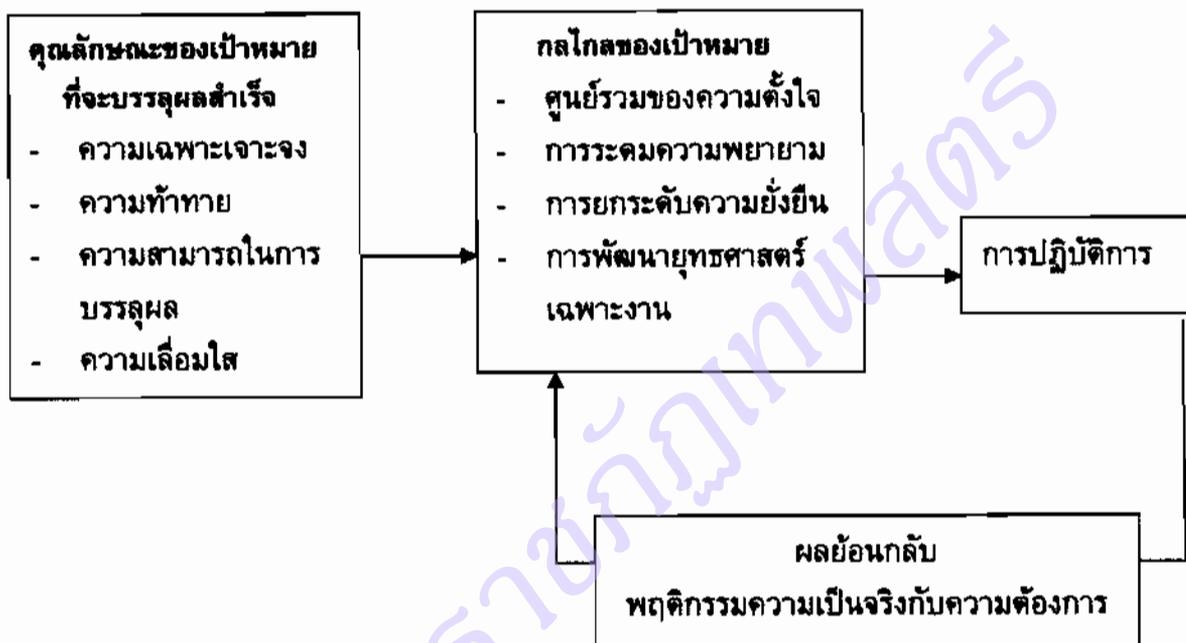
1. สถานที่ (locus) หมายถึง สถานที่เกิดเหตุ ความสามารถและความพยายามเป็นปัจจัยภายใน ความยากของงานและความมีโชคจะเป็นปัจจัยภายนอก ดังนั้นสถานที่จึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก

2. ความมีเสถียรภาพ (stability) หมายถึง ความคงที่หรือความแปรเปลี่ยนของเหตุการณ์ ความสามารถเป็นเรื่องของความคงที่ ความพยายามเป็นเรื่องของความไม่คงที่ ดังนั้นความมีเสถียรภาพจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความคงที่และความไม่คงที่

3. ความรับผิดชอบ (responsibility) หมายถึง บุคลิกภาพของบุคคลในด้าน การควบคุม ความพยายามเป็นความสามารถในการควบคุม ความสามารถและความมีโชคจะเป็นความเชื่อทั่วๆ ไป ที่อยู่ภายใต้พฤติกรรมการควบคุม ดังนั้นความรับผิดชอบจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการควบคุมและความไม่สามารถในการควบคุม

ล็อก, และลาแธม (Locke, & Latham, 1990, unpagged) ได้เสนอทฤษฎีความต้องการกำหนดเป้าหมาย (the need of goal – setting theory) กล่าวว่า การปฏิบัติการให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายจะต้องเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกัน 4 อย่างดังนี้คือ 1) มีความเฉพาะเจาะจง (specific) 2) เป็นสิ่งที่ท้าทาย (challenging) 3) สามารถทำให้บรรลุผลสำเร็จได้ (attainable) และ 4) บุคคลจะต้องมีความผูกพันกับเป้าหมาย (commitment)

นอกจากนี้ล็อก,และลาแธม ได้เสนอว่าเป้าหมายเฉพาะ (specific goals) เป้าหมายที่ท้าทาย (challenging goals) และเป้าหมายที่พอจะบรรลุผลสำเร็จได้ (attainable goals) นั้น สามารถทำให้การจูงใจเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เพราะเป้าหมายจะนำไปสู่ความเป็นศูนย์รวม (focus) ความพยายาม (effort) และความยั่งยืน (persistence) ได้ดีพอๆ กับการพัฒนายุทธศาสตร์ที่เป็นงานเฉพาะเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ผลย้อนกลับ (feedback) เกี่ยวกับความก้าวหน้าให้บรรลุผลตามเป้าหมายนั้นจะช่วยเสริมพลังในความตั้งใจ (attention) ความพยายาม (effort) และความยั่งยืน (persistence) หรือจะเป็นการให้ข้อมูลข่าวสารเพื่อทบทวนหรือเลือกยุทธศาสตร์ในการทำให้บรรลุผลสำเร็จที่ดีกว่าดังภาพ 2 ดังนั้นเหตุการณ์ที่บรรลุผลสำเร็จตามทฤษฎีความต้องการกำหนดเป้าหมาย (the need of goal – setting theory) จึงเป็นเรื่องของการเอาชนะ

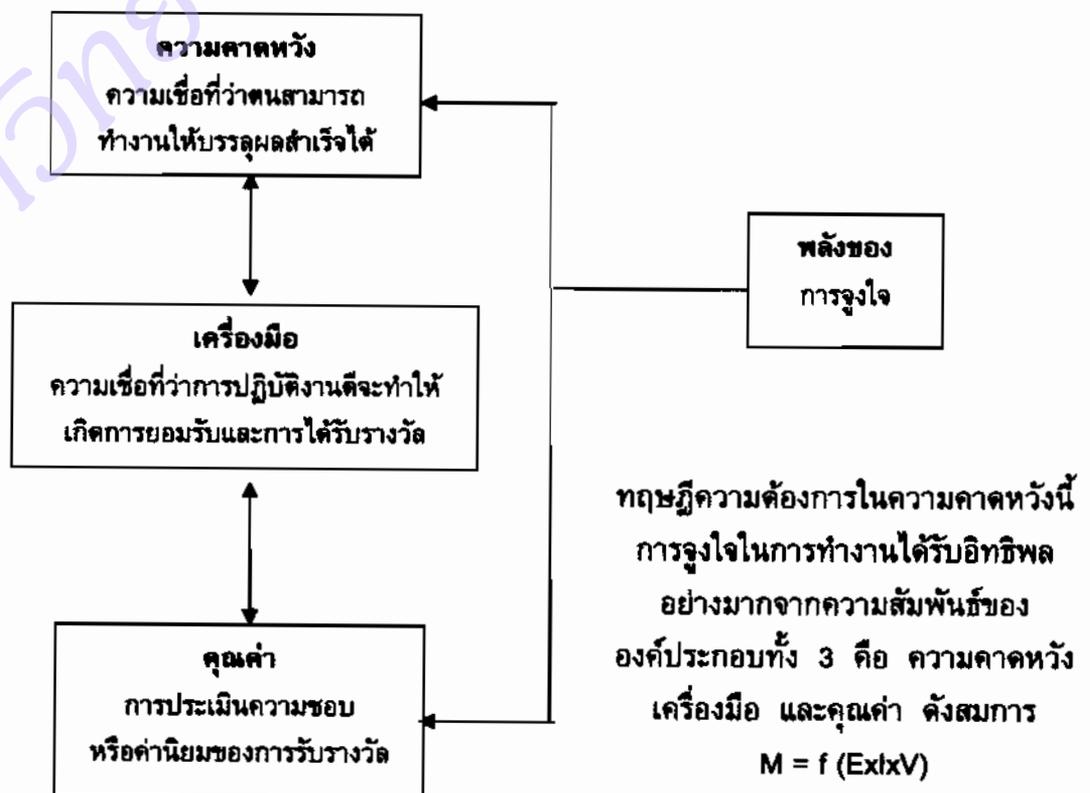
ภาพ 2 ทฤษฎีการกำหนดเป้าหมาย

ล็อก (Locke, 1991, pp. 99 - 288) ได้กล่าวไว้ว่า ความต้องการนั้นจะถูกนำไปใช้ในการสนทนาทุกวัน แต่เป็นการสนทนาในบริบททางด้านชีววิทยาที่จะทำให้ชีวิตอยู่รอดและมีความเป็นอยู่ดีขึ้นและยังได้เสนอแนะเกี่ยวกับธรรมชาติและการดำเนินการตามความต้องการของมนุษย์ ดังนี้

1. ความต้องการไม่ใช่มูลเหตุแห่งความแตกต่าง เพราะว่าคุณคนมีความต้องการขั้นพื้นฐานเหมือนกัน เช่น ทุกคนต้องการอาหาร น้ำ และการยกย่องนับถือ
2. ความต้องการไม่มีที่สิ้นสุดแต่จะหมุนเวียนเปลี่ยนไปเรื่อยๆ และไม่เคยเกิดความพึงพอใจที่ถาวร
3. ความต้องการยังมีอยู่ต่อไป ครอบงำที่บุคคลยังขาดความสำนึกถึงความต้องการ เช่น ความต้องการในการรับประทานอาหาร
4. ความต้องการนำไปสู่กิจกรรมที่หลากหลายต่างกัน เช่น ความพยายามทุกวิถีทางที่จะทำให้บุคคลที่อยู่ในระดับเดียวกันยอมรับ
5. พฤติกรรมเฉพาะอย่างหนึ่งสามารถเกิดมาจากความต้องการที่มีมากกว่าหนึ่งอย่าง เช่น เงินที่หามาได้เป็นผลมาจากความต้องการที่หลากหลายแตกต่างกันไป
6. ความต้องการ ทำให้บุคคลมีความจำเป็นต้องกระทำในสิ่งที่มีความยากลำบากถ้าบุคคลเหล่านั้นเลือกที่จะมีชีวิตอยู่

จากแนวคิดทฤษฎีความต้องการความเสมอภาค (the need of equity theory) ของ บารอน (Baron, 1998, pp. 27 - 29) กล่าวว่า ในสังคมเดียวกันความเกี่ยวข้องที่เป็นพื้นฐาน คือความยุติธรรมซึ่งสังคมจะเปรียบเทียบค่ามัณสัญญาของสังคมตนกับสังคมอื่นโดยจะ เปรียบเทียบปัจจัยนำเข้า (input) กับผลผลิต (output) ถ้าอัตราปัจจัยนำเข้ากับผลผลิตมี ลักษณะเหมือนกันทุกคนก็จะมองเห็นเป็นความยุติธรรมหรือความเสมอภาค (equity) แต่ถ้า อัตราส่วนไม่เท่ากันก็จะมองเห็นเป็นความไม่ยุติธรรม หรือความไม่เสมอภาค (inequity) ใน ความไม่เสมอภาคจะมีผลกระทบต่อการจูงใจในการทำงาน ซึ่งบุคคลสามารถลดความรู้สึกเช่นนี้ ได้โดยการหารางวัลให้กับตนเอง ละทิ้งงานเก่าหางานใหม่ หรือทำงานให้น้อยลง

ฮอย, และมิสเกล (Hoy, & Miskel, 2001, p. 146) ได้เสนอทฤษฎีความต้องการ ในความคาดหวัง (the need of expectancy theory) กล่าวว่า บุคคลมีความต้องการที่จะ คาดหวังในสิ่งที่ตนปรารถนาในอนาคต โดยเชื่อมั่นว่าสามารถปฏิบัติตามที่ตนคาดหวังจน บรรลุผลสำเร็จได้ ซึ่งผลสำเร็จนั้นจะนำไปสู่การได้รับรางวัล ฮอย,และมิสเกล (Hoy, & Miskel, 2001, p.146) วิเคราะห์ว่าทฤษฎีความต้องการในความคาดหวัง (the need of expectancy theory) ถูกกำหนดขึ้นมาจากแนวคิดพื้นฐาน 3 ประการคือความคาดหวัง (expectancy) เครื่องมือ (instrumentality) และคุณค่า (value) ดังภาพ 3

ภาพ 3 ทฤษฎีความต้องการในความคาดหวัง

ความสำเร็จแห่งตน (self - efficacy) เป็นความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการจูงใจ (motivation) โดยการค้นหาเป้าหมายที่แต่ละคนกำหนดไว้ ซึ่งต้องใช้ความพยายาม ระยะเวลา และความมานะบากบั่น ที่จะดึงความเชื่อมั่นของตนกลับคืนมา ฮอย,และมิสเกล (Hoy, & Miskel, 2001, p. 149) ได้เสนอทฤษฎีความต้องการความสำเร็จแห่งตน (the need of self - efficacy theory) กล่าวว่า ความต้องการความสำเร็จแห่งตนนั้นเป็นปัจจัยการจูงใจที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นพลวัตสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาถ้าเป็นสิ่งใหม่และตรงกับความต้องการ ซึ่งมาจากประสบการณ์เบื้องต้น 4 แหล่ง คือ ประสบการณ์ความเป็นเจ้าของ (mastery experience) การเลียนแบบ (modeling) การโน้มน้าวด้วยวาจา (verbal persuasion) และการกระตุ้นทางกายภาพ (physiological arousal)

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า มนุษย์มีความต้องการเป็นพื้นฐานของชีวิต ตั้งแต่เกิดมนุษย์ต้องการอาหาร ที่อยู่อาศัย ความปลอดภัย การยอมรับ การยกย่องนับถือจากสังคม ต้องการความมีอิสระเสรี ความยุติธรรม การประสบความสำเร็จในกิจกรรมที่ทำ ต้องการที่จะมีเอกลักษณ์เป็นของตนเองโดยกำหนดเป้าหมายหรือคาดหวังในสิ่งที่ตนปรารถนาความต้องการเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งของมนุษย์ ที่กระตุ้นให้เกิดการตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม เป็นความแตกต่างระหว่างผลของสภาพปัจจุบันกับสภาพที่ต้องการให้เกิดขึ้น ความต้องการของมนุษย์ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบงาน ถ้ามนุษย์ได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอแล้วก็สามารถทำงานให้ลุล่วงและประสบความสำเร็จ มีความสบายใจ แต่ถ้ามนุษย์ไม่ได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอ ก็จะมีควมวิตกกังวลและทำงานไม่ประสบผลสำเร็จ นอกจากนี้ระดับความพึงพอใจยังมีความสำคัญต่อผลการปฏิบัติงานของบุคคลากรอีกด้วย

3. การวัดและการประเมินความต้องการ

3.1 การประเมินความต้องการ

คาฟแมน,และอิงลิช (Kaufman, & English, 1981, pp. 77-78) ได้กล่าวถึง การวัดและการประเมินความต้องการ พอสรุปได้ดังนี้

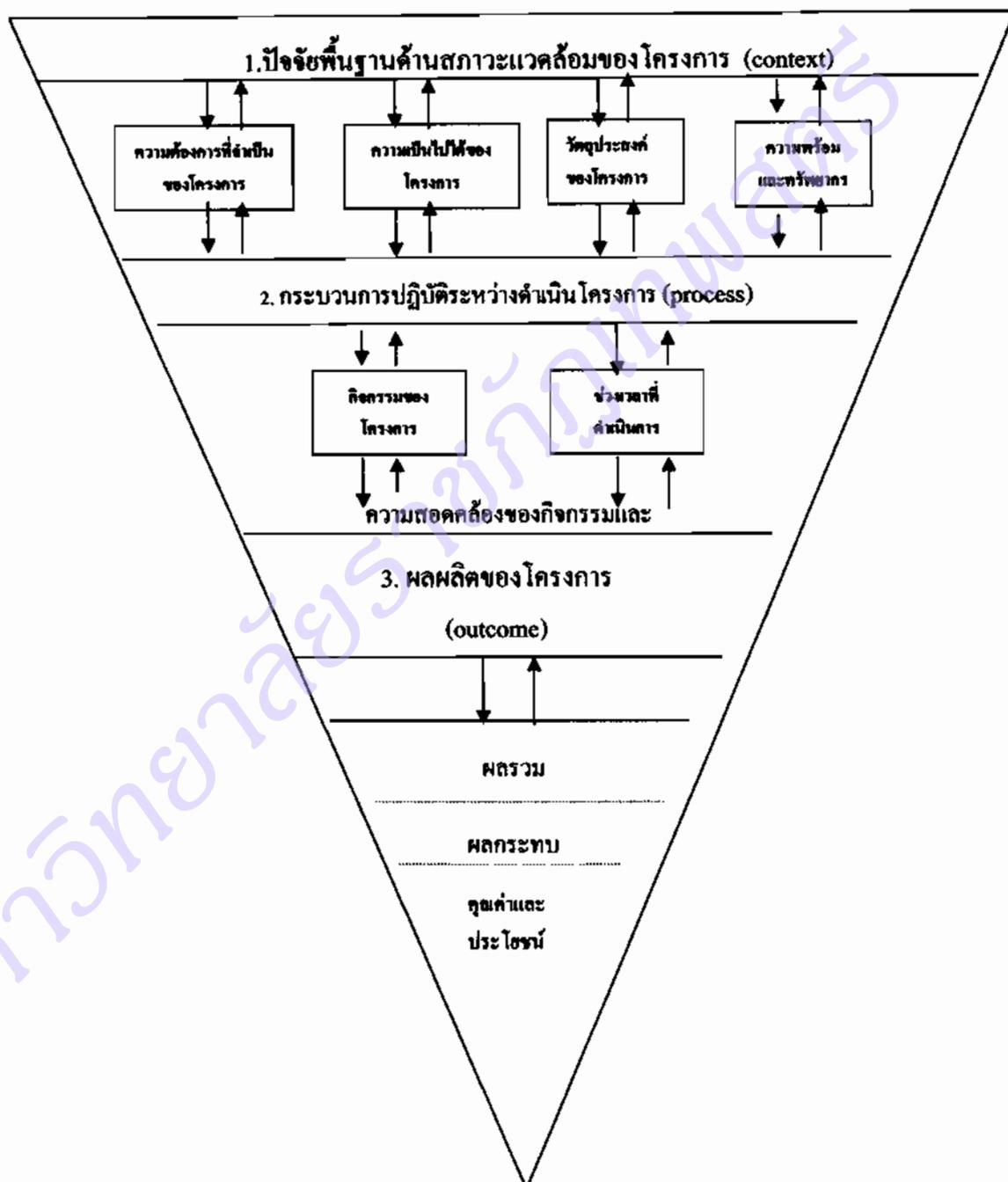
การประเมินความต้องการเป็นกระบวนการเบื้องต้นที่กำหนดช่องว่างระหว่าง การสังเกตและผลลัพธ์ของความต้องการในอนาคต โดยเรียงลำดับความต้องการก่อนหลัง กระบวนการประเมินความต้องการจำแนกช่องว่างต่าง ๆ เพื่อที่จะได้ทราบรายละเอียดของ ความต้องการซึ่งการประเมินความต้องการสามารถทำได้ 2 วิธี คือ

1. การประเมินความต้องการภายนอกเป็นการมองความต้องการจากจุดต่าง ๆ ภายนอกของการกระทำขององค์การเพื่อใช้ศึกษา
2. การประเมินความต้องการภายในเป็นการมองความต้องการจากภายใน องค์การเอง

3.2 ขั้นตอนการประเมินความต้องการมีดังนี้

1. วางแผนจัดทำโครงการอย่างเป็นระบบ
  2. คณะกรรมการพิจารณาอนุมัติโครงการ
  3. แบ่งกลุ่มการเก็บข้อมูลความต้องการ เช่น กลุ่มตัวแทนประชาชนคือกลุ่มผู้เรียน กลุ่มผู้ศึกษา โดยกำหนดสัดส่วนแต่ละกลุ่มให้เหมาะสมหรือเท่ากัน
  4. ให้สมาชิกในกลุ่มได้ร่วมกันดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม
  5. เก็บข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน
  6. วิเคราะห์ความช่วยเหลือการอุดหนุนในสภาพปัจจุบันและความต้องการ
- ในอนาคต
7. กำหนดความช่วยเหลือการสนับสนุนในสภาพปัจจุบันและความต้องการ
- ในอนาคต
8. สมาชิกในกลุ่มจัดอันดับโรงเรียนที่สมควรจะได้รับความช่วยเหลือก่อน-หลัง
9. อภิปรายข้อสรุปร่วมกันในกลุ่มที่ศึกษาค้นคว้าและบันทึกข้อสรุป
  10. พยายามให้ความคิดเห็นในกลุ่มไปในทิศทางเดียวกัน และใช้การเก็บข้อมูลจากสิ่งรอบตัวเพื่อนำมาแก้ไข
11. เรียงลำดับความต้องการอีกครั้ง
  12. ถ้าข้อมูลใดมีความเห็นไม่ตรงกันให้ย้อนกลับไปเริ่มที่ข้อ 9 -11 อีกครั้ง
  13. เขียนรายงานความต้องการ การเรียงลำดับผู้ที่มีสิทธิก่อนหลัง
  14. เลือกความต้องการที่ศึกษาตามมติของกลุ่ม
  15. ดำเนินการตามกระบวนการประเมินความต้องการ
  16. พิจารณาความต้องการใหม่ๆที่อาจมีขึ้นในระหว่างทำโครงการ
  17. ต้องทำให้กลุ่มมีความรู้สึกร่วมรับผิดชอบต่อการกระทำและเกิดความรู้สึกภูมิใจ

เยาวดี ราชย์กุล วิบูลย์ศรี (2542, หน้า 301 –319) กล่าวว่า การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนา หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลที่แสดงสภาพปัจจุบันของสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้วนำมาพิจารณากับข้อมูลที่แสดงสภาพปลายทางหรือสภาพความสำเร็จ ถ้าข้อมูลแสดงสภาพปัจจุบันสอดคล้องกับข้อมูลแสดงความสำเร็จ หรือดีกว่า หรือสูงกว่า ความจำเป็นที่จะปรับปรุงแก้ไขไม่มี แต่จะต้องมีการเพิ่มความคาดหวังให้พัฒนาต่อไป แต่ถ้า ข้อมูลแสดงสภาพปัจจุบันไม่สอดคล้องกับข้อมูลแสดงสภาพความสำเร็จของงาน หรือค้อยกว่าก็แสดงว่ามีความต้องการ และความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข และได้พัฒนารูปแบบหรือแบบจำลองการประเมินซีโป (CPO'S evaluation model) ซึ่งเป็นแบบประเมินที่เหมาะสมกับประเทศไทยมากที่สุด ดังภาพ 4

ภาพ 4 แบบจำลองการประเมินซีโป (CPO'S evaluation model)

สัญลักษณ์ที่ใช้ในภาพประกอบ 2 มีดังนี้

1. ..... หมายถึง มีเส้นแบ่งระหว่างองค์ประกอบ

2. ← → หมายถึง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างแต่ละองค์ประกอบใน

ลักษณะของการสื่อสารแบบสองทางอย่างครบวงจร

3.	C	หมายถึง	context
4.	P	หมายถึง	process
5.	O	หมายถึง	outcome

จากรูปแบบ หรือแบบจำลองข้างต้นจะเห็นได้ว่า การประเมินโครงการตามแนวคิดของเยาเวตี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วนใหญ่ ๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่องตามลำดับคือ 1) ปัจจัยพื้นฐานด้านสถานะแวดล้อมของโครงการ (context) 2) กระบวนการปฏิบัติระหว่างดำเนินโครงการ (process) และ 3) ผลผลิตของโครงการ (outcome)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา (2541, หน้า 45) สรุปการดำเนินงานการประเมินความต้องการจำเป็นดังนี้

1. กำหนดสิ่งที่จะประเมินและองค์ประกอบที่จะประเมิน
2. กำหนดสภาพความสำเร็จและเกณฑ์ประเมิน
3. กำหนดวิธีการ เครื่องมือ และระยะเวลาที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล
4. กำหนดแหล่งข้อมูล
5. ดำเนินการเก็บข้อมูล
6. วิเคราะห์ข้อมูลจัดทำเป็นสารสนเทศ
7. พิจารณาเปรียบเทียบสารสนเทศ แสดงสภาพปัจจุบันกับสภาพความสำเร็จของงาน หรือสภาพปลายทาง โดยใช้เกณฑ์ประเมินที่กำหนดไว้ เป็นเครื่องมือในการพิจารณาว่ามีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น
8. เรียงลำดับความต้องการ และความจำเป็นในการพัฒนา และนำเสนอให้ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงอยู่เสมอ

จากที่นักการศึกษากล่าวมาสรุปได้ว่าการประเมินความต้องการ หมายถึงการเก็บรวบรวมข้อมูลที่แสดงสภาพปัจจุบันของสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้วนำมาพิจารณากับข้อมูลที่แสดงสภาพปลายทางหรือสภาพความสำเร็จ ถ้าข้อมูลมีความสอดคล้องกันหรือดีกว่า แสดงว่าไม่ต้องการปรับปรุงแก้ไข แต่ถ้าไม่มีความสอดคล้องหรือต่ำกว่า ก็ต้องได้รับการพัฒนาหรือปรับปรุง

4. ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร

สันต์ ธรรมบำรุง (2527, หน้า 157) กล่าวว่าไว้ว่า การพัฒนาหลักสูตรเป็นการพัฒนางานทางด้านวิชาการ หรือการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งเปรียบเสมือนการพัฒนากิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียน เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพที่สุด ในการพัฒนาหลักสูตรนั้นผู้ที่ทำหน้าที่ส่วนใหญ่ในโรงเรียนจะได้แก่ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่กับครูโดยการทำงานร่วมกัน กระตุ้นช่วยเหลือแนะนำให้กำลังใจ ควบคุม ดูแลสนับสนุนประสานงานให้ครูทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพในด้านการสอน

นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ (2534, หน้า 159) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรหมายถึง กระบวนการหรือกิจกรรม ที่บุคคลร่วมมือกันดำเนินการโดยมีเครื่องมือคือหลักสูตรซึ่งเป็น เครื่องมืออย่างใดอย่างหนึ่งของโรงเรียน ในอันที่จะเตรียมเด็กหรือเยาวชนให้เกิดความรู้ ทักษะ เจตคติ และประสบการณ์ที่ดีในการดำเนินและดำรงชีวิตในสังคมของตนได้อย่างถูกต้องและเป็น สมาชิกที่มีประสิทธิภาพ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535, หน้า 60) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง กระบวนการบริหารงานการใช้หลักสูตร แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ การเตรียมหลักสูตร การดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตรและการประเมินผลหลักสูตร

กัญพินา เชื่อมชิต (2539, หน้า 15) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การเตรียมการวางแผนการใช้ทรัพยากรที่มีซึ่งได้แก่บุคคล วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณอย่าง ชาญฉลาด และการปฏิบัติการเพื่อให้สามารถใช้หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุ เป้าหมายของหลักสูตรได้ รวมถึงการประเมินผลการใช้หลักสูตรเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขด้วย โดยอาศัยบุคลากรทุกฝ่ายทั้งผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้เรียน และเจ้าหน้าที่อื่นๆ เข้ามาช่วยเหลือซึ่ง กันและกัน

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2540, หน้า 87) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรเป็นการพัฒนา งานด้านวิชาการ โดยการนำหลักสูตรมาจัดประสบการณ์ในการเรียนให้แก่ผู้เรียน มีความรู้ทาง สถิติปัญญา ความสามารถ เจตคติ ตลอดจนค่านิยมต่างๆ ให้เป็นไปตามสังคมต้องการ

บังอร อนุเมฆางกูร, และคณะ (2541, หน้า 32) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรเป็น กระบวนการปฏิบัติตามแผนการใช้หลักสูตรตามบทบาทหน้าที่ของผู้ใช้หลักสูตรเช่น การสนับสนุนงบประมาณ ติดตามนิเทศ การอำนวยความสะดวก การควบคุม กำกับติดตาม ครูผู้สอนปฏิบัติหน้าที่การสอน เป็นต้น

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง กระบวนการนำ หลักสูตรไปปรับปรุง พัฒนา เพื่อสำหรับใช้เตรียมเด็กหรือเยาวชนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ โดยเริ่มตั้งแต่การวางแผนหลักสูตร การใช้หลักสูตร และการประเมินผลหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามจุดหมายของหลักสูตรและความต้องการของสังคม

5. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร

สันต์ ชรรมบำรุง (2527, หน้า 15) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรเป็นระบบของ หลักสูตร (curriculum system) มีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ

1. ตัวป้อน (input) ที่ป้อนเข้าไป มี 3 ส่วน
  - 1.1 การวางแผนหลักสูตร
  - 1.2 การเรียนการสอนตามหลักสูตร
  - 1.3 การประเมินผลหลักสูตร

องค์ประกอบ 3 ส่วนนี้ จะต้องคำนึงถึงผู้เรียนหรือเด็กเป็นศูนย์กลาง

2. กระบวนการ (process) หรือตัวแปร มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ
  - 2.1 การดำเนินงาน
  - 2.2 กิจกรรม
  - 2.3 บุคคลที่มีส่วนร่วมในหลักสูตร
3. คำถาม (output) ผลของหลักสูตรจะออกมาใน 2 รูปแบบ
  - 3.1 รูปแบบที่พึงประสงค์ที่เป็นส่วนดีของหลักสูตร เช่น ความมุ่งมั่น สอดคล้องกับเนื้อหา
  - 3.2 รูปแบบที่ไม่พึงประสงค์ จะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขใหม่ให้เหมาะสมต่อไป

หวน พันธุ์พันธ์ (2528, หน้า 46) ได้กล่าวถึงการบริหารงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรเพื่อจะได้จัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย ดังนี้

1. ศึกษาความมุ่งหมายในหลักสูตร เพื่อจะได้จัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายภายในแนวเดียวกัน
2. ศึกษาโครงสร้าง และเนื้อหาสาระของหลักสูตร เพื่อนำไปปฏิบัติให้ตรงกับโครงสร้างของหลักสูตรใหม่มากที่สุด
3. การนำเอาหลักสูตรไปใช้ให้เกิดผล คือ เมื่อผู้บริหารและครูอาจารย์ ศึกษาโครงสร้างของหลักสูตรให้เข้าใจ และนำไปปฏิบัติให้ได้ผลตามความมุ่งหมายของหลักสูตรและตรงกับเนื้อหาสาระในหลักสูตรให้มากที่สุด
4. การประเมินผลหลักสูตร คือ การประเมินผลว่า ได้นำเอาหลักสูตรไปปฏิบัติ และสัมฤทธิ์ผลตามที่กำหนดไว้ในความมุ่งหมาย หรือไม่มากนักน้อยเพียงไร และอาจเป็นสาเหตุของการไม่สัมฤทธิ์ผล
5. การปรับปรุงหลักสูตร เป็นการดำเนินงานหลังจากการประเมินผลหลักสูตร แล้วพบว่า หลักสูตรที่ใช้มีข้อบกพร่อง ผู้บริหารหรือครูอาจารย์จะดำเนินการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ผ่านความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเปลี่ยนแปลงให้เกิดความเหมาะสม

อมรา เล็กเริงสินธุ์ (2540, หน้า 142) กล่าวถึงงานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรประกอบด้วย

1. งานบริหารและบริหารหลักสูตร ได้แก่ การเตรียมบุคลากร การจัดครูเข้าสอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน
2. งานดำเนินตามหลักสูตร ได้แก่ การปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับท้องถิ่น การจัดทำแผนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียนการสอน

3. งานสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร ได้แก่ งานนิเทศและติดตามผล การใช้หลักสูตร การตั้งศูนย์วิชาการ เพื่อสนับสนุน และส่งเสริมการใช้หลักสูตร

อุทัย บุญประเสริฐ (2540, หน้า 38-39) กล่าวว่า การจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายปลายทางที่ต้องการ โดยอาศัยหลักสูตรเป็นเครื่องชี้หน้าที่สำคัญ ผู้บริหารวิชาการของโรงเรียนจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในบทบาท และหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร บทบาทที่สำคัญของผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตร มีดังนี้

1. ต้องศึกษา ทำความเข้าใจหลักสูตรของโรงเรียน หลักสูตรที่โรงเรียนใช้อยู่ให้ทราบเกี่ยวกับสาระสำคัญของหลักสูตรอย่างแน่ชัด เพื่อจะได้แนะนำช่วยเหลือครูให้ได้ใช้และปฏิบัติตามหลักสูตรได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม
2. ต้องเป็นผู้นำในการนำหลักสูตรไปใช้ จัดประชุมเพื่อวางแผนการนำหลักสูตรไปใช้ ดูแลการดำเนินการ ประสานงานการดำเนินการใช้หลักสูตร
3. จัดหาหลักสูตร เอกสารหลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตร แนวการสอน คู่มือครู แผนการสอนให้เพียงพอและครบถ้วนทุกระดับชั้นเรียน
4. เตรียมครูให้พร้อมที่จะใช้หลักสูตรที่โรงเรียนใช้อยู่ อบรมครูให้มีความรู้ ความเข้าใจหลักสูตรและวิธีการใช้หลักสูตรให้สัมฤทธิ์ผล
5. ประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้ผู้ปกครองทราบและเข้าใจ
6. จัดครูเข้าสอนให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ
7. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เหมาะสม เช่น การจัดตั้งชุมนุมหรือชมรมวิชาการต่าง ๆ ชมรมกีฬา ชมรมยุวศิลปิน ชมรมส่งเสริมประเพณีท้องถิ่น
8. จัดการด้านการบริการใช้หลักสูตรแก่ครูในโรงเรียน
9. นิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร

รุจิรี ภูสาระ, และจันทวานี สงวนนาม (2545, หน้า 154-172) ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร ตามโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย

1. การจัดชั้นเรียนหรือการจัดกลุ่มผู้เรียน ซึ่งสามารถทำได้หลายลักษณะขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่กำหนดไว้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้และนโยบายของโรงเรียน ได้แก่ การจัดกลุ่มเรียนเป็นชั้น การจัดกลุ่มตามความสามารถ และการจัดกลุ่มตามความสนใจ
2. การจัดครูเข้าสอน โดยสามารถจัดครูเข้าสอน ตามการจัดครูประจำชั้น การจัดครูแนะแนว การจัดครูเข้าสอนตามกลุ่มสาระหรือการจัดครูเข้าสอนเป็นหมู่คณะ
3. การจัดทำแผนการเรียนรู้ เป็นหน้าที่ของผู้สอนซึ่งประกอบด้วย การวางแผนการสอน การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ การเขียนกิจกรรมการประเมินผล
4. การจัดตารางสอนหรือตารางเรียน หมายถึง ตารางกำหนดวิชาและเวลาเรียนที่เรียนในแต่ละวันตลอดสัปดาห์ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการสอน

5. การนิเทศติดตามผลและส่งเสริมการใช้หลักสูตร เป็นหน้าที่สำคัญประการหนึ่งของผู้บริหารโรงเรียน หรือเรียกกว่าเป็นการนิเทศภายในโรงเรียน ในการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรจะช่วยให้การใช้หลักสูตรบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ การนิเทศติดตามผลควรมีลักษณะเป็นการส่งเสริมร่วมมือมิใช่เป็นการจับผิดหรือบังคับ ซึ่งพอสรุปหลักการในการนิเทศการใช้หลักสูตรได้ดังนี้

5.1 ช่วยให้คุณและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเข้าใจหลักการและจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของหลักสูตร วิธีการนิเทศอาจใช้การประชุมชี้แจงปรึกษาหารือ เพื่อให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการใช้หลักสูตร

5.2 การกระตุ้นให้คุณเป็นผู้นำทางวิชาการให้แก่นักเรียนและชุมชนที่อยู่ใกล้เคียง

5.3 ช่วยให้คุณกล้าแสดงออกในการอภิปรายปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากการนำหลักสูตรไปใช้

5.4 ช่วยทำให้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

6. กิจกรรมอื่น ๆ ที่ส่งเสริมงานวิชาการ ได้แก่ การให้รางวัลชมเชยผู้ที่ประพฤติดีหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม นอกเหนือจากกิจกรรมที่จัดในชั้นเรียน และการจัดสร้างเครือข่ายทางวิชาการในสถานศึกษา

7. การบริหารหลักสูตรโดยทั่วไป ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนที่จะเป็นผู้ให้บริการในการนำหลักสูตรไปใช้ ได้แก่ การจัดห้องสมุด การจัดแหล่งเรียนรู้ การจัดประชุม คณะกรรมการสถานศึกษา การจัดหาอุปกรณ์ การจัดอาคารสถานที่ให้เหมาะสม การพัฒนาบุคลากรและการจัดสรรงบประมาณ

จากแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตร เป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตร เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โดยเริ่มตั้งแต่การวางแผนเตรียมการด้านหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การนิเทศกำกับติดตามและการประเมินผลพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนมีมาตรฐานคุณภาพการศึกษาตาม จุดหมาย และหลักการของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

6. ขอบข่ายการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535 , หน้า 61) ได้กล่าวถึงขอบข่ายของการพัฒนาหลักสูตรสามารถแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นเตรียมการ เป็นการวางแผนการใช้หลักสูตร โดยต้องเตรียมการล่วงหน้า วางแผนการใช้อย่างเป็นระบบและนำนวัตกรรมทางการศึกษามาช่วยในสิ่งจำเป็นการเตรียมการเกี่ยวกับหลักสูตร การเตรียมความพร้อมของสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดทำแผนการสอน การตรวจสอบความพร้อมของผู้เรียนและการตรวจการยอมรับของชุมชน

2. ขั้นดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรไปใช้ซึ่งจะมีทั้งฝ่าย

ปฏิบัติการหลักสูตรและฝ่ายสนับสนุน ตลอดจนฝ่ายควบคุมการใช้หลักสูตร ดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรได้แก่ การประชุมครูอาจารย์ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร การประชุมคณาจารย์ นักเรียน การจัดทำคู่มือครู การจัดครูเข้าสอน การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและการฝึกงานภาคปฏิบัติ

3. การประเมินผลการเรียนการสอนตามหลักสูตร เมื่อมีการนำหลักสูตรไปใช้ ควรจะต้องมีการประเมินผลเกี่ยวกับหลักสูตร วัตถุประสงค์ของการประเมินผล เพื่อพิจารณาว่าตรงกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเพื่อใช้ในการตัดสินใจในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

วิโรจน์ สารรัตนะ (2544, หน้า 170-171)กล่าวถึงงานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรในโรงเรียน สรุปได้ดังนี้

1. การวางแผนการสอน
2. การออกแบบและพัฒนา
3. การนำหลักสูตรไปปฏิบัติ
4. การประเมินผล

กมล ภูประเสริฐ (2545, หน้า 32-37) ได้แสดงความคิดเห็นถึงภารกิจในการพัฒนาหลักสูตร ที่ผู้บริหารหรือคณะผู้บริหารจะต้องดำเนินการ มีดังต่อไปนี้

1. การรวบรวมเอกสารและวัสดุต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับหลักสูตรให้สมบูรณ์และเพียงพอต่อการดำเนินงานด้านหลักสูตร
2. การรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับชุมชน เช่น ประวัติความเป็นมาของชุมชน สถานภาพทางสังคม สภาพเศรษฐกิจ วัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นต้น
3. การทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร
4. การดำเนินการใช้หลักสูตร
5. การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล
6. การสรุปการดำเนินงานของสถานศึกษา
7. การปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร

กรมวิชาการ (2545 ก, หน้า 7) ได้เสนอขอบข่ายที่สำคัญในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาประกอบด้วย 7 ด้าน คือ

1. การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา
2. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
3. การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร
4. การดำเนินการใช้หลักสูตร
5. การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล
6. การสรุปผลการดำเนินงาน
7. การปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร

จากแนวคิดของนักวิชาการที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ขอบข่ายการพัฒนาหลักสูตรมีส่วนประกอบที่สำคัญ 7 ด้าน คือ 1) การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา 2) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 3) การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร 4) การดำเนินการใช้หลักสูตร 5) การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล 6) การสรุปผลการดำเนินงาน และ 7) การปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารการจัดการหลักสูตร ซึ่งในขอบข่ายการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำขอบข่ายการพัฒนาหลักสูตรของกรมวิชาการ (2545ก, หน้า 7) มาเป็นตัวแปรสำหรับใช้ในการศึกษา เพื่อให้มีเกิดเข้าใจในขอบข่ายหรือขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร ดังนั้นผู้วิจัย จึงขอเสนอรายละเอียดของงานและภารกิจ ดังนี้

6.1 การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา

6.1.1 ความหมายการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535, หน้า 61 –65) กล่าวว่า การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา หมายถึง การวางแผนการใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบเพื่อไม่ให้เกิดการขัดข้องในระหว่างหลักสูตรกำลังดำเนินการ หรือระหว่างการเรียนรู้การสอน สิ่งที่สถานศึกษาต้องเตรียมเพื่อให้เกิดความพร้อม เช่น บุคลากร สิ่งอำนวยความสะดวก วัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น

ช่าง บัวศรี (2542, หน้า 306) กล่าวว่า การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา หมายถึง การวางแผนเพื่อสร้างความเข้าใจทั้งในด้านความรู้ นโยบาย จุดมุ่งหมายของการศึกษา จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้าง รูปแบบและข้อกำหนดหลักสูตร ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร ทักษะในการใช้หลักสูตรและเจตคติอันพึงประสงค์ของหลักสูตร การเตรียมครูผู้สอนอาจเตรียมได้หลายวิธี เช่น การประชุมสัมมนาเพื่อสร้างความเข้าใจ การอบรมเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเฉพาะเรื่อง การประชุมปฏิบัติการเพื่อฝึกทักษะที่จำเป็น เช่น การจัดทำหน่วยการเรียนรู้การสอน วิธีสอน การใช้สื่อการเรียนรู้และการวัดผลประเมินผลผู้เรียน เป็นต้น

กรมวิชาการ (2545 ก, หน้า 7) กล่าวว่า การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา หมายถึง การวางแผน การดำเนินการเพื่อสร้างความตระหนัก ความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักสูตรสถานศึกษาทั้งในด้านเนื้อหาสาระ โครงสร้าง จุดมุ่งหมายของหลักสูตร ให้แก่บุคลากร เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนนำหลักสูตรไปใช้ในสถานศึกษา

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา หมายถึง การวางแผน การดำเนินการเพื่อสร้างความตระหนัก ความรู้ ความเข้าใจ เรื่องหลักสูตรสถานศึกษาทั้งในด้านเนื้อหาสาระ โครงสร้าง จุดมุ่งหมายของหลักสูตร ให้แก่บุคลากร เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนนำหลักสูตรไปใช้ในสถานศึกษา

6.1.2 ขอบข่ายการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535, หน้า 61 –65) กล่าวว่า การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาต้อง ประกอบด้วย

1. การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1.1 การเตรียมความพร้อมของครูผู้สอนซึ่งเป็นบุคคลสำคัญต่อหลักสูตร การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้สอนเพราะเป็นผู้นำหลักสูตรไปใช้ในห้องเรียนกับผู้เรียน สิ่งที่ต้องทำในการเตรียมความพร้อมทางด้านครูผู้สอนก็คือ การสำรวจจำนวนครูผู้สอน ความพร้อมในการสอนโดยเฉพาะความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของหลักสูตร การจัดเตรียมเนื้อหาหลักสูตร รวมทั้งทักษะในการสอน การประเมินผลการเรียนและการทำความเข้าใจกับครูผู้สอนให้มีเจตคติที่ดีต่อหลักสูตร

1.2 การเตรียมความพร้อมผู้นิเทศการสอนและนักแนะแนวการศึกษา บุคลากรเหล่านี้มีส่วนส่งเสริมให้หลักสูตรมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งโดยทั่วไปบุคลากรที่เกี่ยวข้องเหล่านี้ มีความเข้าใจเรื่องหลักสูตร ก็จะช่วยครูด้านการเรียนการสอนได้ดีในการพัฒนาคุณภาพการสอน

1.3 การเตรียมผู้บริหาร ผู้บริหารมีความสำคัญต่อการพัฒนาหลักสูตรไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าครูผู้สอนและผู้นิเทศการสอน เพราะเป็นผู้กำกับดูแลหลักสูตรเพื่อให้พัฒนาและแก้ไขได้ถูกต้อง การประชุมสัมมนาผู้บริหารเรื่องบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมหลักสูตร จึงเป็นสิ่งจำเป็นรวมทั้งแนวคิดและเทคนิคของงานบริหารหลักสูตร จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเตรียมผู้บริหาร

2. การเตรียมความพร้อมสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่

2.1 การเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับวัสดุ ในการสอนด้านทักษะการปฏิบัติ โดยเฉพาะด้านวิชาชีพ วัสดุในโรงงานอุตสาหกรรม และห้องปฏิบัติการ เป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องเตรียมจัดซื้อ และจัดการไว้ล่วงหน้าก่อนการสอน มิฉะนั้นอาจเกิดขาดแคลนในเวลาสอน

2.2 การเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับสื่อการสอน หลักสูตรใหม่ย่อมต้องการสิ่งใหม่ ๆ การจัดหาไว้พร้อมเกี่ยวกับสื่อการสอน เช่น แผ่นใส เทป คลอดจน อุปกรณ์ในการใช้สื่อเป็นสิ่งจำเป็นแต่ทั้งนี้ก็ต้องคำนึงถึงสภาพของสถานศึกษา เช่น ห้องที่จะใช้สื่อ ความสามารถของครูผู้สอน เจ้าหน้าที่ ช่างเทคนิคที่จะช่วยบริการการใช้สื่อด้วย

2.3 การเตรียมอาคารสถานที่ อาคารสถานที่เป็นทั้งห้องเรียน ห้องบรรยาย ห้องปฏิบัติการ และห้องทดลอง ดังนั้นจึงควรจัดหาให้พร้อม ถ้าจำเป็นต้องมีการปรับปรุงอาคารสถานที่เหล่านั้น ก็ต้องทำล่วงหน้าก่อนนำหลักสูตรไปใช้

2.4 การเตรียมงบประมาณ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการดำเนินงานหลักสูตรเป็นสิ่งจำเป็นมาก งบประมาณจะเป็นตัวบ่งชี้จะทำให้หลักสูตรสำเร็จหรือไม่ นอกจากจะใช้ในด้านค่าตอบแทน และยังเป็นค่าใช้จ่ายในการพัฒนาวัสดุ หลักสูตร คู่มือครู คู่มือนักเรียน เอกสารและอุปกรณ์การสอน

2.5 การเตรียมห้องสมุด เป็นส่วนที่จะสนับสนุนการสอนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ครูและนักเรียนมีแหล่งค้นคว้า สามารถศึกษาเพิ่มเติมจากห้องสมุด ดังนั้นห้องสมุดจึงจำเป็นต้องจัดหาเอกสารต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการเรียนการสอนไว้ในห้องสมุด

2.6 การเตรียมสถานที่ฝึกงาน การเรียนการสอนด้านวิชาชีพ จำเป็นต้องมีสถานศึกษาเพื่อเป็นการฝึกทักษะปฏิบัติ และนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปปฏิบัติจริง การเตรียมสถานที่ฝึกงานไว้พร้อมจะช่วยในการดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตรได้สะดวกและมีคุณภาพ

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537, หน้า 197) กล่าวถึง การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาก่อนนำหลักสูตรไปใช้ประกอบด้วย

1. การตรวจสอบลักษณะหลักสูตร ซึ่งได้แก่ ความกระชับชัดเจนของคำชี้แจงคำอธิบายสาระสำคัญ ความสอดคล้องขององค์ประกอบหลักสูตร ความเหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียน กลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งความหวังของสังคม บุคลากรที่ทำการตรวจสอบหลักสูตร ได้แก่ คณะกรรมการร่างหลักสูตร ผู้บริหาร ครู ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการ ผู้เรียนและผู้ปกครอง ควรจะได้มีบทบาทในการประชุมสัมมนา เพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตร และเพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน เห็นคุณค่าเกิดความยอมรับและมีทัศนคติที่ดีต่อหลักสูตร ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการนำหลักสูตรไปใช้ต่อไป

2. การประชาสัมพันธ์หลักสูตร การใช้หลักสูตรใหม่จะประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับการประชาสัมพันธ์หลักสูตรอยู่ส่วนหนึ่งด้วย การเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและยอมรับหลักสูตรใหม่นั้น จะต้องทำการประชาสัมพันธ์ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบเป็นระยะ สื่อที่ใช้ในการแนะนำหลักสูตร มีหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับกลุ่มเป้าหมายของการใช้หลักสูตรเช่น วิทยู โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์เอกสารแผ่นพิมพ์ สิ่งเหล่านี้สามารถใช้กับหลักสูตรโดยทั่วไป ส่วนคณะครูนั้น ควรจะได้มีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการและผู้ปกครองนักเรียนนั้นควรจะได้มีการประชุมชี้แจง

3. การอบรมครู ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้จะต้องทำอย่างรอบคอบ ไม่ว่าจะเป็นขั้นเตรียมการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นที่นำมาใช้ วางแผนและฝึกอบรมบุคลากร เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับสถาบันการใช้หลักสูตรที่มีความแตกต่างของความพร้อมการใช้หลักสูตรโรงเรียนในหัวเมืองขนาดใหญ่ย่อมมีความพร้อมหลาย ๆ ด้าน มากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ในชนบทผู้บริหาร ครู บุคลากรที่สนับสนุนการสอนรวมทั้ง ผู้ปกครอง วิธีการสอน ระยะเวลาที่ใช้ในการอบรมและงบประมาณที่ใช้ในแผนนี้

ธำรง บัวศรี (2542, หน้า 305-331) กล่าวว่า การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาก่อนนำหลักสูตรไปใช้ จะสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีก็ต่อเมื่อ ได้มีการเตรียมการที่จำเป็นควบคู่กันไป สิ่งจำเป็นที่ต้องเตรียมประกอบด้วย

1. การประชาสัมพันธ์หลักสูตร การเปลี่ยนแปลงใด ๆ ก็ตามย่อมกระทบแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องในลักษณะที่แตกต่างกันดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องจึงจำเป็นต้องทราบว่ากำลังมีการเปลี่ยนแปลงอะไรเกิดขึ้นบ้าง การประชาสัมพันธ์อาจทำได้รูปแบบ เช่น การออกเอกสารสิ่งพิมพ์การใช้สื่อมวลชน เช่น วิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ การประชุมสัมมนา

2. การเตรียมบุคลากร สถานศึกษาจะต้องเตรียมบุคลากรเพื่อให้เกิดความพร้อมได้แก่

2.1 การเตรียมครูผู้สอนให้มีความพร้อมในการนำหลักสูตรไปใช้ในห้องเรียน โดยเตรียมครูให้พร้อมทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร ทักษะในการใช้หลักสูตรและเจตคติอันพึงมีต่อหลักสูตร การเตรียมครูผู้สอน ทำได้หลายวิธี เช่น การจัดประชุมสัมมนาเพื่อสร้างความเข้าใจในเรื่องนโยบาย จุดหมายของการศึกษา จุดหมายของหลักสูตร โครงสร้างรูปแบบ และข้อกำหนดต่าง ๆ การอบรมเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเฉพาะเรื่อง การประชุมเพื่อฝึกปฏิบัติทักษะที่จำเป็น เช่น การจัดหน่วยการเรียนรู้ การสอนวิธีสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้

2.2 ศึกษาวิเคราะห์และนักแนะแนว ให้ทราบนโยบาย จุดหมายของการศึกษา จุดหมายของหลักสูตรตลอดจนองค์ประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและสามารถวิเคราะห์ได้ว่าสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มีผลกระทบต่อกรณีพิเศษและการแนะแนวอย่างไรจะต้องปรับปรุงแผนงานทั้งสองด้านอย่างไร

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งหมายถึงผู้บริหารทุกระดับในสถานศึกษาต้องรู้สภาพและปัญหาของสถานศึกษาเพื่อจะได้ดำเนินการแก้ไขได้อย่างถูกต้อง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร และมีความสามารถในการวิเคราะห์ ความรู้ความสามารถ ทักษะและเจตคติ ที่ครูจำเป็นต้องมีกับความรู้เดิมที่มีอยู่ เพื่อพัฒนาให้สอดคล้องและตรงกับความต้องการของครู

3. การเตรียมวัสดุอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอนเครื่องมือเครื่องใช้และอาคารสถานที่ การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรใหม่ต้องการสิ่งใหม่ ๆ หลายอย่าง สถานศึกษาต้องเตรียมพร้อมวัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนและอาคารสถานที่ให้พร้อมโดยคำนึงถึงสภาพความพร้อมของ สถานศึกษาและท้องถิ่นของสถานศึกษาที่ตั้งอยู่

4. การเตรียมระบบบริหารของสถานศึกษา ได้แก่การวิเคราะห์ระบบบริหารของสถานศึกษาว่ามีกฎเกณฑ์ ข้อบังคับ ที่ช่วยให้การใช้หลักสูตรคล่องตัวหรือไม่และถ้ามีอะไรที่เป็นอุปสรรคหรือข้อขัดข้องก็ควรดำเนินการแก้ไข

5. การเตรียมงบประมาณค่าใช้จ่าย ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการฝึกงาน ประกอบด้วยอุปกรณ์ฝึกงาน วัสดุฝึก ค่าจ้างครูผู้สอนและค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ การเตรียมงบประมาณ ค่าใช้จ่ายของสถานศึกษาต้องมีการเตรียมไว้ล่วงหน้า และคาดการณ์ไว้ด้วยว่าถ้าหากไม่ได้รับงบประมาณค่าใช้จ่ายตามที่วางแผนไว้จะทำอย่างไร ทั้งนี้การวางแผนนั้น

จะต้องอาศัยความรอบคอบและใช้หลักวิชา จะใช้เงินอย่างไรจึงจะเกิดประโยชน์สูง ประหยัดและมีประสิทธิภาพ

กรมวิชาการ (2545 ก, หน้า 7) กล่าวถึงการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาก่อนนำหลักสูตรไปใช้ เพื่อให้การบริหารหลักสูตรมีประสิทธิภาพ ไว้ดังนี้

1. การสร้างความตระหนักให้แก่บุคลากร ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียน เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการบริหาร หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาสามารถดำเนินการได้โดยสำรวจสภาพปัจจุบันของบุคลากร โดยการจัดทำแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้ การประชุมชี้แจงเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือศึกษาดูงานจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย สื่อเอกสารหรือศึกษาจากโรงเรียนนำร่องหรือโรงเรียนแกนนำ
  2. พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและเอกสารประกอบหลักสูตร ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของบุคลากร จัดอบรมสัมมนา ฝึกปฏิบัติตามความต้องการของบุคลากรและสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้
  3. แต่งตั้งคณะกรรมการของสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และคณะกรรมการอื่น ๆ ตามความจำเป็น
  4. จัดทำสารสนเทศของสถานศึกษา โดยการรวบรวมข้อมูลด้านต่าง ๆ เช่น บุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน ชุมชนท้องถิ่น
  5. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้แก่ การกำหนด วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายของสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และจัดทำเป็นแผนแม่บทเพื่อดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในช่วงระยะเวลาที่กำหนด
  6. การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์หลักสูตร ให้ผู้ปกครอง นักเรียน หน่วยงาน องค์กรในชุมชนทุกฝ่ายได้รับทราบและขอความร่วมมือ โดยให้วิธีการที่หลากหลาย เช่น หอกระจายข่าว ป้ายนิเทศ แผ่นพับ จดหมายข่าว สื่อมวลชนท้องถิ่น โสมเพจ อินเทอร์เน็ต คำบล สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ นิตยสาร รวมทั้งการที่ผู้บริหารและคณะครูออกไปเยี่ยม ชุมชน
- จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การดำเนินการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย

1. การตรวจสอบลักษณะหลักสูตร ซึ่งได้แก่ ความกระชับชัดเจนของคำชี้แจงคำอธิบายสาระสำคัญ ความสอดคล้องขององค์ประกอบหลักสูตร ความเหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียน กลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งความหวังของสังคม
2. การสร้างความตระหนักให้แก่บุคลากร
3. พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
4. แต่งตั้งคณะกรรมการของสถานศึกษา
5. การเตรียมวัสดุอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอนเครื่องมือเครื่องใช้และอาคารสถานที่
6. จัดทำสารสนเทศของสถานศึกษา
7. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
8. การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์หลักสูตร ให้ผู้ปกครอง นักเรียน หน่วยงาน องค์กรในชุมชนทุกฝ่ายได้รับทราบและขอความร่วมมือ โดยให้วิธีการที่หลากหลาย

6.2 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

6.2.1 ความหมายการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

กมล ภูประเสริฐ (2545, หน้า 35) ได้กล่าวถึงการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานว่าหมายถึง การนำเอาหลักสูตรแกนกลางและสาระหลักสูตรมาร่วมกันจัดทำโดยให้มีความสมบูรณ์ในเรื่องของ มาตรฐานช่วงชั้น มาตรฐานรายปี/รายภาค สาระการเรียนรู้รายปีหรือ รายภาค เวลาเรียน หน่วยกิต คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ถวัลย์ มาศจรัส (2545, หน้า 8-19) กล่าวว่า การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง การดำเนินการต่างๆ เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดความเข้าใจตรงกัน ซึ่งเริ่มตั้งแต่การเขียนหลักสูตร การกำหนดเนื้อหาสาระการเรียนรู้ หรือข้อมูลอื่นๆ ที่สามารถ สื่อความหมายให้เข้าใจตรงกันได้

กรมวิชาการ (2545ก, หน้า 29) กล่าวว่า การจัดทำหลักสูตรหมายถึง การดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์ภารกิจ เป้าหมาย การจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา การจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา การออกแบบการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การกำหนดรูปแบบวิธีการและเกณฑ์การตัดสิน การวัดผลประเมินผลและเอกสารหลักฐานการศึกษา รวมถึงการเรียบเรียงเป็นหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การจัดทำหลักสูตรหมายถึง การนำเอาหลักสูตรแกนกลางและสาระหลักสูตรมาเป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยให้หลักสูตรมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง

ชุมชน และท้องถิ่น ซึ่งในหลักสูตรต้องประกอบด้วย การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย การจัดทำโครงสร้างหลักสูตร การจัดทำสาระของหลักสูตร การออกแบบการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การกำหนดการวัดผลประเมินผล การสนับสนุนการจัดการศึกษา และการเรียบเรียงเป็นหลักสูตรสถานศึกษา

6.2.2 ขอบข่ายการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

กรมวิชาการ (2545ก, หน้า 29) ได้กำหนด แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย

1. การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย ของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อมองอนาคตว่าโลกและสังคมรอบ ๆ จะเปลี่ยนแปลงได้อย่างไร สถานศึกษาต้องมีวิสัยทัศน์โดยอาศัยความร่วมมือของชุมชน ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้เรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน วิสัยทัศน์เป็นเจตนารมณ์ อุดมการณ์ หลักการ ความเชื่อ อนาคตที่พึงประสงค์ เป็นการคิดไปข้างหน้า มีเอกลักษณ์ สร้างความศรัทธา และจุดประกาย ความคิดในสภาพการพัฒนาสูงสุด จากนั้นร่วมกันกำหนดภารกิจเพื่อแสดงวิธีการดำเนินงานของสถานศึกษา เพื่อบรรลุวิสัยทัศน์และนำไปสู่การวางแผนปฏิบัติสู่เป้าหมาย ตามความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน สอดคล้องกับวิสัยทัศน์

2. การจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา จากวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนดไว้นำมาเป็นแนวทางการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรซึ่งกำหนดสาระการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รายวิชา หน่วยการเรียนรู้ จนครบ 8 กลุ่มสาระเป็นรายปีและรายภาค รวมทั้งการกำหนดสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมตามความถนัดความสนใจต้องการของผู้เรียนชุมชนและท้องถิ่น

3. การจัดทำสาระของหลักสูตร สถานศึกษาสามารถดำเนินงานด้านการจัดทำสาระหลักสูตรได้ดังนี้

3.1 การกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค วิเคราะห์จากมาตรฐานการเรียนรู้ตามช่วงชั้นที่กำหนดไว้ และระบุถึงความรู้ความสามารถของผู้เรียน

3.2 กำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค โดยวิเคราะห์จากผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง การกำหนดสาระการเรียนรู้จะสอดคล้องกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระและมาตรฐานแต่ละช่วงชั้น รวมทั้งสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นและชุมชน

3.3 กำหนดเวลาและหน่วยกิต สถานศึกษาจะต้องกำหนดเวลา และหน่วยกิตให้สอดคล้องและเหมาะสมแต่ละช่วงชั้น ช่วงชั้นที่ 1,2 และ 3 กำหนดสาระการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

3.4 จัดทำคำอธิบายรายวิชา โดยการนำเอาผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาคมาเขียนเป็นคำอธิบายรายวิชา โดยสถานศึกษาสามารถกำหนดรายชื่อของสาระการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

3.5 การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ เป็นการนำเอาสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาคที่กำหนดไปบูรณาการจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้ย่อย ๆ เพื่อสะดวกในการจัดการเรียนรู้และนักเรียนได้เรียนรู้ในลักษณะองค์รวม

4. การออกแบบการเรียนรู้ สถานศึกษาสามารถดำเนินการได้ ดังนี้

4.1 การจัดการเรียนการสอน ครูอาจารย์ ผู้สอนจะต้องจัดกระบวนการเรียนการสอนที่หลากหลาย เน้นการเรียนการสอนตามสภาพจริง และเป็นการเรียนรู้แบบบูรณาการ ใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ นำกระบวนการจัดการกระบวนการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม กระบวนการคิด และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สอดแทรกในกระบวนการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระ

4.2 สื่อการเรียนรู้ สถานศึกษาต้องมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียน เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ดังนั้นผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกสถานการณ์ที่เรียนรู้ได้จากสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ทุกประเภท รวมทั้งเครือข่ายการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่นและแหล่งอื่น ๆ สื่อควรมีความหลากหลาย ทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีและสื่ออื่น ๆ ซึ่งช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณค่า

4.3 การวัดและประเมินผล เป็นกระบวนการที่ผู้สอนใช้ พัฒนาคุณภาพผู้เรียน สถานศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบจัดการศึกษาจะต้องทำหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ของสถานศึกษา และดำเนินการวัดประเมินผลโดยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ การวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน ซึ่งเป็นการวัดความก้าวหน้าของผู้เรียน และการประเมินผลระดับสถานศึกษา เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าด้านการเรียนรู้เป็นรายชั้นปีและช่วงชั้นของสถานศึกษา

5. การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถแบ่งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ กิจกรรมแนะแนว ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริม และพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเอง และกิจกรรมนักเรียนที่เป็นกิจกรรมตามความสมัครใจ มุ่งพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ กิจกรรมพัฒนาความถนัด ความสนใจ ตามความต้องการของผู้เรียนและกิจกรรมลูกเสือเนตรนารี ยุวกาชาดและผู้บำเพ็ญประโยชน์

6. การกำหนดรูปแบบ วิธีการและเกณฑ์การตัดสิน การวัดผลประเมินผลและเอกสารหลักฐานการศึกษา การจบการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้เรียนสามารถจบได้ 2 ช่วง คือ จบช่วงชั้นที่ 3 ถือว่าจบการศึกษาภาคบังคับ และจบการศึกษาช่วงชั้นที่ 4 ถือว่า จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจะต้องผ่านตามเกณฑ์มาตรฐาน ดังนี้

6.1 ผู้เรียนต้องได้รับการตัดสินผลการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระตามที่สถานศึกษากำหนด

6.2 ต้องผ่านการประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียน

6.3 ผ่านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเกณฑ์ของสถานศึกษา

6.4 ต้องผ่านการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

7. พัฒนาการส่งเสริมสนับสนุน สถานศึกษาจะจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามจุดหมายของหลักสูตร จะต้องพัฒนาระบบการส่งเสริมและสนับสนุน เพื่อให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนในเรื่องดังต่อไปนี้

7.1 การพัฒนากระบวนการแนะแนว โดยสร้างพันธกิจระหว่างบ้านชุมชน และสถานศึกษา เน้นความร่วมมือซึ่งกันและกัน

7.2 พัฒนาแหล่งเรียนรู้และห้องสมุด เพราะห้องสมุดเป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนโดยตรง ทั้งนี้ห้องสมุดอาจจะไม่จำเป็นต้องใหญ่โต เป็นเพียง มุมหนังสือเพื่อการศึกษาค้นคว้าก็ได้

7.3 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ เป็นกระบวนการที่สถานศึกษาจะต้องสนับสนุนให้ผู้สอนใช้กระบวนการวิจัย มาผสมผสานหรือบูรณาการใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยเน้นการวิจัยทั้งในห้องเรียนและการวิจัยในภาพรวมของสถานศึกษา

7.4 สร้างเครือข่ายทางวิชาการ เพื่อพัฒนาส่งเสริม สนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการ จากครูสถานศึกษาเดียวกัน และในสถานศึกษาอื่น ๆ ตลอดจนจนชมรมวิชาการต่าง ๆ ในรูปเครือข่ายเชื่อมโยงกันทั้งบุคคลต่าง ๆ และจากสื่อต่าง ๆ

8. การเรียบเรียงเป็นหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อสถานศึกษาได้ดำเนินการจนครบรายละเอียดในทุกด้าน จะต้องเรียบเรียงภาระงานต่าง ๆ ให้เป็นหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยส่วนประกอบสำคัญ ดังต่อไปนี้

8.1 วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย

8.2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์

8.3 โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

8.4 รายวิชาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้

8.5 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

8.6 การจัดการเรียนรู้และการส่งเสริมการเรียนรู้

8.7 การวัดและการประเมินผล

8.8 การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

ถวัลย์ มาศจรัส (2545, หน้า 8-19) กล่าวว่า ทักษะที่จำเป็นที่สุดใน การเขียนหลักสูตรสถานศึกษาก็คือ ศิลปะของการเขียนหนังสือเพื่อสื่อความหมายและทำ ความเข้าใจให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ดังนั้นผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการ จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจะต้องเตรียมตนเองให้พร้อมโดยการใช้บันไดแห่งภูมิปัญญา 5 ขั้น ดังนี้

1. รวบรวมข้อมูล การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีเอกสารที่เกี่ยวข้อง ที่ต้องนำมาศึกษาเพื่อทำความเข้าใจได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กรอบแนวคิดหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน สาระมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ คู่มือการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ เอกสารการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา คู่มือการจัด การเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ คู่มือการวัดผลประเมินผล เอกสารเกี่ยวกับเกณฑ์การผ่านช่วงชั้น และการจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ข้อมูลสารสนเทศโรงเรียน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติฉบับที่ 8-9

2. การศึกษาข้อมูล เมื่อรวบรวมเอกสารตามขั้นที่ 1 แล้วเป็นหน้าที่ ของผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องศึกษาข้อมูลที่ได้รวบรวมไว้ให้เข้าใจ เพื่อนำความรู้ไปพัฒนาให้เกิด ความก้าวหน้าทางวิชาการ รวมไปถึงการสร้างองค์ความรู้ใหม่ เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการ จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา วิธีการศึกษาข้อมูลทุกคนต้องร่วมศึกษาร่วมกันแลกเปลี่ยน ความคิดซึ่งกันและกันจนทำให้เกิดมุมมองอย่างหลากหลาย

3. การค้นคว้าเพิ่มเติมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจะเป็นการ กำหนดอนาคตใหม่ของสังคม ให้ก้าวสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อ ก้าวหน้าสู่สากล บนพื้นฐานภูมิปัญญาไทย จึงต้องเน้นในเรื่องการค้นคว้าเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ รอบด้านทั้งข้อมูลในประเทศและต่างประเทศ

4. การวิเคราะห์และการสังเคราะห์ข้อมูล เมื่อดำเนินการค้นคว้าข้อมูล เพิ่มเติมแล้ว ผู้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจะต้องวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลในสิ่งที่ค้นคว้า เพิ่มเติมให้ละเอียดแยกประเด็นต่าง ๆ ออกมาให้ชัดเจนเพื่อประกอบการตัดสินใจในการจัดทำ หลักสูตรสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

5. การปฏิบัติการเขียน การเขียนเป็นการถ่ายทอด ความรู้ ความคิด ประสบการณ์ให้ผู้อื่นเข้าใจ การบันทึกข้อมูลลงในสมุดหรือหนังสือจึงเป็นศิลปะแห่งการสื่อสาร ความหมายที่สำคัญยิ่ง ขั้นตอนที่ยากต่อการทำความเข้าใจในการเขียนบันทึกก็คือ ต้องใช้ศิลปะ (art) ความงามของการใช้ภาษา และศาสตร์ (science) มีวัตถุประสงค์ตรงความจริง

จากที่กล่าวว่มา สรุปได้ว่าการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วยการดำเนินงานตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย ของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยอาศัยความร่วมมือของชุมชน ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้เรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. การจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา จากวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนดไว้นำมาเป็นแนวทางการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรซึ่งกำหนดสาระการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รายวิชา หน่วยการเรียนรู้จนครบ 8 กลุ่มสาระเป็นรายปีและรายภาค รวมทั้งการกำหนดสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมตามความถนัดความสนใจต้องการของผู้เรียนชุมชนและท้องถิ่น
3. การจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย การกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค กำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค โดยวิเคราะห์จากการเรียนรู้ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง กำหนดเวลาและหน่วยกิต การจัดทำคำอธิบายรายวิชา การจัดทำหน่วยการเรียนรู้
4. การออกแบบการเรียนรู้หลักสูตรสถานศึกษาซึ่งประกอบด้วย การจัดการเรียนการสอน การจัดทำสื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล
5. การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ กิจกรรมแนะแนว และกิจกรรมนักเรียน
6. การกำหนดรูปแบบ วิธีการและเกณฑ์การตัดสิน การวัดผล ประเมินผลและเอกสารหลักฐานการศึกษา
7. พัฒนาระบบการส่งเสริมสนับสนุน เพื่อจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามจุดหมายของหลักสูตร
8. การเรียบเรียงเป็นหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

6.3 การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร

6.3.1 ความหมายการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร

บรรพต สุวรรณประเสริฐ (2544, หน้า 15) กล่าวว่า การวางแผนหลักสูตร หมายถึง สิ่งที่ต้องทำในรูปคณะกรรมการ ซึ่งประกอบด้วยครูผู้สอนทุกระดับชั้น สิ่งที คณะกรรมการวางแผนหลักสูตรจะใช้ในการพิจารณาประกอบการตัดสินใจ ควรประกอบด้วย จุดหมายของหลักสูตร และแนวทางในการวัดและการประเมินผลกิจกรรมประสบการณ่ต่างๆ เพื่อใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรในขั้นต่อไป

กรมวิชาการ (2545ก, หน้า10) กล่าวว่า การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร หมายถึง การดำเนินการร่วมกันในการจัดทำใบงานความรู้ หรือออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ที่เน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติ มีการใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และสร้างบรรยากาศของการเรียนรู้ร่วมกัน โดยอาศัยความร่วมมือจากชุมชน

จากนักการศึกษากล่าวมาสรุปได้ว่าการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร หมายถึง การดำเนินการร่วมกันในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ มีการใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และสร้างบรรยากาศของการเรียนรู้ร่วมกัน โดยอาศัยความร่วมมือจากชุมชน โดยกระทำในรูปของคณะกรรมการ

การวางแผนเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการบริหารหลักสูตร เพราะการวางแผนเป็นกระบวนการบริหารงานให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์และนโยบายที่กำหนดไว้ โดยใช้ความรู้ทางวิชาการวินิจฉัยเหตุการณ์ในอนาคต กำหนดวิธีการโดยถูกต้องและมีเหตุผล การวางแผนจึงเป็นภารกิจสำคัญที่สุดจะต้องทำโดยอาศัยทฤษฎี หลักการที่เหมาะสม เพื่อที่จะนำทรัพยากรการบริหารมาดำเนินกิจการขององค์กร ให้ดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมาย บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

6.3.2 ขอบข่ายการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร

นักวิชา แดงใหญ่ (2542, หน้า 40-41) สรุปขั้นตอนในการปฏิบัติการวางแผนในการใช้หลักสูตร ไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ เป็นขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ตลอดจนปัญหาความต้องการของโรงเรียนในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานวิชาการ เพื่อที่จะนำข้อมูลต่าง ๆ เหล่านั้นมาใช้ในการวางแผนข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน ข้อมูลเกี่ยวกับครู ข้อมูลเกี่ยวกับวัสดุหลักสูตร ข้อมูลเกี่ยวกับเอกสารประกอบหลักสูตร ข้อมูลเกี่ยวกับอาคารสถานศึกษา ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน และข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับวิชาการ

2. การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ เป็นขั้นตอนของการกำหนดทิศทางของแผนงานว่าต้องการให้การดำเนินงานเป็นอย่างไร ก็กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์เอาไว้

3. การวางแผนหรือการจัดทำแผนงานโครงการ เมื่อได้กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์แล้วก็จะจัดทำแผนหรือร่างเป็นแผนดำเนินการขึ้น ในการจัดทำแผนนี้มุ่งที่กิจกรรมคือ จัดทำโครงการ โครงการจะมีมากหรือน้อยตามแต่สภาพของปัญหาที่ต้องการแก้ไข

4. การนำแผนไปปฏิบัติ เป็นขั้นตอนการนำแผนงานโครงการด้านวิชาการที่ทำไว้ไปดำเนินการ ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนสำคัญ แผนจะเกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือไม่อยู่ที่การนำไปปฏิบัติ สิ่งที่ต้องคำนึงในการนำแผนไปปฏิบัติ คือ การติดต่อสื่อสาร การประสานงานและสนับสนุนของผู้บริหาร

5. การประเมินแผนงานโครงการ การประเมินแผนงานโครงการแบ่งออกเป็น 3 ระยะคือ ประเมินก่อนระยะดำเนินการ ระหว่างดำเนินการและสิ้นสุดโครงการ

กรมวิชาการ (2545ก, หน้า 10) กล่าวถึงแนวทางการดำเนินงานด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ไว้ดังนี้

1. การบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องทำความเข้าใจกับครูให้พัฒนาตนเองและวางแผนการดำเนินงานร่วมกันในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในเรื่อง การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ การสอนซ่อมเสริมและการวิจัยเพื่อพัฒนา เป็นต้น

2. การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยผู้บริหารร่วมกับครูอาจารย์ ร่วมกันวางแผนงานโครงการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้ครูทุกคนสามารถดำเนินการแนะแนวผู้เรียน ทั้งในด้านการศึกษาคืออาชีพ และภูมิปัญญาท้องถิ่นอื่น ๆ ให้กับผู้เรียน หรือจัดตั้งศูนย์แนะแนวของสถานศึกษา ร่วมกันวางแผนการจัดกิจกรรมที่ตอบสนองจุดเน้นของสถานศึกษาในลักษณะต่าง ๆ เช่น การบริการฝึกงานแนะแนว ชุมนุมสหกรณ์ ห้องพยาบาล ผู้บำเพ็ญประโยชน์ รักษาดินแดน และจัดกิจกรรมตามความถนัด และความสนใจของผู้เรียน เช่น ชุมนุมวรรณศิลป์ ชุมนุมกีฬา ชุมนุมดนตรี เป็นต้น

3. การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การระดมทรัพยากรใช้ในการบริหารจัดการให้คุ้มค่า การจัดเครือข่ายการเรียนรู้ในและนอกสถานศึกษา การให้มีสื่อการเรียนรู้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาให้เพียงพอตามความเหมาะสมของสถานศึกษาตลอดจน การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนา และการนิเทศอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ขอบข่ายการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย 1) การศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ 2) การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ 3) การวางแผนหรือการจัดทำแผนงานโครงการ 4) การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5) การนำแผนไปปฏิบัติ

6.4 การดำเนินการใช้หลักสูตร

6.4.1 ความหมายการดำเนินการใช้หลักสูตร

วิชัย ราชภูริศิริ (2526, หน้า 21) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ของผู้บริหารและครูนำหลักสูตรไปปฏิบัติให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน ซึ่งจำแนกได้ 3 ประการ 1) การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน 2) การจัดเตรียมสิ่งต่างๆ ที่เอื้ออำนวยให้การใช้หลักสูตรสัมฤทธิ์ผล และ 3) มีกาจัดเตรียมการสอนที่ดี

อุทัย บุญประเสริฐ(2540, หน้า 9) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การดำเนินการต่างๆ ของสถานศึกษาและครูผู้สอนโดยนำหลักสูตรไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับผู้เรียน โดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ และบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

กรมวิชาการ (2545 ก. หน้า 7) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง กล่าวถึงการบริหารหลักสูตรหรือ การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การดำเนินงานตามภารกิจ กระบวนการ หรือวิธีการที่ได้ระบุไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งในด้านเนื้อหาสาระและ กิจกรรมการเรียนรู้ที่คณะกรรมการบริหารหลักสูตรรวมถึงครูผู้สอนและชุมชนได้ร่วมกันจัดทำขึ้น

จากที่นักการศึกษา กล่าวมาสรุปได้ว่าการนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การดำเนินงานตามภารกิจ กระบวนการ หรือวิธีการที่ได้ระบุไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งในด้านเนื้อหาสาระ และกิจกรรมการเรียนรู้ที่คณะกรรมการบริหารหลักสูตรรวมถึงครูผู้สอนและชุมชนได้ร่วมกันจัดทำขึ้น

การนำหลักสูตรไปใช้เป็นขั้นตอนหนึ่งที่มีความสำคัญยิ่งเกี่ยวข้องกับผู้บริหารงานวิชาการของโรงเรียน และครูผู้สอน การสอนเป็นหัวใจของการนำหลักสูตรไปใช้ หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าหลักสูตรจะประสบผลสำเร็จมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้นขึ้นอยู่กับผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนจะต้องเข้าใจ มีความชำนาญในการใช้หลักสูตร

6.4.2 ขอบข่ายการดำเนินการใช้หลักสูตร

สังข์ อุทรานันท์ (2533, หน้า 263 - 271) กล่าวถึงขอบข่ายงานที่มีความเกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรจะมี ดังนี้

1. งานดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร ประกอบด้วย
  - 1.1 การปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น
  - 1.2 การจัดทำแผนการสอน
  - 1.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
  - 1.4 การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน
2. งานสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร ประกอบด้วย
  - 2.1 การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร ในระหว่างการใช้

หลักสูตรนั้น

- 2.2 การจัดตั้งศูนย์วิชาการเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการใช้

หลักสูตร

ชูศรี สุวรรณโชติ (2544, หน้า 220) สรุปขั้นตอนการนำหลักสูตรไปใช้ ไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การเตรียม ได้แก่การรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร ทุกชนิดที่มีอยู่ให้พร้อมที่จะนำไปใช้ เช่น ตัวหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร คู่มือครู คู่มือการประเมินระเบียบการประเมินผล เอกสารต่าง ๆ

ขั้นที่ 2 กำหนดหน่วยงานสนับสนุน เช่น กรมเจ้าสังกัดเขตการศึกษา สำนักงานที่เกี่ยวข้อง กับการศึกษาอื่น ๆ

ขั้นที่ 3 กำหนดบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร เช่น ครูผู้สอน ครูผู้สนับสนุนการสอน ซึ่งได้แก่ ครูแนะแนวและครูวัดผลการศึกษา

ขั้นที่ 4 กำหนดแนวทางการติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตร โดย การกำหนดรูปแบบการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรตามที่กำหนดไว้ กรมวิชาการ (2545 ก, หน้า 11) ได้กำหนดขั้นตอนของการนำ หลักสูตรไปใช้ ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นหน้าที่ของสถานศึกษาที่จะต้อง จัดการเรียนรู้ในสาระต่าง ๆ ให้มีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย ดำเนินถึงพัฒนาการด้าน ร่างกายและสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียนเป็นระยะอย่าง ต่อเนื่องเน้นการสอนตามสภาพจริง ใช้สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลายทั้งสื่อธรรมชาติและ สิ่งพิมพ์เรียนรู้แบบบูรณาการ ซึ่งสามารถจัดการเรียนรู้ในลักษณะองค์รวมได้ดังนี้

- 1.1 การบูรณาการแบบผู้สอนคนเดียว
- 1.2 การบูรณาการแบบคู่ขนาน
- 1.3 การบูรณาการแบบสหวิทยาการ
- 1.4 การบูรณาการแบบโครงการ

2. การจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้ พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่จัดให้เรียนรู้ตาม กลุ่มสาระทั้ง 8 กลุ่ม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

2.1 กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนา ความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและ พัฒนาศักยภาพของตนเสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์

2.2 กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วย ตนเองอย่างครบวงจรตั้งแต่ศึกษาวิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมินและปรับปรุง การทำงานโดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญ ประโยชน์

3. การจัดกิจกรรมส่งเสริม และสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สถานศึกษาสามารถดำเนินการได้ตาม การกิจ ดังนี้

- 3.1 การระดมทรัพยากรมาใช้ให้เกิดความคุ้มค่า
- 3.2 จัดเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา
- 3.3 จัดให้มีสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา
- 3.4 สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

3.5 ส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนา

3.6 มีการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การดำเนินการใช้หลักสูตรประกอบด้วย ขอบข่ายการดำเนินงาน ดังนี้ 1) การประเมินแผนงานโครงการก่อนนำหลักสูตรไปใช้ 2) การเตรียมการเพื่อนำหลักสูตรไปใช้ ได้แก่ ตัวหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร คู่มือครู คู่มือ การประเมิน ระเบียบการประเมินผล เอกสารต่าง ๆ 3) การปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับ สภาพของท้องถิ่น 4) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 5) การวัดผลและประเมินผลการเรียน การสอน 6) การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร ในระหว่างการใช้หลักสูตรนั้น และ 7) การ จัดตั้งศูนย์วิชาการเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร

6.5 การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล

6.5.1 ความหมายการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล

วิชัย คิสสระ (2535, หน้า 116) กล่าวว่า การนิเทศ ติดตามและ ประเมินผล หมายถึง กระบวนการหรือวิธีที่ยึดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นประการสำคัญ การนิเทศ ติดตามและประเมินผล นี้สามารถดำเนินการได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

1. ก่อนการดำเนินการ เป็นการดำเนินการในช่วงเวลาที่ยังไม่ได้นำ หลักสูตรไปใช้ในโรงเรียน เป็นการประเมินหลักสูตรหลังจากที่ได้วาง

2. ขณะดำเนินการ เป็นการดำเนินการในช่วงเวลาที่กำลังนำ หลักสูตรที่ได้วางแผนไปใช้ในโรงเรียน ทั้งนี้ต้องยึดหลักการและเหตุผลในขั้นวางแผนหลักสูตร ไปใช้

3. หลังดำเนินการ เป็นการดำเนินการ ในช่วงเวลาที่นำหลักสูตรไป ใช้แล้ว เป็นการวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอนหรืออีกนัยหนึ่งก็คือ การวิเคราะห์ หาประสิทธิภาพของการวางแผนพัฒนาหลักสูตรกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ ตลอดจนความ คิดเห็นของบุคคล บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537, หน้า 201) กล่าวว่า การติดตามประเมินผล หลักสูตร หมายถึง การวางแผน กำหนดวิธีการประเมิน และการประเมินผล ในการประเมิน จะต้องประเมินในสาระสำคัญของตัวบ่งชี้ (indicator) ที่อธิบายถึงประสิทธิภาพของการใช้ หลักสูตรว่าบรรลุเป้าหมายหรือไม่ การนำหลักสูตรไปใช้ควรมีการประเมินผลเกี่ยวกับหลักสูตร วัตถุประสงค์ของการประเมินผลเพื่อพิจารณาว่าตรงกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรหรือเพื่อใช้ในการ คัดลั่นใจในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การประเมินการใช้หลักสูตร ซึ่งมีการประเมินทั้งใน เรื่องตัวหลักสูตร หรือประเมินแผนประเมินการดำเนินงานตามหลักสูตรและผลการใช้หลักสูตร ซึ่งทั้งสามมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การนิเทศ ติดตามและประเมินผล เป็น กระบวนการหรือวิธีการที่ยึดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นประการสำคัญ การนิเทศ ติดตาม

และประเมินผล นี้สามารถดำเนินการได้เป็น 3 ลักษณะ คือ ก่อนการดำเนินการ ขณะดำเนินการ และหลังดำเนินการ

6.5.2 ขอบข่าย การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล

หวน พันธุพันธ์ (2528, หน้า 55) กล่าวว่า การนิเทศการสอนในโรงเรียนสามารถใช้ กิจกรรมการนิเทศต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. การให้ความรู้แก่ครู เช่น การสาธิตวิธีการสอน สาธิตการใช้เครื่องมือการปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่าง เป็นต้น
2. การทำให้ครูหรือสาธิต ซึ่งอาจทำเองหรือหาผู้อื่นมาทำให้ดู
3. การพาไปศึกษาดูงาน
4. การประสานงานให้ร่วมกันทำงาน
5. การให้บริการทางวิชาการ เช่น การจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงาน วัสดุอุปกรณ์ แบบเรียนหรือหนังสือค้นคว้าต่าง ๆ
6. การประเมินผลและวิจัยที่เกิดจากการวัดผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน การสังเกตการสอนของครู การใช้แบบสอบถามต่าง ๆ
7. จัดกิจกรรมกระตุ้นให้เกิดความเข้มแข็ง เช่น การประกวดแข่งขันต่าง ๆ
8. การฝึกงาน
9. การทำความเข้าใจซึ่งกันและกันซึ่งอาจเกิดจากการจัดบรรยากาศการทำงานที่ดี การอำนวยความสะดวกและบำรุงขวัญแก่ครู

กมล ภูประเสริฐ (2545, หน้า 36-37) กล่าวถึงการประเมินว่าการประเมินผลเป็นการตอบคำถามต่อไปนี้

1. หลักสูตรหรือแผนที่วางไว้ชัดเจนหรือไม่ เหมาะสมหรือไม่ ปฏิบัติได้เพียงใด มีอุปสรรคขัดข้องอย่างไร
2. การใช้หลักสูตรมีการเตรียมการดีหรือไม่ มีความยุ่งยากเรื่องใด ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นมีอะไรบ้างได้ดำเนินการแก้ไขอย่างไร สามารถปฏิบัติตามหลักสูตรได้หรือไม่ คำถามและคำตอบเหล่านี้อาจได้จากการกำกับดูแลการใช้หลักสูตรอยู่แล้ว
3. ผลการใช้หลักสูตรสามารถทำให้ผู้เรียนบรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ รายปี หรือรายภาคได้หรือไม่ เมื่อมีการใช้ครบ 3 ปี ผู้เรียนบรรลุตามมาตรฐานช่วงชั้นได้หรือไม่ มาตรฐานที่วางไว้สูงเกินไปหรือต่ำเกินไป ควรปรับปรุงให้เหมาะสมอย่างไร วิธีการจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามความต้องการของหลักสูตรหรือไม่

รุจิรี ภูสาระ, และจันทราณี สงวนนาม (2545, หน้า 169) กล่าวว่า การนิเทศติดตามผลเป็นหน้าที่ของผู้บริหารในการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรซึ่งเป็นลักษณะการร่วมมือมีใช้การจับผิด สามารถสรุปหลักการนิเทศการใช้หลักสูตรได้ดังนี้

1. ช่วยให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเข้าใจหลักการและจุดหมายที่แท้จริงของหลักสูตร วิธีการนิเทศอาจใช้การประชุมชี้แจง ปรีกษาหรือ
2. กระตุ้นให้ครูเป็นผู้นำทางวิชาการให้แก่นักเรียนและชุมชน
3. ช่วยให้ครูกล้าแสดงออกในการอภิปรายปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากการนำหลักสูตรไปใช้
4. ช่วยทำให้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

กรมวิชาการ (2545 ก, หน้า 27) กล่าวถึงการนิเทศติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา สามารถดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรและงานวิชาการทั้งในและนอกสถานศึกษาได้ดังนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายในสถานศึกษา
2. จัดทำแผนงานโครงการนิเทศติดตาม กำกับในสถานศึกษา
3. จัดทำเอกสารการดำเนินงานบริหารจัดการหลักสูตรให้เป็นปัจจุบัน
4. มีการรายงานผลการนิเทศ
5. มีการจัดระบบติดตามและประเมินผล

หลักการสำคัญที่นำมาใช้ในการนิเทศภายในสถานศึกษา ได้แก่

1. มุ่งคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญแม้ว่าการนิเทศภายในจะเป็นการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา สิ่งที่จะพัฒนาจะต้องโยงไปสู่คุณภาพของผู้เรียนทั้งสิ้น
2. อาศัยความร่วมมือในสถานศึกษา บุคลากรในสถานศึกษาจะต้องตระหนักถึงความสำคัญของการนิเทศภายใน ร่วมมือร่วมใจ ร่วมคิดร่วมทำ เพื่อให้บุคลากรพัฒนาตนเองได้อย่างมีคุณภาพ
3. อาศัยวิธีที่หลากหลายเพื่อกระตุ้นความสนใจและความร่วมมือในการดำเนินการ
4. กระทำอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพจนสร้างความรู้สึกว่าการะบวนการนิเทศเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ กลายเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานในสถานศึกษา
5. ใช้กระบวนการที่เป็นระบบ เพื่อให้มั่นใจได้ว่างานนิเทศภายในสถานศึกษาจะสามารถบรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้

ถวัลย์ มาศจรัส (2545, หน้า 195)กล่าวว่า การนิเทศ กำกับติดตามผลการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ควรมีการดำเนินงานใน 2 ลักษณะ ได้แก่

1. การนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษาและงานวิชาการภายในสถานศึกษา ได้แก่ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของบุคลากรในสถานศึกษา วางแผนการนิเทศ สร้างเครื่องมือดำเนินการนิเทศ เพื่อพัฒนาปรับปรุงการดำเนินการและรวบรวม วิเคราะห์ สรุปและรายงาน

2. การนิเทศ ติดตามและประเมินผลบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ ภายนอกสถานศึกษา ได้แก่ การจัดเตรียมเอกสารข้อมูล หลักฐานร่องรอย กระบวนการทำงาน และผลที่เกิดขึ้นจากการทำงาน เตรียมบุคลากรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษารับการนิเทศ จากภายนอก และแจ้งผลการนิเทศไปให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบ เพื่อนำข้อเสนอแนะจากการนิเทศไปปรับปรุง และพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร และงานวิชาการของสถานศึกษา

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การนิเทศ ติดตามและประเมินผล ประกอบด้วย ขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้ การแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายในสถานศึกษา การจัดทำแผนงานโครงการนิเทศติดตามกำกับในสถานศึกษา การจัดทำเอกสารการดำเนินงาน บริหารจัดการหลักสูตรให้เป็นปัจจุบัน การรายงานผลการนิเทศ และการจัดระบบติดตามและประเมินผล

6.6 การสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา

6.6.1 ความหมายการสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2544, หน้า 4) กล่าวว่า การสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา หมายถึง การรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ที่ได้ดำเนินการไปแล้ว ทั้งในด้านแนวทางการทำงาน รวมถึงปัญหาและอุปสรรค มาจัดทำสรุป เพื่อรายงานสถานศึกษา หรือหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้รับทราบถึงผลการดำเนินงาน

กรมวิชาการ (2545 ก, หน้า 27) กล่าวว่า การสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการร่วมกันภายในสถานศึกษาเพื่อสรุปภาพการดำเนินงานการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละภารกิจ โดยชี้ให้เห็นถึงสภาพดำเนินงานในภารกิจต่าง ๆ มีประเด็นใดบ้างที่กำลังดำเนินการและมีประเด็นใดบ้างที่ยังไม่ได้ดำเนินการ รวมทั้งชี้ให้เห็นถึงจุดเด่น จุดแข็งในการดำเนินงานของสถานศึกษา สถานศึกษาสามารถดำเนินงานได้ 2 ลักษณะได้แก่การรายงานต่อผู้ที่เกี่ยวข้องและชุมชนเป็นประจำ กับการประเมินผลการใช้หลักสูตร

สรุปได้ว่าการสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา หมายถึง การจัดทำบันทึก หรือรวบรวมข้อมูลที่ได้จากผลการดำเนินงานที่หน่วยงานนั้น ๆ ได้ดำเนินการ มาแล้วระยะหนึ่ง หรือเสร็จสิ้นระยะเวลาตามที่กำหนด เพื่อรายงานให้หน่วยงานต้นสังกัด ได้รับทราบถึงสภาพ ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ

6.6.2 ขอบข่ายการสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2544, หน้า 4-18) ได้กล่าวถึง การสรุปผลการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษา ดังนี้

1. สถานศึกษาสรุปผลการดำเนินการและเขียนรายงาน ซึ่งการดำเนินการบริหารจัดการประกอบไปด้วย

- กำหนด
- 1.1 เก็บรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงาน
  - 1.2 รายงานผลการดำเนินงานพร้อมทั้งจัดส่งตามระยะเวลาที่กำหนด
  - 1.3 นำผลการรายงานเผยแพร่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและสาธารณชนทราบ

- 1.4 เขียนรายงานสรุปผลการดำเนินงาน
2. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สรุปผลการดำเนินงานโครงการทดลองรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ถวัลย์ มาตจรัส (2545, หน้า 196) กล่าวว่า การสรุปผลการดำเนินการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา ได้แก่

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงาน
2. รายงานผลการดำเนินงานพร้อมทั้งจัดส่งตามระยะเวลาที่กำหนด
3. นำผลการรายงานเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชนทราบ
4. เขียนรายงานสรุปผลการดำเนินงาน

จากที่นักการศึกษากล่าวมาสรุปได้ว่าการสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ประกอบด้วยการดำเนินการดังนี้ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงาน 2) รายงานผลการดำเนินงานพร้อมทั้งจัดส่งตามระยะเวลาที่กำหนด 3) นำผลการรายงานเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชนทราบ และ 4) เขียนรายงานสรุปผลการดำเนินงาน

6.7 การปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร

6.7.1 ความหมายการปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร กรมสามัญศึกษา (2542, หน้า 14) ได้ให้ความหมายของการปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรว่า หมายถึง การดำเนินการเพื่อพัฒนา ปรับปรุง และตรวจสอบความก้าวหน้าในเรื่องการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนนำหลักสูตรไปใช้ในสถานศึกษา

ชูศรี สุวรรณโชติ (2544, หน้า 97-99) กล่าวว่า การปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร หมายถึง การนำปัญหาที่ได้จากการศึกษาหลักสูตรมาพัฒนาปรับปรุงใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

กรมวิชาการ(2545 ก, หน้า 27) กล่าวว่า การปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรหมายถึง การตรวจสอบและทบทวนขั้นตอนการดำเนินงานในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ภารกิจและเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ในการพัฒนา รวมถึงความต้องการของสถานศึกษาและชุมชน

จากที่นักการศึกษากล่าวมาสรุปได้ว่า การปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรหมายถึง การตรวจสอบและทบทวนขั้นตอนการดำเนินงานในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ภารกิจและเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ในการพัฒนา รวมถึงความต้องการของสถานศึกษาและชุมชน

6.7.2 ขอบข่ายการปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร

กรมสามัญศึกษา (2542, หน้า14) กล่าวว่า การตรวจสอบทบทวนและปรับปรุงคุณภาพทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรสถานศึกษานั้น สถานศึกษาต้องดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประเมินความก้าวหน้าในเรื่องคุณภาพของสถานศึกษาและคุณภาพการจัดการศึกษา
  2. จัดทำรายงานความก้าวหน้าเสนอต่อผู้ปกครองชุมชน สังคม และเขตพื้นที่การศึกษา
  3. เตรียมความพร้อมเพื่อรับการตรวจสอบจากคณะกรรมการตรวจสอบคุณภาพ
  4. นำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการตรวจสอบคุณภาพไปพัฒนา ชูศรี สุวรรณโชติ (2544, หน้า 97-99) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรต้องกำหนดแผนการพัฒนาหลักสูตร โดยยึดแนวทางในการวางแผนดังนี้
    1. การศึกษาปัญหาเพื่อให้รู้ถึงปัญหาและความต้องการของสังคมในทุก ๆ ด้าน
    2. การกำหนดข้อมูลเพื่อให้สอดคล้องกับปัญหา ข้อมูลที่กำหนดจะต้องเป็นข้อมูลที่ได้มาจากการศึกษาปัญหา
    3. กำหนดสมมติฐานการวางแผนการพัฒนาหลักสูตร
    4. กำหนดแนวทางในการดำเนินงานเพื่อที่จะได้กระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรตั้งแต่ต้นจนสำเร็จลุล่วงของการพัฒนาหลักสูตร
    5. การเลือกบุคคลมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญมากเพราะการพัฒนาหลักสูตรจะสำเร็จไปได้ต้องมีบุคคลที่มีคุณภาพในการทำงาน บุคคลที่ควรกำหนดไว้ในแผนได้แก่ นักพัฒนาหลักสูตร นักวิชาการศึกษา ศึกษาวิเคราะห์ และครูผู้สอน
- กรมวิชาการ (2545ก, หน้า 27) กล่าวว่า การปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรนั้น สถานศึกษาต้องดำเนินการดังนี้
1. สถานศึกษานำผลการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหา ข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร
  2. สถานศึกษาคำเนินการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร ปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยกำหนดวิสัยทัศน์ภารกิจและเป้าหมาย รวมทั้งยุทธศาสตร์ในการพัฒนาในปีต่อไป

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรมีกระบวนการดำเนินการดังนี้

1. สถานศึกษานำผลการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหา ข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร

2. สถานศึกษาดำเนินการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยกำหนดวิสัยทัศน์ภารกิจและเป้าหมาย รวมทั้งยุทธศาสตร์ในการพัฒนาในปีต่อไป

การบริหารหลักสูตร เป็นการจัดกิจกรรมและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ให้การดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตรเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร จึงนับได้ว่าการบริหารหลักสูตรเป็นกิจกรรมที่สำคัญยิ่งในการจัดการศึกษา การบริหารหลักสูตรจะมีประสิทธิภาพต้องอาศัยบุคคลหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ผู้บริหาร ครูอาจารย์ นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ชุมชนตลอดจนผู้ที่มีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนสื่อวัสดุ อุปกรณ์งบประมาณในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อที่จะส่งผลให้ดำเนินงานด้านหลักสูตรดำเนินไปอย่างต่อเนื่องเหมาะสมกับสภาพโรงเรียน อันจะส่งผลต่อคุณภาพและมาตรฐานของงานวิชาการของโรงเรียนโดยตรงเพื่อให้ผู้เรียนมีมาตรฐานคุณภาพการศึกษาตามจุดหมายและหลักการของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามที่ทุกฝ่ายปรารถนา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องเรื่อง ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยต่าง ๆ ดังนี้

1. งานวิจัยในประเทศ

สมหมาย ปานสันเทียะ (2537, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการบริหารหลักสูตร ในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า

1. โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีสภาพการปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร ด้านการเตรียมความพร้อมการจัดการเรียนการสอน และด้านการนิเทศติดตาม และประเมินผล อยู่ในระดับมาก

2. โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีปัญหาการปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร ด้านการเตรียมความพร้อมการจัดการเรียนการสอน และด้านการนิเทศติดตาม และประเมินผล อยู่ในระดับน้อย

3. การเปรียบเทียบสภาพปัจจุบัน และปัญหา พบว่า โรงเรียนขนาดกลางมีการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร แตกต่างกับโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดเล็กมีการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร แตกต่างกับโรงเรียนขนาดใหญ่

4. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรพบว่า โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษกับปัญหาความขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ การเรียนการสอน และบุคลากร

สำเรียง ช่างแย้ม (2537, หน้า 203) ได้ศึกษาความเห็นของผู้บริหารและครู ที่มีต่อการบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษาที่ 11 พบว่า ความเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อการบริหารหลักสูตรส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การประเมินผลการเรียน การใช้อาคารอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการรายงาน การจัดแผนการเรียน การนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรในโรงเรียน การจัดกิจกรรมนักเรียน เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารกับครูที่มีต่อการบริหาร หลักสูตร ทั้ง 13 ด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ใน 5 ด้าน คือ การควบคุมการใช้หลักสูตร การจัดแผนการเรียน การสอนซ่อมเสริม การจัดกิจกรรมนักเรียนและการนำทรัพยากรท้องถิ่นมาเป็นปัจจัยในการประกอบกิจกรรมการเรียน การสอน

สายสวัสดิ์ วิไลกุล (2537, บทคัดย่อ) ศึกษาปัญหาการบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางในทุกด้าน เมื่อเปรียบเทียบตามขนาดของโรงเรียน พบว่า การบริหารหลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหา มากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ เมื่อพิจารณาการบริหารหลักสูตรในแต่ละด้านพบว่า ด้านการเตรียมความพร้อมของโรงเรียน ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตร ด้านการประเมินผลการใช้หลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหา มากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่

มาเจอ โก๊ะสุโข (2538 , หน้า 152-167) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษาที่ 9 พบว่า โรงเรียนมีข้อมูลพื้นฐานระดับมาก ในด้านการจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับสภาพครู คำนวณ วิชาเอกโท ประสิทธิภาพ ความสามารถพิเศษ เพื่อใช้ในการเปิดสอนรายวิชาต่าง ๆ รวมทั้งใช้จัดการรายงาน ด้านการพัฒนาบุคลากร พบว่าโรงเรียนมีการเตรียมบุคลากรมากในด้านการสนับสนุนส่งเสริมให้ครูได้ฝึกอบรมดูงาน ศึกษาต่อ จัดให้ครูได้ร่วมประชุมปฏิบัติการ การจัดทำแผนการสอนที่เน้นการสอนทักษะกระบวนการ การทำงานเป็นกลุ่ม และจัดให้ครูร่วมกันวางแผนปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พัฒนาสื่อ

การเรียนการสอนตลอดจนการประเมินผล ด้านการจัดเอกสารหลักสูตรและสื่อวัสดุ อุปกรณ์ พบว่ามีการปฏิบัติมากในด้านการจัดหาเอกสารหลักสูตร วัสดุ สื่ออุปกรณ์ให้ครบถ้วนและทันเวลาใช้ นอกจากนี้ยังพบว่าโรงเรียนมีปัญหาด้านงบประมาณในการจัดซื้อ จัดหาและความเพียงพอของเอกสารหลักสูตรและวัสดุ สื่อ อุปกรณ์ ด้านการนิเทศติดตามประเมินผล พบว่า โรงเรียนมีการปฏิบัติมากด้านการจัดทำผลงานความสำเร็จของผู้ปฏิบัติมายกย่องเชิดชูเกียรติและเผยแพร่ จัดให้ผู้รับการนิเทศมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินการนิเทศติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และให้มีการนำผลการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อใช้ปรับปรุงแก้ไขพัฒนาการทำงานของบุคลากร นอกจากนี้ผู้สอนยังมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินการนิเทศติดตามประเมินผล นำผลการนิเทศมาปรับปรุงแก้ไขพัฒนาการทำงานในระดับมาก เช่นเดียวกัน ด้านปัญหา พบว่าโรงเรียนมีปัญหาบริหารหลักสูตรในระดับมาก คือปัญหาความเพียงพอของบุคลากรและเวลาในการสำรวจข้อมูลพื้นฐานต่างๆ ปัญหาด้านความเพียงพอของบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ เกี่ยวกับหลักสูตร ปัญหาด้านงบประมาณในการจัดซื้อ จัดหา เอกสาร หลักสูตร วัสดุ สื่ออุปกรณ์ ปัญหาเวลาในการดำเนินการนิเทศ ติดตามประเมินผล การปฏิบัติงานของบุคลากร

สมศักดิ์ วัชรเสถียร (2538 , บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดเลย พบว่า การจัดแผนการเรียนมีการศึกษาเอกสารหลักสูตร ประชุมคณะครูเพื่อการวางแผนจัดการเรียน ปัญหาที่พบคือ โรงเรียนมีข้อจำกัดเกี่ยวกับวุฒิ วิชาเอก วิชาโทของครูผู้สอน การจัดครูเข้าสอนมีการประชุมปรึกษาหารือเพื่อจัดครูเข้าสอนให้ตรงกับความสนใจ ความถนัด วิชาเอก ปัญหาที่พบคือ ครูต้องรับผิดชอบงานสอนหลายวิชา จำนวนความมากเกินไป และขาดแคลนครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ การจัดงบประมาณเพื่อการเรียนการสอน ได้มีการสำรวจความต้องการความจำเป็นและจัดทำแผนในการใช้งบประมาณภายในโรงเรียนปัญหาที่พบคือ ความล่าช้าในการจัดสรรงบประมาณและไม่เพียงพอ

ชัยเนตร ไวยคณี (2539, หน้า 235) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดกรมสามัญศึกษาในส่วนกลาง พบว่า ปัญหาสำคัญในด้านการบริหารหลักสูตรมีปัญหาที่สำคัญ คือ ครูไม่ปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ปัญหาครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องหลักสูตร ปัญหาครูไม่ได้เตรียมการสอน ปัญหาขาดความพร้อมด้านทรัพยากรในการนำหลักสูตรไปใช้ และปัญหานักเรียนเลือกเรียนวิชาเลือกที่ตัวนักเรียนเองไม่สนใจ

ทิพากร นิตยสมบูรณ์ (2539, หน้า 107) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการในกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญต่อการบริหารงานวิชาด้านการบริหารหลักสูตรอยู่ในระดับปานกลาง และเน้นให้ครูจัดทำแผน

การสอนในรายวิชาที่รับผิดชอบ และเมื่อเปรียบเทียบทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษมีทัศนคติต่อการบริหารงานวิชาการในภาพรวมและในรายด้าน คือ การบริหารหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมศักดิ์ บุญดีกุล (2539, หน้า 161-163) ได้ศึกษาการบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกองการศึกษามูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย ด้านสภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตรโดยรวมพบว่า

1. การจัดทำข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนส่วนใหญ่ พบว่ามีการจัดให้มีการสำรวจข้อมูลพื้นฐานด้านประเภทข้อมูลที่จัดทำพบว่ามีข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของครูด้านวุฒิ ประสบการณ์ ความสามารถพิเศษ ครูปฏิบัติการสอน ส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมกับการจัดทำข้อมูลพื้นฐาน ปัญหาที่พบ ได้แก่ บุคลากรขาดความเข้าใจในการนำข้อมูลของครู นักเรียน ชุมชนมาใช้ ครูปฏิบัติการสอน ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ ได้แก่ ขาดบุคลากรรับผิดชอบ

2. การเตรียมบุคลากร ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการเตรียมบุคลากร ได้แก่ การสนับสนุนส่งเสริมให้ครูได้ฝึกอบรม ดูงานและศึกษาต่อ ปัญหาที่พบ ได้แก่ ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรและวิธีการสอนของครู

3. การจัดหาเอกสารหลักสูตร และวัสดุ สื่อ อุปกรณ์ ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการเอกสารหลักสูตร และวัสดุ สื่อ อุปกรณ์ ปัญหาที่พบ ได้แก่ ขาดบุคลากรที่เชี่ยวชาญในนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่จะแนะนำครูปฏิบัติการสอน

4. การประชาสัมพันธ์ ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ ได้แก่ ด้านวิธีการประชาสัมพันธ์ พบว่า มีการประชุมชี้แจงหลักสูตรให้แก่นักเรียน ด้านเนื้อหาสาระในการประชาสัมพันธ์ พบว่า มีเนื้อหาสาระในการประชาสัมพันธ์ ได้แก่ แผนการเรียนแต่ละระดับชั้น ครูปฏิบัติการสอนส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ปัญหาที่พบได้แก่ขาดทักษะและเทคนิคในการประชาสัมพันธ์

5. การประสานสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานภายนอก ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์กับชุมชน และหน่วยงานภายนอก ได้แก่ มีการจัดส่งบุคลากรในโรงเรียนเข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างโรงเรียน ชุมชนและหน่วยงานภายนอก ปัญหาที่พบ ได้แก่ ขาดการประสานงานระหว่างโรงเรียนกับวิทยากร และวิทยากรชุมชนอย่างต่อเนื่อง

6. การจัดกิจกรรมนักเรียน ส่วนใหญ่ ผู้บริหารมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมนักเรียน ด้านวิธีการจัดกิจกรรมนักเรียน มีการจัดกิจกรรมตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ กำหนด ครูปฏิบัติการสอนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนักเรียน ปัญหาที่พบ

ส่วนใหญ่ได้แก่ ขาดการวางแผนในการจัดกิจกรรมนักเรียนและสิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอ

7. การจัดกระบวนการเรียนการสอน ครูปฏิบัติการสอนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนการสอนแต่ละวิชา มีการจัดเนื้อหาตามบทเรียนแต่ยืดหยุ่นได้ตามเหตุการณ์และสภาพท้องถิ่น ปัญหาที่พบได้แก่ ครูไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ครบถ้วนตามที่หลักสูตรกำหนด

8. การนิเทศติดตามและประเมินผล ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการนิเทศติดตามและประเมินผล ได้แก่ ด้านวิธีการนิเทศติดตามและประเมินผล ผลการวิจัยพบว่า มีการติดตามและประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้ มีการนำผลการวิเคราะห์ไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการทำงานของครู ครูปฏิบัติการสอนส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการนิเทศ ติดตามและประเมินผล ปัญหา ที่พบ ได้แก่ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ในการนิเทศ ติดตามและประเมินผล ขาดความเข้าใจในการนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการทำงานของบุคลากร

ทิพย์ร นันทพันธ์ (2539, หน้า 109) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาตามทัศนะครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านการบริหารหลักสูตรครูมีความคิดเห็นว่าโรงเรียนประถมศึกษามีการปฏิบัติด้านนี้อยู่ในเกณฑ์มาก

บนิษฐ์ศรี ลีอารีย์ (2540, หน้า 108) ได้ศึกษาการบริหารและปัญหาการบริหารหลักสูตรในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดเทศบาลและเมืองพัทยา เขตการศึกษา 12 พบว่า การบริหารหลักสูตรตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูปฏิบัติการสอน 4 ด้านอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนทั่วไป การจัดทำแผนงานวิชาการทั้ง 4 ด้านเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การจัดแผนงานวิชาการ การประเมินผลการดำเนินการดำเนินงานตามแผนและการวางแผนงานทั่วไป ปัญหาที่สำคัญของแต่ละด้านได้แก่ ในด้านการวางแผนทั่วไป ปัญหาที่สำคัญของแต่ละด้าน ได้แก่ ในด้านการวางแผนทั่วไป คือ โรงเรียนจัดสรรงบประมาณกระจายไปตามแผนและโครงการยังไม่ได้สัดส่วนที่เหมาะสม ในด้านการจัดทำแผนงานวิชาการ คือ โรงเรียนได้มีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพิ่มเติมเล็กน้อย เช่น การทำเอกสารประกอบการเรียน แผนการสอน สื่อประกอบการสอน และการสร้างหลักสูตรท้องถิ่น ในด้านการดำเนินการตามแผน คือโรงเรียนไม่ได้ติดตามผลนักเรียนที่จบหลักสูตรอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน สำหรับทัศนะต่อการบริหารและปัญหาการบริหารหลักสูตรของผู้บริหารสถานศึกษากับครูปฏิบัติการสอนโดยรวมทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่มีทัศนะการบริหารและปัญหาการบริหารหลักสูตรด้านประเมินผลการดำเนินงานไม่แตกต่างกัน

กรมวิชาการ (2545 ข, บทคัดย่อ) ได้ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่ายในระดับมัธยมศึกษาที่ใช้หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 พบว่า

1. ปัจจัยในการใช้หลักสูตรสถานศึกษาด้านบุคลากร พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีการบริหารจัดการและทักษะในการบริหารหลักสูตร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า รายข้อผู้บริหารมีความรู้ และมีความตระหนักในการจัดการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา มีความเป็นผู้นำทางวิชาการ เป็นปัจจัยที่สำคัญอยู่ในระดับมากเช่นกัน ส่วนในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่มีจำนวนห้องเรียนเพียงพอกับนักเรียน และมีแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกสถานศึกษาที่เพียงพออยู่ในระดับปานกลาง

2. กระบวนการใช้หลักสูตรสถานศึกษาด้านการบริหารจัดการ พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่ประชาสัมพันธ์หลักสูตรสถานศึกษาให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง จัดครูเข้าสอนตรงความรู้ความสามารถ มีการสนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาได้มีการศึกษาสภาพปัญหาในการใช้หลักสูตรสถานศึกษาและวางแผนการนิเทศ

3. การปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ พบว่า ครูส่วนมากศึกษาเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาก่อนวางแผนจัดการเรียนรู้ มีแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิด การปฏิบัติจริง และส่งเสริมคุณธรรม มีการทำวิจัยและนำผลวิจัยไปใช้ การปฏิบัติงานหลักการใช้หลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนและประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย มีการบูรณาการสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรม

4. สภาพปัญหาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ครูมีความเข้าใจในหลักสูตรไม่ชัดเจน มีภาระงานพิเศษมาก และขาดแคลนครูในรายวิชาหลัก ไม่เข้าใจการจัดทำแผนบูรณาการและวิธีการวัดผลและประเมินผล การจัดกิจกรรมยังไม่หลากหลายนักเรียนไม่ได้เลือกตามความสนใจ

นักวิชา แดงใหญ่ (2545, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในเขตพื้นที่เขตการศึกษา 1 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านนโยบาย ด้านบุคลากรในโรงเรียน ด้านระยะเวลาการจัดทำหลักสูตร ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านนิเทศติดตามผล ด้านงบประมาณ ด้านการประชาสัมพันธ์และด้านชุมชนกับผู้ปกครอง การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า มีการจัดทำอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อแยกด้านกำหนดเป้าหมาย นอกนั้นมีการกำหนดอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการจัดทำโครงสร้างหลักสูตร ด้านการจัดทำรายวิชาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการวัดและประเมินผล ปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา คือ ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำสาระการเรียนรู้และ

ขาดทักษะในการถ่ายทอดและขยายผลจากการรับการอบรมการใช้หลักสูตรขั้นพื้นฐาน ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ ปัญหาที่พบคือครูไม่มีความรู้และความถนัดในวิชาและกิจกรรมที่สอน ครูไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนยังใช้การสอนแบบเดิม นักเรียนยังไม่สามารถปรับพฤติกรรม การสอนยังใช้วิธีการสอนแบบเดิม นักเรียนยังไม่สามารถปรับพฤติกรรมให้เข้ากับการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ขาดบุคลากรในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาเฉพาะ ปัญหาเกี่ยวกับสื่อการเรียนรู้ คือ ขาดงบประมาณในการจัดหา จัดทำ สื่อ การเรียนรู้ ครูไม่มีเวลาในการจัดทำสื่อการเรียนรู้ ปัญหาเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล การเรียนรู้ คือ ไม่มีรูปแบบการวัดผลประเมินผลที่ชัดเจนและเป็นมาตรฐานเดียวกัน ครูขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 (2545, บทคัดย่อ) ศึกษา การเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 5 พบว่า

1. ด้านการเตรียมความพร้อมของโรงเรียน ในภาพรวมทั้งเขตการศึกษา สรุปได้ ดังนี้

1.1 ด้านการวางแผนประชาสัมพันธ์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน รายการที่โรงเรียนปฏิบัติมากที่สุด คือ มีการกำหนดการชี้แจงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาไว้ในปฏิทินการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน

1.2 ด้านการเตรียมบุคลากรของสถานศึกษา รายการที่โรงเรียนปฏิบัติมากที่สุด คือ มีการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูเข้าร่วมประชุมอบรมเกี่ยวกับหลักสูตร

1.3 ด้านการจัดระบบข้อมูลเกี่ยวกับสถานศึกษา รายการที่โรงเรียนปฏิบัติมากที่สุด มีผู้รับผิดชอบที่เหมาะสมในการจัดทำข้อมูลสถานศึกษา

1.4 ด้านการจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับท้องถิ่น รายการที่โรงเรียนปฏิบัติมากที่สุด คือ การสำรวจและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวิทยาการท้องถิ่น

2. ผลการเปรียบเทียบ ความแตกต่างของความพร้อมในการใช้หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ดังนี้

2.1 การเตรียมความพร้อมของโรงเรียนที่ขนาดต่างกัน มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 มี 4 ด้าน คือ การวางแผนประชาสัมพันธ์ การจัดการกิจกรรมระบบข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวกับนักเรียนและการจัดเตรียมสื่อวัสดุอุปกรณ์ ทั้งนี้โรงเรียนขนาดใหญ่มีการเตรียมความพร้อมมากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง

2.2 การเตรียมความพร้อมของโรงเรียนที่ขนาดต่างกัน มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในด้านการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก ทั้งนี้โรงเรียนขนาดใหญ่มีการเตรียมความพร้อมมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก

2.3 การเตรียมความพร้อมของโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 2 ด้าน คือ การเตรียมบุคลากรและมอบหมายงานจัดบุคลากรโดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีแนวโน้มการเตรียมความพร้อมมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก

2.4 การเตรียมความพร้อมของโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 5 ด้าน คือ ด้านการจัดระบบแบ่งสายงานชัดเจน การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก การจัดระบบข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับท้องถิ่น และการจัดอาคารและสิ่งแวดลอม

กรมวิชาการ (2546, หน้า 67-75) ได้ศึกษาความพร้อมของการใช้หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ปีการศึกษา 2546 พบว่า

1. การเตรียมความพร้อมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาเตรียมความพร้อมเพียงตามลำดับ คือ การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรในสถานศึกษา การจัดทำระบบสารสนเทศของสถานศึกษา การประชาสัมพันธ์ให้นักเรียน/ผู้ปกครอง/ชุมชนได้ทราบและเข้าใจหลักสูตร และส่งเสริมความรู้ความเข้าใจแก่ชุมชน ผู้ปกครอง และหน่วยงานในชุมชน

2. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร ผู้บริหารสังกัดกรมสามัญมีความเห็นว่าบุคลากรในโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรในระดับมาก 3 อันดับแรก คือ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การกำหนดโครงสร้างหลักสูตรและจัดสัดส่วนเวลาเรียน และการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และในระดับน้อย คือ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการสำหรับผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรในระดับมาก 3 ระดับ คือ หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง และการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และในระดับน้อย คือ การใช้กระบวนการวิจัยในการจัดการเรียนรู้ และการออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ

3. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่ดำเนินการจัดทำหลักสูตรโดยคณะครูโดยมีขั้นตอนในการจัดทำ ดังนี้ อบรมสัมมนาประชุมสัมมนาชี้แจงแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดทำหลักสูตร ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ปัญหา จุดเด่น จุดด้อยของสถานศึกษาและจัดทำข้อมูลสารสนเทศ จัดทำโครงสร้างและจัดทำสาระหลักสูตรสรุปผลการดำเนินงาน รายงานแต่ละกลุ่มสาระเป็นหลักสูตรสถานศึกษา ประเมินตรวจสอบความถูกต้อง ทดลองใช้ ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบปรับปรุงพัฒนาให้เหมาะสม และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนทราบ ปัญหาในการจัดทำหลักสูตร คือ บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการทำ มีเวลาในการจัดทำน้อย และขาดงบประมาณ

2. งานวิจัยต่างประเทศ

ยูเนสโก (UNESCO, 1978, p. 66) ได้วิจัยเรื่องปัญหาการใช้หลักสูตรของบาง

ประเทศในทวีปเอเชีย ได้แก่ อัฟกานิสถาน บังคลาเทศ อินเดีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์และศรีลังกา ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการใช้หลักสูตรเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการขาดการประสานงานที่ดีระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ ผู้บริหารระดับต่าง ๆ ไม่ให้ความสนใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรและขาดการติดตามการใช้หลักสูตรของครู นอกจากนี้หลักสูตรยังขาดประสิทธิภาพ ขาดแคลนเอกสารหลักสูตร ตำราเรียนไม่ทันสมัย ขาดแคลนหนังสืออ่านประกอบ ภาระการสุดท้าย คือ ศูนย์พัฒนาหลักสูตรขาดการวางแผนที่ดีในการนำหลักสูตรไปใช้

เวลแมน (Wellman, 1988, p. 1427-A) ได้ศึกษาเรื่ององค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรภาษาอังกฤษในฐานะเป็นภาษาที่สองไปใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐนิวยอร์ก โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูผู้สอน จำนวน 964 คน ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ ได้แก่ การสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียน การรับรู้เกี่ยวกับหลักสูตรของครูเอง ความพร้อมด้านวัสดุ อุปกรณ์และเวลาที่สอนมีเพียงพอ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตร มีความสัมพันธ์กับการบริหารหลักสูตร ซึ่งผู้บริหาร ครูอาจารย์ โดยเฉพาะคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษา ต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ในกระบวนการบริหารและพัฒนาเป็นอย่างดี จึงจะทำให้การบริหารและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน บรรลุตามวัตถุประสงค์และจุดหมายของหลักสูตร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลักสูตรใหม่ที่เริ่มใช้ จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ครูอาจารย์ คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการที่จะพัฒนางานด้านหลักสูตรสถานศึกษาและงานวิชาการของสถานศึกษา ให้บรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ผลงานวิจัยจะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษา ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีความสอดคล้องกับชุมชนและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ
4. การหาคุณภาพของเครื่องมือ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2548 จำนวน 4,284 คน จำแนกเป็นครู จำนวน 2,178 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2,106 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3, 2548, หน้า 6)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ เนื่องจากประชากรมีจำนวนที่แน่นอน (finite population) ใช้สูตรของยามาเน่ (Yamane) ในการคำนวณหาขนาดของตัวอย่าง (สุริยศิริโกคาภิรมย์, 2546, หน้า 129-130)

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ	e	=	ความคลาดเคลื่อน
	N	=	ขนาดของประชากร
	n	=	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ความเชื่อมั่น 95 % และยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อน 5 % (e = 0.05) ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 366 คน จำแนกเป็นครู จำนวน 186 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 180 คน การสุ่มอาศัยความน่าจะเป็น โดยวิธีการสุ่มแบบจับสลาก ผู้วิจัยจะนำรายชื่อโรงเรียนทุกโรงเรียนที่อยู่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

นครสวรรค์ เขต 3 ทั้งหมดมาจับสลากเลือกโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยเลือกจับสลากรายชื่อโรงเรียนเพียงจำนวน 62 โรงเรียน เมื่อได้รายชื่อโรงเรียนเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะเขียนรายชื่อของครูผู้สอนและรายชื่อของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนดังกล่าวและนำรายชื่อทั้งหมดมาจับสลากเพื่อเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดให้โรงเรียนแต่ละโรงเรียนที่ผู้วิจัยจับสลากได้ มีผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอน จำนวน 3 คน และมีผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 คน ผลปรากฏดังตาราง 1

ตาราง 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวนประชากร (N)	กลุ่มตัวอย่าง (n)
1. ครูผู้สอน	2,178	186
2. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	2,106	180
รวม	4,284	366

ที่มา : (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3, 2548, หน้า 6)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (questionnaire) ประเภทคำถามปลายปิด (closed form) ลักษณะเป็นตัวเลขมาตราส่วนประมาณค่า (numerical rating scale) มี 5 ระดับ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ นำมาประกอบในการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ซึ่งแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบเป็นแบบสำรวจรายการ (check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ซึ่งจะครอบคลุมขอบข่ายงานการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 7 ด้าน ลักษณะเป็นตัวเลขมาตราส่วนประมาณค่า (numerical rating scale) (สุริยย์ ศิริโกภาภิรมย์, 2546, หน้า 139 – 140) มี 5 ระดับ โดยกำหนดความมากน้อยของระดับความต้องการของผู้ตอบ ดังนี้

5	หมายถึง	ระดับความต้องการมากที่สุด
4	หมายถึง	ระดับความต้องการมาก
3	หมายถึง	ระดับความต้องการปานกลาง
2	หมายถึง	ระดับความต้องการน้อย
1	หมายถึง	ระดับความต้องการน้อยที่สุด

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. วิเคราะห์ ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามขอบข่ายของงาน 7 ด้าน คือ 1) การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา 2) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 3) การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร 4) การดำเนินการใช้หลักสูตร 5) การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล 6) การสรุปผลการดำเนินงาน และ 7) การปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ

3. ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้และยังได้รับการพิจารณาตรวจสอบขั้นต้นจากคณะกรรมการประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

2. หาความเที่ยงตรง (validity) นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ เสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน คือ 1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวิทย์ ศิริโกศาภิรมย์ อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี 2) นายบุญชอบ โศคำ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 3) นายสมศักดิ์ แพร่หลาย ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 4) นายสมศักดิ์ สุภีรักษ์ หัวหน้าฝ่ายบุคคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 และ 5) นายสายันต์ พันธุ์ไม้ พนักงานราชการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 33 จังหวัดลพบุรี พิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระ และโครงสร้างของคำถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of item – objective congruence หรือ IOC) (สุวิทย์ ศิริโกศาภิรมย์, 2546, หน้า243 – 244) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.79 แต่ถ้ามียางข้อที่ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง

ต่ำกว่า 0.5 ผู้วิจัยจะต้องปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้เครื่องมือมีความเที่ยงตรงในด้านเนื้อหา

3. การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (reliability) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน และนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากการทดลองใช้ทุกฉบับ มาหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1971, p. 160) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.96

4. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไข เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขออนุญาตจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี เพื่อแนะนำตัวผู้วิจัยในการติดต่อหน่วยงานที่เก็บข้อมูล
2. นำแบบสอบถามที่เสร็จสัปดาห์แล้วส่งไปยังผู้ตอบแบบสอบถาม ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทุกคน โดยผู้วิจัยเป็นผู้ส่งและติดตามรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำแบบสอบถามทั้งหมด มาตรวจสอบความสมบูรณ์ความถูกต้องในการตอบแบบสอบถาม แล้วนำมาคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์ และถูกต้องเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล
2. การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล มีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้
  - 2.1 หาค่าความถี่ และร้อยละ ของข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
  - 2.2 หาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ของคะแนนจากการตอบแบบสอบถามที่วัดความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3
  - 2.3 แปลความหมายของค่าเฉลี่ย โดยยึดเกณฑ์ดังนี้ (ประคอง กรรณสูต, 2542, หน้า 108)

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.50 – 5.00 หมายความว่า มีระดับความต้องการมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 – 4.49 หมายความว่า มีระดับความต้องการมาก

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.50 – 3.49 หมายความว่า มีระดับความต้องการปานกลาง

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.50 – 2.49 หมายความว่า มีระดับความต้องการน้อย

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 – 1.49 หมายความว่า มีระดับความต้องการน้อยที่สุด

2.4 ทดสอบสมมติฐาน โดยการเปรียบเทียบความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง โดยการทดสอบที (t – test) ส่วนความสามารถของครูผู้สอนในการนำหลักสูตรไปใช้ ความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน ปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้ และปัญหาการสร้างหลักสูตร ใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one – way ANOVA) โดยการทดสอบค่าเอฟ (F – test) เมื่อมีนัยสำคัญทางสถิติจึงเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's test)

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา หรือลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรม โดยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญในเนื้อหา (อย่างน้อย 5 คน) ให้แต่ละคนพิจารณาถึงความเห็นและให้คะแนนดังนี้

+ 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นเป็นตัวแทนลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้น

0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นเป็นตัวแทนลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้น

-1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามไม่เป็นตัวแทนลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้น

แล้วนำคะแนนมาแทนค่าในสูตร (สุวีย์ ศิริโกศาภิรมย์, 2546, หน้า 243 - 244)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาหรือลักษณะพฤติกรรม

$\sum R$ หมายถึง ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาทั้งหมด

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ถ้าดัชนี IOC คำนวณได้มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ข้อคำถามนั้นเป็นตัวแทนลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้นถ้าข้อคำถามใดมีค่าดัชนีต่ำกว่า 0.5 ข้อคำถามนั้นถูกตัดออกไปหรือต้องปรับปรุงใหม่

3.2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินโดยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา(alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1971, p. 160)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_i^2} \right\}$$

- เมื่อ α แทน สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
 n แทน จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
 S_i^2 แทน คะแนนความแปรปรวนแต่ละข้อ
 S_i^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือทั้งฉบับ
 3.3 ค่าร้อยละ

$$\text{ร้อยละ (percentage)} = \frac{f}{n} \times 100$$

- เมื่อ f แทน ความถี่
 n แทน จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

3.4 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

$$\bar{X} = \frac{\sum_{i=1}^k f_i x_i}{n}$$

- $\sum_{i=1}^k f_i x_i$ = ผลรวมของค่าความถี่คูณกับระดับคะแนนตามความต้องการ
 k = จำนวนกลุ่มของคะแนนความต้องการ
 n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

3.5 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

$$S.D. = \sqrt{\frac{n \sum_{i=1}^k f_i x_i^2 - \left[\sum_{i=1}^k f_i x_i \right]^2}{n^2}}$$

- เมื่อ i = 1, 2, ... , k
 เมื่อ S.D. = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$$\begin{aligned}
 k &= \text{จำนวนกลุ่ม} \\
 f &= \text{ความถี่} \\
 n &= \text{จำนวนข้อมูลทั้งหมด} \\
 \bar{X}_i &= \text{คะแนนแต่ละข้อที่ } i \\
 \sum_{i=1}^k f_i x_i &= \text{ผลรวมของค่าความถี่คูณกับระดับคะแนนความต้องการ}
 \end{aligned}$$

3.6 สูตรทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย (t - test) ชนิดกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระต่อกัน โดยเปรียบเทียบความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาชั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง ใช้สูตร (สุวีย์ สิริโกคาภิรมย์, 2546, หน้า 277 - 299)

$$\text{การทดสอบโดยใช้ } F = \frac{S^2 \text{ มาก}}{S^2 \text{ น้อย}}, \quad df_1 = n_1 - 1, \quad df_2 = n_2 - 1$$

ถ้า F ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เลือกใช้สูตร 3.6.1

ถ้า F มีนัยสำคัญทางสถิติ เลือกใช้สูตร 3.6.2

3.6.1 สำหรับความแปรปรวนประชากรเท่ากัน ใช้สูตร

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1) S_1^2 + (n_2 - 1) S_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left[\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right]}}, \quad df = n_1 + n_2 - 2$$

3.6.2 สำหรับความแปรปรวนประชากรไม่เท่ากัน ใช้สูตร

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}, \quad df = \frac{\left[\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2} \right]^2}{\frac{\left[\frac{S_1^2}{n_1} \right]^2}{n_1 - 1} + \frac{\left[\frac{S_2^2}{n_2} \right]^2}{n_2 - 1}}$$

เมื่อ S^2 = ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่าง
 n = จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
 df = ชั้นแห่งความอิสระ
 $\bar{X}$ = ค่าเฉลี่ย

3.7 การทดสอบค่าคะแนนเฉลี่ยรายคู่ กรณีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (one-way ANOVA) ด้วยการทดสอบเอฟ (F-test) สูตรที่ใช้คือ

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

เมื่อ F หมายถึง การแจกแจงของ F
 MS_b หมายถึง ความแปรปรวน (Mean square between group) ระหว่างกลุ่ม
 MS_w หมายถึง ความแปรปรวนภายในกลุ่ม (Mean square within group)

3.8 สูตรการทดสอบของเชฟเฟ้ (Scheffe's test) ดังนี้ (บุญธรรม กิจปริดาภิสุทธิ, 2535, หน้า 296 – 297)

$$F = \frac{(\bar{X}_1 - \bar{X}_2)^2}{MS_w \left[\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right] (k-1)}$$

$\bar{x}$	หมายถึง	ค่าเฉลี่ย
k	หมายถึง	จำนวนกลุ่ม
n	หมายถึง	จำนวนในกลุ่มตัวอย่าง
MS_w	หมายถึง	ความแปรปรวนภายในกลุ่ม

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ซึ่งผู้วิจัยได้จัดลำดับการนำเสนอ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการรายงานผลการวิเคราะห์
2. การวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการรายงานผลการวิเคราะห์

ในการรายงานผลการวิเคราะห์ เพื่อความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายได้ กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (mean)
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)
SS	แทน	ผลรวมกำลังสอง
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยกำลังสอง
df	แทน	ชั้นแห่งความอิสระ
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบที (t - test)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบเอฟ (F - test)
$P^{**} \leq .01$	แทน	ค่านัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01
$P^* \leq .05$	แทน	ค่านัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05
$P > .05$	แทน	ไม่มีค่านัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ตอน ตามความมุ่งหมาย และสมมติฐานของการวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่งอายุ วุฒิการศึกษา ความสามารถของครูผู้สอนในการนำหลักสูตรไปใช้ ความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน ปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้ ปัญหาการสร้างหลักสูตร มีการประเมินผลการใช้หลักสูตรหรือไม่ ความร่วมมือของชุมชนในการสร้างหลักสูตร

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขึ้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 สรุปเป็นรายด้านและภาพรวม คือ 1) การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา 2) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 3) การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร 4) การดำเนินการใช้หลักสูตร 5) การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล 6) การสรุปผลการดำเนินงาน และ 7) การปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบ ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขึ้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง ความสามารถของครูผู้สอนในการนำหลักสูตรไปใช้ ความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน ปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้ และปัญหาการสร้างหลักสูตร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตำแหน่ง อายุ วุฒิการศึกษา ความสามารถของครูผู้สอนในการนำหลักสูตรไปใช้ ความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน ปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้ ปัญหาการสร้างหลักสูตร มีการประเมินผลการใช้หลักสูตรหรือไม่ และความร่วมมือของชุมชนในการสร้างหลักสูตร ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามตำแหน่ง อายุ วุฒิการศึกษา ความสามารถของครูผู้สอนในการนำหลักสูตรไปใช้ ความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน ปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้ ปัญหาการสร้างหลักสูตร มีการประเมินผลการใช้หลักสูตรหรือไม่ และความร่วมมือของชุมชนในการสร้างหลักสูตร

รายการ	ผู้ตอบแบบสอบถาม	
	จำนวน(n= 366)	ร้อยละ
1. ตำแหน่ง		
1.1 ครูผู้สอน	186	50.80
1.2 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	180	49.20
2. อายุ		
2.1 ต่ำกว่า 30 ปี	71	19.40
2.2 30 – 39 ปี	111	30.30
2.3 40 – 49 ปี	115	31.40
2.4 มากกว่า 49 ปีขึ้นไป	69	18.90

ตาราง 2 (ต่อ)

รายการ	ผู้ตอบแบบสอบถาม	
	จำนวน(n= 366)	ร้อยละ
3. วุฒิการศึกษา		
3.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี	131	35.80
3.2 ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	212	57.90
3.3 สูงกว่าปริญญาตรี	23	6.30
4. ความสามารถของครูผู้สอนในการนำหลักสูตรไปใช้		
4.1 มาก	269	73.50
4.2 ปานกลาง	57	15.60
4.3 น้อย	40	10.90
5. ความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน		
5.1 มาก	164	44.80
5.2 ปานกลาง	144	39.40
5.3 น้อย	58	15.80
6. ปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้		
6.1 มาก	126	34.40
6.2 ปานกลาง	145	39.60
6.3 น้อย	95	26.00
7. ปัญหาการสร้างหลักสูตร		
7.1 มาก	110	30.10
7.2 ปานกลาง	204	55.70
7.3 น้อย	52	14.20
8. มีการประเมินผลการใช้หลักสูตรหรือไม่		
8.1 มี	168	45.90
8.2 ไม่มี	198	54.10
9. ความร่วมมือของชุมชนในการสร้างหลักสูตร		
9.1 มาก	137	37.40
9.2 ปานกลาง	177	48.40
9.3 น้อย	52	14.20

จากตาราง 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 366 คน ส่วนใหญ่เป็นครูผู้สอน คิดเป็นร้อยละ 50.80 มีอายุระหว่าง 40 - 49 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.40 มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 57.90 จากการศึกษาในด้านความสามารถของครูผู้สอนในการนำหลักสูตรไปใช้ พบว่า อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 73.50 โดยผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ

44.80 ส่วนปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 55.70 การประเมินผลการใช้หลักสูตรของสถานศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีการประเมินผลการใช้หลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 54.10 และพบว่าชุมชนให้ความร่วมมือในการสร้างหลักสูตร อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 48.40

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สรุปได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สรุปเป็นรายชื่อและรายด้าน เรียงตามลำดับ ดังตาราง 3 – 9 ส่วนตาราง 10 นำเสนอภาพรวมทั้ง 7 ด้าน ดังต่อไปนี้

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา

การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา	ระดับความต้องการ		แปลความ
	$\bar{X}$	S.D.	
1. การตรวจสอบความกระฉับกระฉวยของคำชี้แจงในหลักสูตร	3.16	1.01	ปานกลาง
2. การตรวจสอบคำอธิบายรายวิชาของหลักสูตร	3.35	0.87	ปานกลาง
3. การตรวจสอบสาระสำคัญของหลักสูตร	3.92	0.81	มาก
4. การตรวจสอบความสอดคล้องของหลักสูตร	3.37	0.87	ปานกลาง
5. การสร้างความตระหนักให้แก่บุคลากรเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร	3.96	0.79	มาก
6. การอบรมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร	4.07	0.74	มาก
7. การแต่งตั้งคณะกรรมการของสถานศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนจัดทำหลักสูตร	4.10	0.76	มาก
8. การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน เครื่องมือเครื่องใช้ และอาคารสถานที่อย่างเหมาะสมและเพียงพอ	3.79	0.71	มาก
9. การจัดทำสารสนเทศทางการศึกษา	4.16	0.74	มาก

ตาราง 3 (ต่อ)

การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา	ระดับความต้องการ		แปลความ
	$\bar{X}$	S.D.	
10. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา	3.52	0.85	มาก
11. การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์หลักสูตร เพื่อขอความร่วมมือจากชุมชน โดยวิธีการที่หลากหลาย	3.86	0.79	มาก
รวมเฉลี่ย	3.75	0.81	มาก

จากตาราง 3 พบว่า ค่าเฉลี่ย ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.81) เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยความต้องการสูงที่สุดลงมา 3 อันดับ อันดับแรก คือ การจัดทำสารสนเทศทางการศึกษา ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.74) รองลงมาคือ การแต่งตั้งคณะกรรมการของสถานศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนจัดทำหลักสูตร ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.76) และอันดับสุดท้าย คือการอบรมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.74) ตามลำดับ ส่วนรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเป็นอันดับสุดท้ายคือ การตรวจสอบความกระฉับกระเฉงของคำชี้แจงในหลักสูตร ($\bar{X} = 3.16$, S.D. = 1.01)

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	ระดับความต้องการ		แปลความ
	$\bar{X}$	S.D.	
1. การกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาโดยอาศัยความร่วมมือจากชุมชน	3.87	0.80	มาก
2. การกำหนดภารกิจ เป้าหมาย ของการจัดการศึกษา โดยอาศัยความร่วมมือจากชุมชน	3.86	0.75	มาก
3. การจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน	3.48	0.96	ปานกลาง
4. การจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน	4.23	0.75	มาก

ตาราง 4 (ต่อ)

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	ระดับความต้องการ		แปลความ
	$\bar{X}$	S.D.	
5. การกำหนดสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรสถานศึกษา	3.84	0.80	มาก
6. การกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	3.59	0.82	มาก
7. การจัดทำคำอธิบายรายวิชา	2.80	1.12	ปานกลาง
8. การจัดทำหน่วยการเรียนรู้	3.13	0.95	ปานกลาง
9. การออกแบบการจัดการเรียนการสอน	3.83	0.83	มาก
10. การออกแบบการจัดทำสื่อการเรียนรู้	3.91	0.82	มาก
11. การออกแบบการวัดผลและประเมินผล	3.80	0.78	มาก
12. การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	3.95	0.79	มาก
13. การกำหนดรูปแบบ เกณฑ์การวัดผลและประเมินผล	3.82	0.79	มาก
14. การกำหนดรูปแบบเอกสารหลักฐานการศึกษา	3.84	0.76	มาก
15. การพัฒนาระบบการส่งเสริมสนับสนุน เพื่อจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	3.90	0.74	มาก
16. การเรียบเรียงหัวข้อที่สำคัญในการจัดทำหลักสูตร	3.74	0.84	มาก
รวมเฉลี่ย	3.72	0.83	มาก

จากตาราง 4 พบว่า ค่าเฉลี่ยความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ค่าเฉลี่ยในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.83) เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยความต้องการสูงสุดลงมา 3 อันดับอันดับแรก คือ การจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.75) รองลงมาคือ การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.79) และอันดับสุดท้าย คือ การออกแบบการจัดทำสื่อการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.82) ตามลำดับ ส่วนรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเป็นอันดับสุดท้ายคือ การจัดทำคำอธิบายรายวิชา ($\bar{X} = 2.80$, S.D. = 1.12)

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
 ชั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
 การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร

การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร	ระดับความต้องการ		แปลความ
	$\bar{X}$	S.D.	
1. การศึกษาสภาพ ปัญหาของสถานศึกษา	3.31	1.13	ปานกลาง
2. การศึกษาสภาพ ปัญหาของชุมชน	3.76	0.77	มาก
3. การศึกษาความต้องการของสถานศึกษา	3.57	0.76	มาก
4. การศึกษาความต้องการของชุมชน	3.90	0.76	มาก
5. การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในการจัดทำหลักสูตร	4.10	0.76	มาก
6. การกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการจัดทำหลักสูตร	3.79	0.71	มาก
7. การวางแผนงานที่ชัดเจนมีความสอดคล้องกับหลักสูตร	4.16	0.73	มาก
8. การส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้	3.52	0.85	มาก
9. การนำแผนงานไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของ หลักสูตร	3.86	0.79	มาก
รวมเฉลี่ย	3.77	0.80	มาก

จากตาราง 5 พบว่า ค่าเฉลี่ย ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาชั้น
 พื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษ
 นครสวรรค์ เขต 3 ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับ
 มาก ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.80) เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยความต้องการสูงสุดลงมา 3
 อันดับ อันดับแรก คือ การวางแผนงานที่ชัดเจนมีความสอดคล้องกับหลักสูตร ($\bar{X} = 4.16$,
 S.D. = 0.73) รองลงมาคือ การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในการจัดทำหลักสูตร ($\bar{X} = 4.10$,
 S.D. = 0.76) และอันดับสุดท้าย คือ การศึกษาความต้องการของชุมชน ($\bar{X} = 3.90$, S.D. =
 0.76) ตามลำดับ ส่วนรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเป็นอันดับสุดท้ายคือ การศึกษาสภาพ ปัญหา
 ของสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.31$, S.D. = 1.13)

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
 ชั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
 การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตร

การดำเนินการใช้หลักสูตร	ระดับความต้องการ		แปลความ
	$\bar{X}$	S.D.	
1. การประเมินแผนงาน โครงการก่อนนำหลักสูตรไปใช้	3.87	0.80	มาก
2. การเตรียมเอกสารต่างๆ ของหลักสูตรเพื่อนำหลักสูตรไป ใช้เช่น ตัวหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร เป็นต้น	3.86	0.75	มาก
3. การปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น	3.48	0.96	มาก
4. การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตรที่ ชัดเจน	4.22	0.76	มาก
5. การกำหนดแนวทางการติดตาม ประเมินผลการใช้ หลักสูตรที่ชัดเจน	3.84	0.80	มาก
6. การจัดตั้งศูนย์วิชาการเพื่อสนับสนุนการใช้หลักสูตร	3.59	0.82	มาก
รวมเฉลี่ย	3.80	0.81	มาก

จากตาราง 6 พบว่า ค่าเฉลี่ย ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาชั้น
 พื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตร ค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.81) เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยความต้องการสูงสุดลงมา 3 อันดับ
 อันดับแรก คือ การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตรที่ชัดเจน ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.76) รองลงมาคือ การประเมินแผนงาน โครงการก่อนนำหลักสูตรไปใช้ ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.80) และอันดับสุดท้าย คือ การเตรียมเอกสารต่างๆ ของหลักสูตรเพื่อนำหลักสูตรไปใช้เช่น
 ตัวหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร เป็นต้น ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.75) ตามลำดับ ส่วนรายชื่อที่มี
 ค่าเฉลี่ยต่ำสุดเป็นอันดับสุดท้ายคือ การปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น
 ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.96)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
 ชั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
 การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล

การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล	ระดับความต้องการ		แปลความ
	$\bar{X}$	S.D.	
1. สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลภายในสถานศึกษา	2.80	1.12	ปานกลาง
2. การจัดทำแผนงาน โครงการการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลภายในสถานศึกษา	3.13	0.95	ปานกลาง
3. จัดทำเอกสารดำเนินงานบริหารจัดการหลักสูตร สถานศึกษาเป็นปัจจุบัน	3.83	0.83	มาก
4. การรายงานผลการนิเทศให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบ	3.91	0.82	มาก
5. การจัดทำระบบกำกับ ติดตามและประเมินผลใน สถานศึกษา	3.80	0.78	มาก
รวมเฉลี่ย	3.49	0.90	ปานกลาง

จากตาราง 7 พบว่า ค่าเฉลี่ยความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาชั้น
 พื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษ
 นครสวรรค์ เขต 3 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับ
 มาก ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = 0.90) เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยความต้องการสูงสุดลงมา 3
 อันดับ อันดับแรก คือ การรายงานผลการนิเทศให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบ ($\bar{X} = 3.91$, S.D. =
 0.82) รองลงมาคือ จัดทำเอกสารดำเนินงานบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาเป็นปัจจุบัน ($\bar{X}$
 = 3.83, S.D. = 0.83) และอันดับสุดท้าย คือ การจัดทำระบบกำกับ ติดตามและประเมินผลใน
 สถานศึกษา ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.78) ตามลำดับ ส่วนรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเป็นอันดับ
 สุดท้ายคือ สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลภายใน
 สถานศึกษา ($\bar{X} = 2.80$, S.D. = 1.12)

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
 ชั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
 การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน

การสรุปผลการดำเนินงาน	ระดับความต้องการ		แปลความ
	$\bar{X}$	S.D.	
1. การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานการใช้หลักสูตรสถานศึกษา	3.95	0.79	มาก
2. การรายงานผลการดำเนินงานการใช้หลักสูตรเป็นระยะตามเวลาที่กำหนด	3.82	0.79	มาก
3. การนำผลการรายงานการดำเนินงานการใช้หลักสูตรเผยแพร่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและชุมชนรับทราบ	3.84	0.76	มาก
รวมเฉลี่ย	3.86	0.78	มาก

จากตาราง 8 พบว่า ค่าเฉลี่ย ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาชั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน ค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.78) เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยความต้องการสูงสุดลงมา อันดับแรก คือการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.79) รองลงมาคือ การนำผลการรายงานการดำเนินงานการใช้หลักสูตรเผยแพร่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและชุมชนรับทราบ ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.76) และอันดับสุดท้ายคือ การรายงานผลการดำเนินงานการใช้หลักสูตรเป็นระยะตามเวลาที่กำหนด ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.79)

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
 ชั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
 การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ด้านการปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการ
 หลักสูตร

การปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร	ระดับความต้องการ		แปลความ
	$\bar{X}$	S.D.	
1. สถานศึกษานำผลการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหาข้อเสนอแนะ ใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนเพื่อปรับปรุงและพัฒนา	3.90	0.74	มาก

ตาราง 9 (ต่อ)

การปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร	ระดับความต้องการ		แปลความ
	$\bar{X}$	S.D.	
2. สถานศึกษาดำเนินการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น	3.74	0.84	มาก
3. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย รวมทั้งยุทธศาสตร์ในการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรในปีต่อไป	3.31	1.13	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.65	0.90	มาก

จากตาราง 9 พบว่า ค่าเฉลี่ย ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ด้านการปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร ค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.90) เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ย ความต้องการสูงสุดลงมา อันดับแรก คือ สถานศึกษานำผลการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหาข้อเสนอแนะ ใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนเพื่อปรับปรุงและพัฒนา ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.74) รองลงมาคือ สถานศึกษาดำเนินการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.84) และอันดับสุดท้ายคือการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย รวมทั้งยุทธศาสตร์ในการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรในปีต่อไป ($\bar{X} = 3.31$, S.D. = 1.13)

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในภาพรวม 7 ด้าน

ภาพรวม 7 ด้าน	ระดับความต้องการ		แปลความ
	$\bar{X}$	S.D.	
1. การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา	3.75	0.81	มาก
2. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	3.72	0.83	มาก
3. การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร	3.77	0.80	มาก
4. การดำเนินการใช้หลักสูตร	3.80	0.81	มาก
5. การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล	3.49	0.90	ปานกลาง

ตาราง 10 (ต่อ)

ภาพรวม 7 ด้าน	ระดับความต้องการ		แปลความ
	$\bar{X}$	S.D.	
6. การสรุปการดำเนินงานของสถานศึกษา	3.86	0.78	มาก
7. การปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร	3.65	0.90	มาก
รวมเฉลี่ย	3.72	0.83	มาก

จากตาราง 10 พบว่า ค่าเฉลี่ยรายด้าน ตามความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.83) เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยความต้องการสูงสุดลงมา 3 อันดับ พบว่า อันดับแรก คือ การสรุปการดำเนินงานของสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.78) รองลงมาคือ การดำเนินการใช้หลักสูตร ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.81) และอันดับสุดท้ายคือ การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.80) ส่วนรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเป็นอันดับสุดท้ายคือ การนิเทศ กำกับติดตาม ประเมินผล ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = 0.90)

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง ความสามารถของครูผู้สอนในการนำหลักสูตรไปใช้ ความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน ปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้ และปัญหาการสร้างหลักสูตร

3.1 การเปรียบเทียบความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง ดังตาราง 11 - 17 ส่วนตาราง 18 นำเสนอภาพรวมทั้ง 7 ด้าน ดังต่อไปนี้

ตาราง 11 การเปรียบเทียบความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของ
ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
นครสวรรค์ เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา

การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา	ครูผู้สอน (n = 186)		คณะกรรมการ สถานศึกษา (n = 180)		t	P
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. การตรวจสอบความกระชับของคำชี้แจงใน หลักสูตร	3.24	0.96	3.08	1.05	1.49	0.13
2. การตรวจสอบคำอธิบายรายวิชาของหลักสูตร	3.35	0.87	3.36	0.86	0.06	0.94
3. การตรวจสอบสาระสำคัญของหลักสูตร	3.95	0.80	3.89	0.82	0.60	0.54
4. การตรวจสอบความสอดคล้องของหลักสูตร	3.35	0.87	3.39	0.87	0.49	0.62
5. การสร้างความตระหนักให้แก่บุคลากร เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร	3.95	0.80	3.97	0.79	0.24	0.80
6. การอบรมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร	4.08	0.73	4.06	0.75	0.25	0.80
7. การแต่งตั้งคณะกรรมการของสถานศึกษาเพื่อ เตรียมความพร้อมก่อนจัดทำหลักสูตร	4.08	0.77	4.12	0.75	0.58	0.55
8. การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียน การสอน เครื่องมือเครื่องใช้ และอาคาร สถานที่อย่างเหมาะสมและเพียงพอ	3.74	0.72	3.83	0.69	1.22	0.22
9. การจัดทำสารสนเทศทางการศึกษา	4.18	0.73	4.13	0.72	0.57	0.56
10. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา	3.50	0.84	3.55	0.87	0.55	0.57
11. การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์หลักสูตร เพื่อขอ ความร่วมมือจากชุมชน โดยวิธีการที่ หลากหลาย	3.89	0.80	3.84	0.78	0.57	0.56
รวมเฉลี่ย	3.75	0.80	3.74	0.81	0.60	0.57

$P > .05$

จากตาราง 11 พบว่า ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของ
ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษานครสวรรค์ เขต 3
ในด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ระหว่างครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ในรายข้อและภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 12 การเปรียบเทียบความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของ
ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
นครสวรรค์ เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	ครูผู้สอน (n = 186)		คณะกรรมการ สถานศึกษา (n = 180)		t	P
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. การกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาโดยอาศัยความร่วมมือจากชุมชน	3.87	0.78	3.87	0.81	0.05	0.96
2. การกำหนดภารกิจ เป้าหมาย ของการจัดการศึกษา โดยอาศัยความร่วมมือจากชุมชน	3.84	0.73	3.88	0.77	0.56	0.57
3. การจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน	3.49	0.92	3.47	0.99	0.17	0.86
4. การจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน	4.16	0.74	4.28	0.75	0.16	0.10
5. การกำหนดสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรสถานศึกษา	3.79	0.82	3.88	0.77	1.10	0.26
6. การกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	3.59	0.86	3.59	0.78	0.03	0.97
7. การจัดทำคำอธิบายรายวิชา	2.79	1.11	2.80	1.45	0.08	0.93
8. การจัดทำหน่วยการเรียนรู้	3.15	0.94	3.11	0.96	0.39	0.69
9. การออกแบบการจัดการเรียนการสอน	3.73	0.80	3.93	0.85	2.27	0.02*
10. การออกแบบการจัดทำสื่อการเรียนรู้	3.82	0.80	4.00	0.84	2.11	0.03*
11. การออกแบบการวัดผลและประเมินผล	3.72	0.76	3.88	0.79	2.00	0.04*
12. การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	3.83	0.78	4.07	0.78	2.91	0.01**
13. การกำหนดรูปแบบ เกณฑ์การวัดผลและประเมินผล	3.72	0.77	3.92	0.81	2.36	0.02*
14. การกำหนดรูปแบบเอกสารหลักฐานการศึกษา	3.78	0.78	3.91	0.75	1.50	0.13
15. การพัฒนาระบบการส่งเสริมสนับสนุน เพื่อจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	3.87	0.73	3.93	0.76	0.79	0.42
16. การเรียบเรียงหัวข้อที่สำคัญในการจัดทำหลักสูตร	3.70	0.82	3.79	0.86	1.02	0.30
รวมเฉลี่ย	3.67	0.82	3.76	0.85	1.09	0.69

P** ≤ .01

P ≤ .05

จากตาราง 12 พบว่า ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ระหว่างครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในรายข้อส่วนใหญ่และภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เป็นความต้องการที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียง 4 รายข้อ คือ 1) การออกแบบการจัดการเรียนการสอน 2) การออกแบบการจัดทำสื่อการเรียนรู้ 3) การออกแบบการวัดผลและประเมินผล และ 4) การกำหนดรูปแบบ เกณฑ์การวัดผลและประเมินผล และเป็นความต้องการที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เพียง 1 รายข้อ คือ การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ตาราง 13 การเปรียบเทียบความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร

การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร	ครูผู้สอน (n = 186)		คณะกรรมการ สถานศึกษา (n = 180)		t	P
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. การศึกษาสภาพ ปัญหาของสถานศึกษา	3.32	1.08	3.31	1.18	0.09	0.92
2. การศึกษาสภาพ ปัญหาของชุมชน	3.69	0.77	3.82	0.75	1.60	0.10
3. การศึกษาความต้องการของสถานศึกษา	3.59	0.73	3.56	0.79	0.38	0.70
4. การศึกษาความต้องการของชุมชน	3.87	0.73	3.94	0.79	0.85	0.39
5. การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในการจัดทำ หลักสูตร	4.08	0.77	4.12	0.75	0.58	0.55
6. การกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนใน การจัดทำหลักสูตร	3.74	0.72	3.83	0.69	1.22	0.22
7. การวางแผนงานที่ชัดเจนมีความสอดคล้องกับ หลักสูตร	4.18	0.73	4.13	0.72	0.57	0.56
8. การส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้	3.50	0.84	3.55	0.87	0.55	0.57
9. การนำแผนงานไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร	3.89	0.80	3.84	0.78	0.57	0.56
รวมเฉลี่ย	3.76	0.79	3.78	0.81	0.71	0.50

P > .05

จากตาราง 13 พบว่า ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ระหว่างครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในรายข้อและภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 14 การเปรียบเทียบ ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตร

การดำเนินการใช้หลักสูตร	ครูผู้สอน (n = 186)		คณะกรรมการ สถานศึกษา (n = 180)		t	P
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. การประเมินแผนงาน โครงการก่อนนำ หลักสูตรไปใช้	3.87	0.78	3.87	0.81	0.05	0.95
2. การเตรียมเอกสารต่าง ๆ ของหลักสูตรเพื่อนำ หลักสูตรไปใช้เช่น ตัวหลักสูตร คู่มือการใช้ หลักสูตร เป็นต้น	3.84	0.73	3.88	0.77	0.56	0.57
3. การปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพ ของท้องถิ่น	3.49	0.92	3.47	0.99	0.16	0.86
4. การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนใน หลักสูตรที่ชัดเจน	4.16	0.74	4.28	0.75	1.62	0.10
5. การกำหนดแนวทางการติดตาม ประเมินผล การใช้หลักสูตรที่ชัดเจน	3.79	0.82	3.88	0.77	1.10	0.26
6. การจัดตั้งศูนย์วิชาการเพื่อสนับสนุนการใช้ หลักสูตร	3.59	0.86	3.59	0.78	0.03	0.97
รวมเฉลี่ย	3.79	0.80	3.82	0.81	0.58	0.61

$P > .05$

จากตาราง 14 พบว่า ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในการดำเนินการใช้หลักสูตร ระหว่างครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในรายข้อและภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 15 การเปรียบเทียบความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
นครสวรรค์ เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล

การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล	ครูผู้สอน (n = 186)		คณะกรรมการ สถานศึกษา (n = 180)		t	P
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลภายใน สถานศึกษา	2.79	1.11	2.80	1.14	0.08	0.93
2. การจัดทำแผนงาน โครงการการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลภายในสถานศึกษา	3.15	0.94	3.11	0.96	0.39	0.69
3. จัดทำเอกสารดำเนินงานบริหารจัดการ หลักสูตรสถานศึกษาเป็นปัจจุบัน	3.73	0.80	3.93	0.85	2.27	0.02*
4. การรายงานผลการนิเทศให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง รับทราบ	3.82	0.80	4.00	0.84	2.11	0.03*
5. การจัดทำระบบกำกับ ติดตามและประเมินผล ในสถานศึกษา	3.72	0.76	3.88	0.79	2.00	0.04*
รวมเฉลี่ย	3.44	0.88	3.54	0.91	1.37	0.34

$P^* \leq .05$

จากตาราง 15 พบว่า ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของ
ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษานครสวรรค์ เขต 3
ในการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ระหว่างครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น
พื้นฐาน ในภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า
เป็นความต้องการที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียง 3 รายข้อ คือ
1) จัดทำเอกสารดำเนินงานบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาเป็นปัจจุบัน 2) การรายงานผล
การนิเทศให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบ และ 3) การจัดทำระบบกำกับ ติดตามและประเมินผลใน
สถานศึกษา

ตาราง 16 การเปรียบเทียบความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
นครสวรรค์ เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน

การสรุปผลการดำเนินงาน	ครูผู้สอน (n = 186)		คณะกรรมการ สถานศึกษา (n = 180)		t	P
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงาน การใช้หลักสูตรสถานศึกษา	3.83	0.78	4.07	0.78	2.91	0.00**
2. การรายงานผลการดำเนินงานการใช้หลักสูตร เป็นระยะตามเวลาที่กำหนด	3.72	0.77	3.92	0.81	2.36	0.02*
3. การนำผลการรายงานการดำเนินงานการใช้ หลักสูตรเผยแพร่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและชุมชน รับทราบ	3.78	0.78	3.91	0.75	1.50	0.13
รวมเฉลี่ย	3.77	0.77	3.96	0.78	2.25	0.05*

$P^{**} \leq .01$ $P^* \leq .05$

จากตาราง 16 พบว่า ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของ
ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษานครสวรรค์ เขต 3
ในการสรุปผลการดำเนินงาน ระหว่างครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในราย
ข้อการรายงานผลการดำเนินงานการใช้หลักสูตรเป็นระยะตามเวลาที่กำหนด และภาพรวม เป็น
ความต้องการที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนรายข้อการรวบรวมข้อมูล
เกี่ยวกับผลการดำเนินงานการใช้หลักสูตรสถานศึกษา เป็นความต้องการที่แตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 17 การเปรียบเทียบ ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของ
ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3
จำแนกตามตำแหน่ง ตำแหน่งการปรับปรุงพัฒนา กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร

การปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการ หลักสูตร	ครูผู้สอน (n = 186)		คณะกรรมการ สถานศึกษา (n = 180)		t	P
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
	1. สถานศึกษานำผลการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหา ข้อเสนอแนะ ใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนเพื่อ ปรับปรุงและพัฒนา	3.87	0.73	3.93		
2. สถานศึกษาดำเนินการปรับปรุงและพัฒนา กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรให้มี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น	3.70	0.82	3.79	0.85	1.02	0.30
3. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย รวมทั้งยุทธศาสตร์ในการพัฒนากระบวนการ บริหารจัดการหลักสูตรในปีต่อไป	3.32	1.08	3.31	1.18	0.09	0.92
รวมเฉลี่ย	3.63	0.87	3.67	0.92	0.63	0.54

$P > .05$

จากตาราง 17 พบว่า ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของ
ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3
ในการปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร ระหว่างครูผู้สอนและคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในรายข้อและภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
.05

ตาราง 18 การเปรียบเทียบ ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของ
ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3
จำแนกตามตำแหน่ง ในภาพรวม 7 ด้าน

ภาพรวม 7 ด้าน	ครูผู้สอน (n = 186)		คณะกรรมการ สถานศึกษา (n = 180)		t	P
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา	3.75	0.80	3.74	0.81	0.60	0.87
2. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	3.67	0.82	3.76	0.85	1.09	0.39
3. การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร	3.76	0.79	3.78	0.81	0.71	0.50
4. การดำเนินการใช้หลักสูตร	3.79	0.80	3.82	0.81	0.58	0.61
5. การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล	3.44	0.88	3.54	0.91	1.37	0.34
6. การสรุปการดำเนินงานของสถานศึกษา	3.77	0.77	3.96	0.78	2.25	0.05*
7. การปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการ หลักสูตร	3.63	0.87	3.67	0.92	0.63	0.54
รวมเฉลี่ย	3.68	0.81	3.75	0.84	1.03	0.47

$P \leq .05$

จากตาราง 18 พบว่า ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในภาพรวม 7 ด้าน ระหว่างครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในรายด้านส่วนใหญ่และภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ยกเว้นด้านการสรุปการดำเนินงานของสถานศึกษา เป็นความต้องการที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียงด้านเดียว

3.2 การเปรียบเทียบความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำแนกตามความสามารถของครูผู้สอนในการนำหลักสูตรไปใช้ เรียงตามรายด้านและภาพรวม ดังตาราง 19 ดังนี้

ตาราง 19 การเปรียบเทียบความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของ
ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
นครสวรรค์ เขต 3 ในรายด้านและภาพรวม จำแนกตามความสามารถของครูผู้สอน
ในการนำหลักสูตรไปใช้

ความต้องการในการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	P
การเตรียมความพร้อมของ สถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	0.53	2	0.26	0.84	0.43
	ภายในกลุ่ม	114.59	363	0.31		
	รวม	115.12	365			
การจัดทำหลักสูตร สถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	0.51	2	0.25	0.69	0.50
	ภายในกลุ่ม	133.90	363	0.36		
	รวม	134.41	365			
การวางแผนดำเนินการใช้ หลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	0.42	2	0.21	0.61	0.53
	ภายในกลุ่ม	124.87	363	0.34		
	รวม	125.39	365			
การดำเนินการใช้หลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	1.16	2	0.58	1.39	0.25
	ภายในกลุ่ม	151.89	363	0.41		
	รวม	153.05	365			
การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	0.87	2	0.43	0.84	0.43
	ภายในกลุ่ม	187.72	363	0.51		
	รวม	188.59	365			
การสรุปการดำเนินงานของ สถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	0.17	2	0.08	0.21	0.81
	ภายในกลุ่ม	153.30	363	0.42		
	รวม	153.47	365			
การปรับปรุงพัฒนา กระบวนการบริหารจัดการ หลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	1.08	2	0.54	0.96	0.38
	ภายในกลุ่ม	203.94	363	0.56		
	รวม	205.02	365			
ภาพรวมทั้ง 7 ด้าน	ระหว่างกลุ่ม	0.44	2	0.22	0.67	0.51
	ภายในกลุ่ม	121.16	363	0.33		
	รวม	121.60	365			

$P > .05$

จากตาราง 19 พบว่า ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของ
ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษานครสวรรค์ เขต 3

จำแนกตามความสามารถของครูผู้สอนในการนำหลักสูตรไปใช้ ในรายด้านทุกด้านและภาพรวม เป็นความต้องการที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.3 การเปรียบเทียบความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำแนกตามความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน เรียงตามรายด้านและภาพรวม ดังตาราง 20 และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่สำหรับรายด้านหรือภาพรวมทั้ง 7 ด้าน ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงไว้ในตาราง 21 - 24

ตาราง 20 การเปรียบเทียบความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในรายด้านและภาพรวม จำแนกตามความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน

ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P
การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	0.76	2	0.38	1.21	0.29
	ภายในกลุ่ม	114.36	363	0.31		
	รวม	115.12	365			
การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2.16	2	1.08	2.96	0.05*
	ภายในกลุ่ม	132.25	363	0.36		
	รวม	134.41	365			
การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	1.96	2	0.98	2.88	0.06
	ภายในกลุ่ม	123.34	363	0.34		
	รวม	125.30	365			
การดำเนินการใช้หลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	0.86	2	0.43	1.02	0.35
	ภายในกลุ่ม	152.19	363	0.41		
	รวม	153.05	365			
การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	3.20	2	1.60	3.13	0.04*
	ภายในกลุ่ม	185.38	363	0.51		
	รวม	188.58	365			
การสรุปการดำเนินงานของสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	4.64	2	2.32	5.66	0.00**
	ภายในกลุ่ม	148.84	363	0.41		
	รวม	153.48	365			

ตาราง 20 (ต่อ)

ความต้องการในการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	P
การปรับปรุงพัฒนา	ระหว่างกลุ่ม	3.23	2	1.61	2.90	0.06
กระบวนการบริหารจัดการ	ภายในกลุ่ม	201.79	363	0.55		
หลักสูตร	รวม	205.02	365			
ภาพรวมทั้ง 7 ด้าน	ระหว่างกลุ่ม	2.05	2	1.02	3.11	0.04*
	ภายในกลุ่ม	119.55	363	0.32		
	รวม	121.60	365			

$$P^{**} \leq .01 \quad P^* \leq .05$$

จากตาราง 20 พบว่า ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำแนกตามความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า เป็นความต้องการที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียง 2 ด้าน คือ 1) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และ 2) การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล และเป็นความต้องการที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เพียงรายด้านเดียว คือ การสรุปการดำเนินงานของสถานศึกษา

ตาราง 21 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เมื่อจำแนกตามความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน

ความพึงพอใจในการใช้ หลักสูตรในปัจจุบัน	$\bar{X}$	ความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน		
		มาก	ปานกลาง	น้อย
		3.63	3.79	3.80
มาก	3.63	-	0.16*	0.17*
ปานกลาง	3.79		-	0.01
น้อย	3.80			-

$$P^* \leq .05$$

จากตาราง 21 พบว่า ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา มีความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียง 2 รายคู่ คือ 1) กลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน อยู่ในระดับมาก กับกลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน อยู่ในระดับปานกลาง และ2) กลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน อยู่ในระดับมาก กับกลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน อยู่ในระดับน้อย

ตาราง 22 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เมื่อจำแนกตามความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน

ความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน	$\bar{X}$	ความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน		
		มาก	ปานกลาง	น้อย
		3.38	3.56	3.59
มาก	3.38	-	0.18*	0.21*
ปานกลาง	3.56		-	0.03
น้อย	3.59			-

$$P^* \leq .05$$

จากตาราง 22 พบว่า ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา มีความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียง 2 รายคู่ คือ 1) กลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน อยู่ในระดับมาก กับกลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน อยู่ในระดับปานกลาง และ2) กลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน อยู่ในระดับมาก กับกลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน อยู่ในระดับน้อย

ตาราง 23 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
 ชั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
 การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ด้านการสรุปการดำเนินงานของสถานศึกษา
 เมื่อจำแนกตามความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน

ความพึงพอใจในการใช้ หลักสูตรในปัจจุบัน	$\bar{X}$	ความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน		
		มาก	ปานกลาง	น้อย
		3.74	3.98	3.92
มาก	3.74	-	0.24**	0.18**
ปานกลาง	3.98		-	0.06
น้อย	3.92			-

$$P^{**} \leq .01$$

จากตาราง 23 พบว่า ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา มีความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ด้านการสรุปการดำเนินงานของสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เพียง 2 รายคู่ คือ 1) กลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน อยู่ในระดับมาก กับกลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน อยู่ในระดับปานกลาง และ 2) กลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน อยู่ในระดับมาก กับกลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน อยู่ในระดับน้อย

ตาราง 24 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
 ชั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
 การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในภาพรวมทั้ง 7 ด้าน เมื่อจำแนกตามความพึงพอใจ
 ในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน

ความพึงพอใจในการใช้ หลักสูตรในปัจจุบัน	$\bar{X}$	ความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน		
		มาก	ปานกลาง	น้อย
		3.64	3.80	3.75
มาก	3.64	-	0.16*	0.11*
ปานกลาง	3.80		-	0.05
น้อย	3.75			-

$$P^* \leq .05$$

จากตาราง 24 พบว่า ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา มีความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมทั้ง 7 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียง 2 รายการ คือ 1) กลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน อยู่ในระดับมาก กับกลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน อยู่ในระดับปานกลาง และ 2) กลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน อยู่ในระดับมาก กับกลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน อยู่ในระดับน้อย

3.4 การเปรียบเทียบความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำแนกตามปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้ ดังตาราง 25 ดังนี้

ตาราง 25 การเปรียบเทียบความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในรายด้านและภาพรวม จำแนกตามปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้

ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P
การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	0.63	2	0.32	1.00	0.36
	ภายในกลุ่ม	114.49	363	0.31		
	รวม	115.12	365			
การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	0.70	2	0.35	0.95	0.38
	ภายในกลุ่ม	133.71	363	0.36		
	รวม	134.41	365			
การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	1.22	2	0.61	1.78	0.16
	ภายในกลุ่ม	124.08	363	0.34		
	รวม	125.30	365			
การดำเนินการใช้หลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	0.30	2	0.15	0.36	0.69
	ภายในกลุ่ม	152.75	363	0.42		
	รวม	153.05	365			
การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	0.64	2	0.32	0.62	0.53
	ภายในกลุ่ม	187.94	363	0.51		
	รวม	188.58	365			
การสรุปการดำเนินงานของสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	1.48	2	0.74	1.76	0.17
	ภายในกลุ่ม	152.00	363	0.41		
	รวม	153.448	365			

ตาราง 25 (ต่อ)

ความต้องการในการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	P
การปรับปรุงพัฒนา	ระหว่างกลุ่ม	3.12	2	1.56	2.81	0.06
กระบวนการบริหารจัดการ	ภายในกลุ่ม	201.90	363	0.55		
หลักสูตร	รวม	205.02	365			
ภาพรวมทั้ง 7 ด้าน	ระหว่างกลุ่ม	0.83	2	0.41	1.24	0.28
	ภายในกลุ่ม	120.78	363	0.33		
	รวม	121.61	365			

$P > .05$

จากตาราง 25 พบว่า ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำแนกตามปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้ ในรายด้านทุกด้านและภาพรวมเป็นความต้องการที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.5 การเปรียบเทียบความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำแนกตามปัญหาการสร้างหลักสูตร ดังตาราง 26 ดังนี้

ตาราง 26 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในรายด้านและภาพรวม จำแนกตามปัญหาการสร้างหลักสูตร

ความต้องการในการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	P
การเตรียมความพร้อมของ สถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	1.38	2	0.69	2.21	0.11
	ภายในกลุ่ม	113.74	363	0.31		
	รวม	115.12	365			

ตาราง 26 (ต่อ)

ความต้องการในการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	P
การจัดทำหลักสูตร สถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	0.25	2	0.12	0.33	0.71
	ภายในกลุ่ม	134.16	363	0.37		
	รวม	134.41	365			
การวางแผนดำเนินการใช้ หลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	0.66	2	0.33	0.97	0.37
	ภายในกลุ่ม	124.63	363	0.34		
	รวม	125.29	365			
การดำเนินการใช้หลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	1.11	2	0.55	1.33	0.26
	ภายในกลุ่ม	151.94	363	0.41		
	รวม	153.05	365			
การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	0.32	2	0.16	0.31	0.73
	ภายในกลุ่ม	188.27	363	0.51		
	รวม	188.59	365			
การสรุปการดำเนินงานของ สถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	0.56	2	0.28	0.67	0.51
	ภายในกลุ่ม	152.91	363	0.42		
	รวม	153.47	365			
การปรับปรุงพัฒนา กระบวนการบริหารจัดการ หลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	0.68	2	0.34	0.61	0.54
	ภายในกลุ่ม	204.34	363	0.56		
	รวม	205.02	365			
ภาพรวมทั้ง 7 ด้าน	ระหว่างกลุ่ม	0.47	2	0.23	0.70	0.49
	ภายในกลุ่ม	121.13	363	0.33		
	รวม	121.60	365			

$P > .05$

จากตาราง 26 พบว่า ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของ
ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3

จำแนกตามปัญหาการสร้างหลักสูตร ในรายด้านทุกด้านและภาพรวม เป็นความต้องการที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ เรื่องความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูล ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง ความสามารถของครูผู้สอนในการนำหลักสูตรไปใช้ ความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน ปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้ และปัญหาการสร้างหลักสูตร

สมมติฐานในการวิจัย

ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง ความสามารถของครูผู้สอนในการนำหลักสูตรไปใช้ ความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน ปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้ ปัญหาการสร้างหลักสูตร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

1.1 การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 4,284 คน ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 366 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถาม ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณ
ค่า (rating scale) 5 ระดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ส่งและเก็บแบบสอบถามจำนวน 366 ฉบับ ที่ให้กับครูผู้สอน และ
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์กลับคืนจำนวน 366
ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืน และทำ
การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยการแจกแจงความถี่
หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทดสอบสมมติฐาน โดยการทดสอบ
ที (t - test) และ ทดสอบเอฟ (F - test)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 366 คน ส่วนใหญ่เป็นครูผู้สอน คิดเป็นร้อยละ
50.80 มีอายุระหว่าง 40 - 49 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.40 มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี
หรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 57.90 จากการศึกษาในด้านความสามารถของครูผู้สอนใน
การนำหลักสูตรไปใช้ พบว่า อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 73.50 โดยผู้ตอบแบบสอบถามมี
ความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 44.80 ส่วนปัญหา
การนำหลักสูตรไปใช้ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 55.70 การประเมินผลการใช้
หลักสูตรของสถานศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีการประเมินผลการใช้หลักสูตร คิดเป็นร้อยละ
54.10 และพบว่า ชุมชนให้ความร่วมมือในการสร้างหลักสูตร อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็น
ร้อยละ 48.40

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้น
พื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 นำเสนอเป็นรายด้านดังนี้

2.1 ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา พบว่า ความต้องการใน
การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ค่าเฉลี่ยในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อ
พิจารณา โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยความต้องการสูงสุดลงมา 3 อันดับ อันดับแรก คือ การจัดทำ
สารสนเทศทางการศึกษา รองลงมาคือ การแต่งตั้งคณะกรรมการของสถานศึกษาเพื่อเตรียม

ความพร้อมก่อนจัดทำหลักสูตร และอันดับสุดท้าย คือการอบรมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร ตามลำดับ ส่วนรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเป็นอันดับสุดท้ายคือการตรวจสอบความกระจ่างชัดของคำชี้แจงในหลักสูตร

2.2 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ค่าเฉลี่ยในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยความต้องการสูงสุดลงมา 3 อันดับ อันดับแรก คือ การจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน รองลงมาคือ การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และอันดับสุดท้ายการออกแบบการจัดทำสื่อการเรียนรู้ ตามลำดับ ส่วนรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเป็นอันดับสุดท้ายคือการจัดทำคำอธิบายรายวิชา

2.3 ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร พบว่า ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ค่าเฉลี่ยในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยความต้องการสูงสุดลงมา 3 อันดับ อันดับแรก คือ การวางแผนงานที่ชัดเจนมีความสอดคล้องกับหลักสูตร รองลงมาคือ การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในการจัดทำหลักสูตร และอันดับสุดท้าย คือ การศึกษาความต้องการของชุมชน ตามลำดับ ส่วนรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเป็นอันดับสุดท้ายคือ การศึกษาสภาพ ปัญหาของสถานศึกษา

2.4 ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตร พบว่า ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยความต้องการสูงสุดลงมา 3 อันดับ อันดับแรก คือ การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนในหลักสูตรที่ชัดเจน รองลงมาคือ การประเมินแผนงาน โครงการก่อนนำหลักสูตรไปใช้ และอันดับสุดท้าย คือ การเตรียมเอกสารต่างๆ ของหลักสูตรเพื่อนำหลักสูตรไปใช้เช่น ตัวหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร เป็นต้น ตามลำดับ ส่วนรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเป็นอันดับสุดท้ายคือ การปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น

2.5 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล พบว่า ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยความต้องการสูงสุดลงมา 3 อันดับ อันดับแรก คือ การรายงานผลการนิเทศให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบ รองลงมาคือจัดทำเอกสารดำเนินงานบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาเป็นปัจจุบัน และอันดับสุดท้าย คือการจัดทำระบบกำกับ ติดตามและประเมินผลในสถานศึกษา ตามลำดับ ส่วนรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเป็นอันดับสุดท้ายคือสถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลภายในสถานศึกษา

2.6 ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน พบว่า ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยความต้องการสูงสุดลงมา อันดับแรก คือ การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานการใช้หลักสูตรสถานศึกษา รองลงมาคือ การนำผลการรายงานการดำเนินงานการใช้หลักสูตรเผยแพร่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและชุมชนรับทราบ และอันดับสุดท้ายคือ การรายงานผลการดำเนินงานการใช้หลักสูตรเป็นระยะตามเวลาที่กำหนด

2.7 ด้านการปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร พบว่า ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ย ความต้องการสูงสุดลงมา อันดับแรก คือ สถานศึกษานำผลการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหา ข้อเสนอแนะ ใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนเพื่อปรับปรุงและพัฒนา รองลงมาคือ สถานศึกษาดำเนินการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และอันดับสุดท้ายคือการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย รวมทั้งยุทธศาสตร์ในการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรในปีต่อไป

2.8 ผลการวิเคราะห์ในภาพรวมทั้ง 7 ด้าน พบว่า ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยความต้องการสูงสุดลงมา 3 อันดับ พบว่า อันดับแรก คือ การสรุปการดำเนินงานของสถานศึกษา รองลงมาคือ การดำเนินการใช้หลักสูตร และอันดับสุดท้ายคือ การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ส่วนรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเป็นอันดับสุดท้ายคือ การนิเทศ กำกับติดตาม ประเมินผล

3. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างตามความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง ความสามารถของครูผู้สอนในการนำหลักสูตรไปใช้ ความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน ปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้ และปัญหาการสร้างหลักสูตร ในรายด้านและภาพรวม นำเสนอดังนี้

3.1 จำแนกตามตำแหน่ง คือครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เรียงตามรายด้าน และภาพรวมทั้ง 7 ด้าน ได้ดังนี้

3.1.1 ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาพบว่า ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในรายข้อทุกข้อและภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.1.2 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในรายข้อมีความแตกต่างกันบ้างและภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เป็นความต้องการที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียง 4 รายข้อคือ 1) การออกแบบการจัดการเรียนการสอน 2) การออกแบบการจัดทำสื่อการเรียนรู้ 3) การออกแบบการวัดผลและประเมินผล และ 4) การกำหนดรูปแบบ เกณฑ์การวัดผลและประเมินผล และเป็นความต้องการที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เพียง 1 รายข้อ คือ การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

3.1.3 ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร พบว่า ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในรายข้อทุกข้อและภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.1.4 ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตร พบว่า ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในรายข้อทุกข้อและภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.1.5 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล พบว่า ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในรายข้อมีความแตกต่างกันบ้างและภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เป็นความต้องการที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียง 3 รายข้อ คือ 1) จัดทำเอกสารดำเนินงานบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาเป็นปัจจุบัน 2) การรายงานผลการนิเทศให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบ และ 3) การจัดทำระบบกำกับ ติดตามและประเมินผลในสถานศึกษา

3.1.6 ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน พบว่า ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในรายข้อมีความแตกต่างกันบ้างและภาพรวม เป็นความต้องการที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า รายข้อการรายงานผลการดำเนินงานการใช้หลักสูตรเป็นระยะตามเวลาที่กำหนด เป็น

ความต้องการที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนรายชื่อการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานการใช้หลักสูตรสถานศึกษา เป็นความต้องการที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.1.7 ด้านการปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร พบว่า ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในรายชื่อทุกข้อและภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.1.8 ผลการเปรียบเทียบความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในภาพรวมทั้ง 7 ด้าน พบว่า ในรายด้านมีความแตกต่างกันบ้างและภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ยกเว้นด้านการสรุปการดำเนินงานของสถานศึกษา เป็นความต้องการที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียงด้านเดียว

3.2 จำแนกตามความสามารถของครูผู้สอนในการนำหลักสูตรไปใช้ คือ มาก ปานกลาง และน้อย พบว่า ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในรายด้านทุกด้านและภาพรวม เป็นความต้องการที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.3 จำแนกตามความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน คือ มาก ปานกลาง และน้อย พบว่า ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า เป็นความต้องการที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียง 2 ด้าน คือ 1) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และ 2) การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล และเป็นความต้องการที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เพียงด้านเดียว คือ การสรุปการดำเนินงานของสถานศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ สรุปได้ดังนี้

3.3.1 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียง 2 รายคู่ คือ 1) กลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน อยู่ในระดับมาก กับกลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน อยู่ในระดับปานกลาง และ 2) กลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน อยู่ในระดับมาก กับกลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน อยู่ในระดับน้อย

3.3.2 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียง 2 รายคู่ คือ 1) กลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจในการใช้หลักสูตร

ในปัจจุบัน อยู่ในระดับมาก กับกลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน อยู่ในระดับปานกลาง และ2) กลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน อยู่ในระดับมาก กับกลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน อยู่ในระดับน้อย

3.3.3 ด้านการสรุปการดำเนินงานของสถานศึกษา พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เพียง 2 รายการ คือ 1) กลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน อยู่ในระดับมาก กับกลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน อยู่ในระดับปานกลาง และ2) กลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน อยู่ในระดับมาก กับกลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน อยู่ในระดับน้อย

3.3.4 ในภาพรวมทั้ง 7 ด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียง 2 รายการ คือ 1) กลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน อยู่ในระดับมาก กับกลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน อยู่ในระดับปานกลาง และ 2) กลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน อยู่ในระดับมาก กับกลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน อยู่ในระดับน้อย

3.4 จำแนกตามปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้ คือ มาก ปานกลาง และน้อย พบว่า ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในรายด้านทุกด้านและภาพรวม เป็นความต้องการที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.5 จำแนกตามปัญหาการสร้างหลักสูตร เป็น 3 กลุ่ม คือ มาก ปานกลางและน้อย พบว่า ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำแนกตามปัญหาการสร้างหลักสูตร ในรายด้านทุกด้านและภาพรวม เป็นความต้องการที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

จากผลการศึกษา ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ใน 7 ด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่าด้านอื่นๆ คือ การสรุปการดำเนินงานของสถานศึกษา ทั้งนี้เพราะกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า การสรุปผลการดำเนินงาน จะช่วยให้สถานศึกษาทราบถึงผลการดำเนินงานในการพัฒนาหรือใช้หลักสูตรของสถานศึกษานั้นๆ และ

ยังช่วยให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัด ได้ทราบถึงสภาพและปัญหา หรือความต้องการของสถานศึกษานั้น ๆ ด้วย เพื่อนำผลการสรุปผลการดำเนินงานมาพัฒนาให้ หลักสูตร มีความชัดเจน และเหมาะสมกับสถานศึกษา หรือความต้องการของชุมชนต่อไป หลักสูตรถือได้ว่าเป็นหัวใจของงานวิชาการ และเป็นเครื่องมือในการแปลงจุดมุ่งหมาย และนโยบายทางการศึกษาของชาติ ไปสู่การปฏิบัติในสถาบันการศึกษาระดับต่างๆ หลักสูตรจะเป็นเสมือนการกำหนดทิศทางการเรียนการสอนเป็นไปตามจุดมุ่งหมายทางการศึกษาหรือกล่าว อีกนัยหนึ่ง คือ หลักสูตรเป็นเครื่องชี้นำทางในการจัดความรู้และประสบการณ์แก่นักเรียน ซึ่ง ครูจะต้องปฏิบัติตามเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่ไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539, หน้า 11) สอดคล้องกับสันต์ ชรรมปารุง (2547, หน้า 119) ที่กล่าวว่า ใน การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาต้องยึดหลักสูตรแกนกลางระดับประเทศ เพื่อกำหนดมาตรฐาน สาระการเรียนรู้เป็นหลักและปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพราะหลักสูตรเปรียบเสมือนทฤษฎี การนำไปใช้เหมือนภาคปฏิบัติในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับสถานศึกษา และชุมชนนั้น สถานศึกษาและชุมชนต้องร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร เพื่อให้ หลักสูตรมีความสอดคล้องกับสภาพของชุมชนและเกิดประโยชน์สูงสุดกับชุมชน เช่นเดียวกับ สุวิทย์ มูลคำ (2543, หน้า 17-18) ที่กล่าวว่าสถานศึกษาควรจัดให้ผู้เรียนเรียนอย่างมี คุณภาพและได้มาตรฐานตามหลักการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่คำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยจัด กระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ที่มีการประสานร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ ดังนั้นจึงสรุปได้ ว่าโรงเรียนและชุมชนต่างก็มีบทบาทและความสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาซึ่งกันและกัน

1.1 ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา พบว่า ความต้องการใน การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขึ้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก รายชื่อที่มีค่าเฉลี่ย มากกว่าข้ออื่นๆ คือ การจัดทำสารสนเทศทางการศึกษา ทั้งนี้เพราะกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม เห็นว่า สารสนเทศทางการศึกษาจะช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา หรือชุมชนได้ทราบ ถึงความก้าวหน้าในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา และร่วมกันพัฒนาหรือหา แนวทางแก้ไขในส่วนที่ต้องปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม เพื่อให้หลักสูตรมีความเหมาะสมกับ สถานศึกษาและชุมชน โดยอาศัยความร่วมมือจากชุมชน สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2542, หน้า 42) ที่กล่าวว่า การจัดการศึกษาเป็นเรื่องที่ทุกคน และทุกฝ่ายต้องร่วมมือกัน ดำเนินการให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาชาติ ที่จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็น มนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีความสามารถ และมีความสุข ซึ่งการดำเนินการให้บรรลุ เป้าหมายอย่างมีพลังและมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีการกระจายอำนาจ และให้ทุกฝ่ายมี ส่วนร่วม จะเห็นว่าการบริหารและการจัดการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกัน โดย

เฉพาะงานหลักสูตรเป็นงานที่มีความสำคัญ เป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาในโรงเรียน งานหลักสูตรถือว่าเป็นงานหัวใจของการจัดการศึกษา เป็นงานหลักทั้งในมุมมองของการบริหารและการปฏิบัติ ภารกิจของครูถือว่าเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการจัดการศึกษาของหน่วยงานนั้นๆ เป็นอย่างดี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 6)

1.2 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก รายข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่นๆ คือ การจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ทั้งนี้เพราะกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า ชุมชนเป็นผู้มีส่วนร่วมสำคัญในการจัดการศึกษา ที่จะทำให้บุตรหลานของตนได้รับการพัฒนาตามคุณภาพของหลักสูตรที่สถานศึกษาจัดทำขึ้น โดยมีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน สถานศึกษาต้องพัฒนาระบบการจัดการศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจและเป็นหลักประกันต่อผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมว่า สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ที่เรียนจบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและเป็นที่ยอมรับของสังคม (กรมสามัญศึกษา, 2542, หน้า 8) เช่นเดียวกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2542, หน้า 17) ที่กำหนดให้สถานศึกษา มีหน้าที่จัดทำสาระหลักสูตรของตนเองตามความเหมาะสมกับท้องถิ่นได้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมีจุดมุ่งหมายสูงสุดคือ ให้ผู้เรียนมีคุณภาพ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามที่สังคมไทยมีความต้องการ ซึ่งพอสรุปได้คือมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีปัญญาหรือเป็นคนเก่ง และมีความสุขอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไทย โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างชุมชน สถานศึกษา ผู้ปกครอง บุคลากรทางการศึกษา ร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษา จัดทำสาระการเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน และยังคงสอดคล้องกับสวิตซ์ มูลคำ (2543, หน้า 17-18) ที่กล่าวว่าสถานศึกษาควรจัดให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐานตามหลักการจัดการศึกษาคามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่คำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ มีการประสานร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

1.3 ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร พบว่า ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก รายข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่นๆ คือ การวางแผนงานที่ชัดเจนมีความสอดคล้องกับหลักสูตร ทั้งนี้เพราะกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า การวางแผนเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการบริหารหลักสูตร เพราะการวางแผนเป็นกระบวนการบริหารงานให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์และนโยบายที่

กำหนดไว้ โดยใช้ความรู้ทางวิชาการวินิจฉัยเหตุการณ์ในอนาคต กำหนดวิธีการโดยถูกต้อง และมีเหตุผล การวางแผนจึงเป็นภารกิจสำคัญที่สุดจะต้องทำโดยอาศัยทฤษฎี หลักการที่เหมาะสมเพื่อที่จะนำทรัพยากรการบริหารมาดำเนินกิจการขององค์กร ให้ดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมาย บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสอดคล้องกับหลักสูตรของสถานศึกษา งานหลักสูตรเป็นงานที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาในโรงเรียน งานหลักสูตรถือว่าเป็นงานหัวใจของการจัดการศึกษา เป็นงานหลักทั้งในมุมมองของการบริหารและการปฏิบัติการกิจของครูถือว่าเป็นตัวประกันความสำเร็จของการจัดการศึกษาของหน่วยงานนั้น ๆ เป็นอย่างดี สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536, หน้า 16) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า เป็นงานที่สำคัญที่สุดที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องดำเนินการในโรงเรียน โดยมีการวางแผนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ตลอดจนติดตามและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ และยังคงสอดคล้องกับ ปัญญา แก้วกัญ (2545, หน้า 17) กล่าวว่างานหลักสูตร ถือเป็นหัวใจสำคัญ ในการจัดการศึกษาในระดับสถานศึกษา เป็นกระบวนการดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตร และการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายของการพัฒนาผู้เรียน ในการดำเนินงานด้านหลักสูตรของสถานศึกษา สถานศึกษาจะต้องศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ซึ่งเป็นหลักสูตร แกนกลางที่กรมวิชาการเป็นผู้กำหนด จากนั้นสถานศึกษาจะต้องจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นหลักสูตรที่เกิดจากความร่วมมือร่วมใจของบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย เช่น ผู้บริหาร ครูอาจารย์ นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ตลอดจน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ร่วมกันวางแผนกำหนดแนวทางในการพัฒนาด้านการศึกษาของสถานศึกษา จัดการศึกษาให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพจริงให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข (กรมวิชาการ, 2543, หน้า 1-2) เช่นเดียวกับสันต์ ชรรรมบำรุง (2547, หน้า 119) กล่าวว่า ในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาต้องยึดหลักสูตรแกนกลางระดับประเทศ เพื่อกำหนดมาตรฐานสาระการเรียนรู้เป็นหลักและปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพราะหลักสูตรเปรียบเสมือนทฤษฎีการนำไปใช้เหมือนภาคปฏิบัติ

1.4 ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตร พบว่า ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก รายข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่นๆ คือ การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตรที่ชัดเจน ทั้งนี้เพราะกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า กิจกรรมการเรียนการสอนจะช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้บรรลุสู่ความเป็นคนเก่ง ดี และมีสุข ได้ในมาตรฐานเดียวกันจะต้องเชื่อมโยงกัน 3 เรื่องหลักคือ 1) มาตรฐานด้านผู้เรียน นอกจากจะต้องมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตรแล้วยังต้องมีความสามารถใน

การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์ ตลอดจนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

2) มาตรฐานด้านกระบวนการที่สถานศึกษาต้องมีการจัดองค์กรโครงสร้างและการบริหารงาน อย่างเป็นระบบ ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ที่ สำคัญต้องมีกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และ 3) มาตรฐานด้านปัจจัย คือ ผู้บริหารต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ ขณะที่ครูต้องมีความสามารถในด้าน การจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ ตลอดจนมีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียน และท้องถิ่น (สื่อพลัง, 2544, หน้า 16 - 17) ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ (2541, หน้า 19-20) กล่าวว่า การจัดการศึกษาโดยผ่าน กระบวนการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย และจิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา คือการสร้างผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นคนดี คน เก่ง และมีความสุข ซึ่งผู้ที่มีหน้าที่จัดกระบวนการเรียนรู้ มีความจำเป็นที่จะต้องรู้และเข้าใจ องค์กรประกอบของความเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุขอย่างชัดเจน จากเหตุผลดังกล่าวจะเห็น ว่าการบริหารงานหลักสูตรเป็นงานที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

1.5 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล พบว่า ความต้องการใน การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก รายชื่อที่ มีค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่นๆ คือ การรายงานผลการนิเทศให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบ ทั้งนี้เพราะกลุ่ม ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า การรายงานผลการนิเทศให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบจะช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้รับทราบข้อมูลถึงผลการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานของสถานศึกษา และ ร่วมกับสถานศึกษาในการหาแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาหลังจากการนิเทศ การศึกษา การนิเทศการศึกษาจะช่วยให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้มีการพัฒนางานใน หน้าที่ ที่ตนเองได้รับผิดชอบเพราะการนิเทศการศึกษา หมายถึง การติดตามตรวจสอบผล การปฏิบัติงาน การวางแผน การกำหนดวิธีการประเมินและการประเมินผล ในการประเมิน จะต้องประเมินในสาระสำคัญของตัวบ่งชี้ (indicator) ที่อธิบายถึงประสิทธิภาพของการใช้ หลักสูตรว่าบรรลุเป้าหมายหรือไม่ การนำหลักสูตรไปใช้ควรมีการประเมินผลเกี่ยวกับหลักสูตร วัตถุประสงค์ของการประเมินผล เพื่อพิจารณาว่าตรงกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรหรือเพื่อใช้ในการ ตัดสินใจในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การประเมินการใช้หลักสูตร ซึ่งมีการประเมินทั้งใน เรื่องตัวหลักสูตร หรือประเมินแผนประเมินการดำเนินงานตามหลักสูตรและผลการใช้หลักสูตร ซึ่งทั้งสามมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2537, หน้า 201) ในการจัดกิจกรรม นิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการศึกษานั้น จะช่วยให้การดำเนินงานของสถานศึกษา เป็นไปตามเป้าหมายที่สถานศึกษาคั้งไว้ ช่วยพัฒนาการทำงานของครูให้มีประสิทธิภาพจน ส่งผลดีต่อคุณภาพของนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534, หน้า 5) การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการศึกษาต้องอาศัยความร่วมมือจาก

บุคลากรภายในสถานศึกษาทุกฝ่าย เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล และผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรอบรู้เรื่องการนิเทศกำกับ ติดตาม และประเมินผลการศึกษาเป็นอย่างดี (วิชัย คิสสระ, 2535, หน้า 116)

1.6 ด้านการสรุปการดำเนินงานของสถานศึกษา พบว่า ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก รายข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่นๆ คือ การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ทั้งนี้เพราะกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า ข้อมูลเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจในการบริหาร ข้อมูลที่ดีต้องมีความตรงกับเนื้อหาที่ต้องการ สื่อความหมายได้ตามวัตถุประสงค์ มีความเพียงพอ ไม่เบี่ยงเบน มีความถูกต้องแม่นยำ ในการรวบรวมข้อมูลควรดำเนินการอย่างเป็นระบบ นิคยา ทับพุ่ม (2544, หน้า 6) กล่าวว่า การเก็บรวบรวมข้อมูลของผลการดำเนินงาน เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน ต้องมีการกำหนดบุคลากรรับผิดชอบ มีการสำรวจความต้องการของผู้ใช้ มีการวิเคราะห์และกำหนดขอบข่ายของข้อมูลสารสนเทศ ที่สำคัญและจำเป็นที่โรงเรียนจะต้องมีที่จัดเก็บอย่างเพียงพอ มีการกำหนดวิธีการและการสร้างเครื่องมือหรือแบบฟอร์มที่ได้มาตรฐานในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้สอดคล้องกับลักษณะของข้อมูลและครอบคลุมเรื่องที่ต้องการ มีการกำหนดช่วงเวลาหรือปฏิทินในการจัดเก็บเพื่อให้ได้ข้อมูลตามเวลาที่กำหนด สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2544, หน้า 4) กล่าวว่า การรวบรวมข้อมูลและผลการดำเนินงานของสถานศึกษา เป็นการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการดำเนินงานในด้านต่างๆ ที่ได้ดำเนินการไปแล้ว ทั้งในด้านแนวทางการทำงาน รวมถึงปัญหาและอุปสรรค มาจัดทำสรุป เพื่อรายงานสถานศึกษา หรือหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้รับทราบถึงผลการดำเนินงาน

1.7 ด้านการปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร พบว่า ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก รายข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่นๆ คือ สถานศึกษานำผลการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหา ข้อเสนอแนะ ใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนเพื่อปรับปรุงและพัฒนา ทั้งนี้เพราะกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า ผลการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหา ข้อเสนอแนะ จะเป็นข้อมูลพื้นฐานอย่างดีในการวางแผน เพื่อปรับปรุงและพัฒนาสถานศึกษาในปีต่อไป ในการจะพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษานั้น สถานศึกษาจำเป็นต้องจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีการกำหนดวิสัยทัศน์ เพื่อมองอนาคตว่าโลก และสังคมรอบ ๆ จะเปลี่ยนแปลงอย่างไร และสถานศึกษาจะต้องปรับตัว ปรับหลักสูตรอย่างไร จึงจะพัฒนาผู้เรียนให้เหมาะสมกับยุคสมัย ในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาต้องมีวิสัยทัศน์ ซึ่งได้โดยอาศัยความร่วมมือของชุมชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้เรียน ภาคธุรกิจ ภาครัฐในชุมชน ร่วมกันกับคณะกรรมการสถานศึกษา

แสดงความประสงค์อันสูงส่ง หรือวิสัยทัศน์ที่ปรารถนา ให้สถานศึกษาเป็นสถาบันพัฒนา ผู้เรียน มีพันธกิจหรือภาระหน้าที่ร่วมกันในกำหนดงานหลักที่สำคัญ ๆ ของสถานศึกษาพร้อม ด้วยเป้าหมาย แผนปฏิบัติการและการติดตามผล ตลอดจนจัดทำรายงาน แจ้งสาธารณชนและ ส่งผลย้อนกลับให้สถานศึกษาเพื่อการปฏิบัติงานที่เหมาะสมตามหลักสูตรของสถานศึกษา และ มาตรฐานของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของชาติกำหนดไว้ (กรมวิชาการ , 2545, หน้า 6) สอดคล้องกับสถาบันวิจัย,และพัฒนาการเรียนรู (2547, หน้า 38) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ควรร่วมมือกับชุมชน ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยการจัดวางทิศทางของ สถานศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ร่วมกันตั้งปณิธาน ความมุ่งหวังที่จะพัฒนาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ ร่วมกันระดมพลังปัญญาและแรงบันดาลใจ สร้างภาพที่พึงประสงค์ของสถานศึกษา และร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของ สถานศึกษา

2. การเปรียบเทียบความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำแนกตำแหน่ง ความสามารถของครูผู้สอนในการนำหลักสูตรไปใช้ ความพึงพอใจใน การใช้หลักสูตรในปัจจุบัน ปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้ และปัญหาการสร้างหลักสูตร เป็นดังนี้

2.1 จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในรายด้านส่วนใหญ่และภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ยกเว้นด้านการสรุปการดำเนินงานของ สถานศึกษา เป็นความต้องการที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียงด้าน เดียว ทั้งนี้เพราะกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า การสรุปการดำเนินงานจะช่วยให้สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้มีแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาในส่วนที่บกพร่องหรือในส่วนที่ ต้องปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์ และมีความชัดเจน งานหลักสูตรเป็นงานที่มี สำคัญ เป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน การจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน งานหลักสูตรถือว่าเป็นหัวใจของการจัด การศึกษา เพราะงานหลักสูตรเป็นงานหลักที่เปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ที่ได้รับการศึกษา ให้มี พัฒนาการทางร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคมเหมาะสมกับวัย มีความรู้คู่ คุณธรรมที่จะดำรงชีวิตอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างเป็นสุข สอดคล้องกับอำภา บุญช่วย (2537, หน้า 1) กล่าวว่างานหลักสูตรเป็นหัวใจของสถาบันการศึกษาทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็น มหาวิทยาลัย วิทยาลัย หรือโรงเรียน งานหลักสูตรจะสัมฤทธิ์ผลเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับบทบาท ของผู้บริหารว่าจะเอาจริงเอาจังกับงานหลักสูตรมากน้อยแค่ไหน ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของ ผู้บริหารในการเตรียมเพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาเกิดความพร้อมอย่างทั่วถึงก่อน ทั้งนี้

เพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ และปฏิบัติงานอย่างจริงจัง เพื่อให้การบริหารงานหลักสูตร ในสถานศึกษาได้บรรลุวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับ ใจทศพิธย เชื้อรัตนพงษ์ (2539, หน้า 11) กล่าวว่า งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งเป็นงานหลักงานแรกในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน เพราะหลักสูตรเป็นเครื่องมือในการแปลงจุดมุ่งหมายและนโยบายทางการศึกษาของชาติไปสู่ การปฏิบัติในสถาบัน การศึกษาระดับต่าง ๆ จะดีหรือไม่สามารถศึกษาได้จากหลักสูตร การศึกษาในระดับนั้น ๆ จากที่นักวิชาการได้กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการสรุปผลการดำเนินงานจะทำให้สถานศึกษาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้มีแนวทาง หรือทิศทางที่จะใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์และมีความสอดคล้องกับสถานศึกษามากยิ่งขึ้น

2.2 จำแนกตามความสามารถของครูผู้สอนในการนำหลักสูตรไปใช้ พบว่า ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขึ้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในรายด้านทุกด้านและภาพรวม เป็นความต้องการที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า ครูผู้สอนเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการนำหลักสูตรไปใช้ให้ประสบผลสำเร็จอย่างสูงสุด เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามที่หลักสูตรต้องการคือ ดี เก่งและมีความสุข การดำเนินงานบริหารหลักสูตรเป็นเรื่องของผู้บริหาร และครูทุกคน ที่จะต้องร่วมมือร่วมใจกันในการพัฒนางาน เพื่อให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ต้องการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, หน้า 42) เช่นเดียวกับสุวิทย์ มูลคำ (2543, หน้า 17-18) ที่กล่าวว่าสถานศึกษาควรจัดให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีคุณภาพ และได้มาตรฐานตามหลักการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่คำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชน ทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ สอดคล้องกับสิปปนนท์ เกตุทัต (2538, หน้า 6) กล่าวว่า การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรม ต้องอาศัยกำลังคนเป็นปัจจัยสำคัญ และคนจะมีประสิทธิภาพเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการศึกษา จากที่นักวิชาการกล่าวมาจะเห็นได้ว่าครูผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเยาวชนให้มีคุณภาพทางการศึกษาตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ต้องการ

2.3 จำแนกตามความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน พบว่า ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขึ้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า เป็นความต้องการที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียง 2 ด้าน

คือ 1) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และ 2) การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล และเป็นความต้องการที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เพียงรายด้านเดียว คือ การสรุปการดำเนินงานของสถานศึกษา จากที่ในภาพรวมเป็นความต้องการที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เพราะกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า หลักสูตรในปัจจุบันเป็นสิ่งใหม่ที่เกิดขึ้นในวงการการศึกษา ที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนมีการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาเพิ่มมากขึ้น แต่จากการวิจัยวิจัยเพื่อการพัฒนาหลักสูตรของกรมวิชาการ (2544, หน้า 1) ผลการศึกษา พบว่า หลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนานกว่า 10 ปี มีข้อจำกัดอยู่หลายประการไม่สามารถส่งเสริมให้สังคมก้าวหน้าไปสู่สังคมความรู้ได้ทันการณ์ในเรื่องสำคัญดังต่อไปนี้ 1) การกำหนดหลักสูตรจากส่วนกลางไม่สามารถสะท้อนสภาพความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษา และท้องถิ่น 2) การจัดทำหลักสูตรและการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ยังไม่สามารถผลักดันให้ประเทศไทยเป็นผู้นำด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยีจึงจำเป็นต้องปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้คนไทยมีทักษะกระบวนการและเจตคติที่ดีทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีความคิดสร้างสรรค์ 3) การนำหลักสูตรไปใช้ยังไม่สามารถสร้างพื้นฐานในการคิด สร้างวิธีการเรียนรู้ให้คนไทยมีทักษะในการจัดการและทักษะในการดำเนินชีวิต สามารถเผชิญปัญหาสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ 4) การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ยังไม่สามารถที่จะทำให้ผู้เรียนใช้ภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสารและการค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่หลากหลายในยุคสารสนเทศ สอดคล้องกับงานวิจัยของสายสวัสดิ์ วิไลกุล (2537, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี พบว่า การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเป็นความต้องการที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะเห็นได้ว่าการพัฒนาหลักสูตรเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นที่สถานศึกษาควรให้ความสนใจ และร่วมกันกับชุมชนในการพัฒนาหรือเตรียมความพร้อม เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาและเป็นพลเมืองดีของประเทศสืบไป

2.4 จำแนกตามปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้ พบว่า ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขึ้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในรายด้านทุกด้านและภาพรวมเป็นความต้องการที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า หลักสูตรเป็นสิ่งใหม่ที่ครูจะต้องศึกษาและให้ความสำคัญ เพื่อครูจะได้นำหลักสูตรของสถานศึกษาไปพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้มีความรู้ มีคุณธรรมตามที่หลักสูตรต้องการ นิพนธ์ กินาวงศ์ (2526, หน้า 68-69) ได้กล่าวว่างานหลักสูตรเป็นหัวใจของสถานศึกษา หน้าที่ของโรงเรียนคือ การให้ความรู้ทางวิชาการแก่นักเรียนเป็นสำคัญ แต่การที่โรงเรียนจะสามารถทำหน้าที่ด้านนี้อย่างสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อผู้บริหาร

ให้ความสำคัญแก่การพัฒนางานด้านหลักสูตร และเข้าใจขอบเขตการบริหารงานหลักสูตรและงานวิชาการในโรงเรียนเป็นอย่างดี สอดคล้องกับปริยาพร วงศ์อนุครโรจน์ (2543, หน้า 2) กล่าวว่า การบริหารงานหลักสูตร เป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารโรงเรียน เนื่องจากการบริหารงานหลักสูตรเกี่ยวข้องกับกิจกรรมหลายอย่างในโรงเรียน โดยเฉพาะเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของโรงเรียน และเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหาร และปัญญา แก้วกีฏ (2545, หน้า 17) กล่าวว่างานพัฒนาหลักสูตร เป็นกระบวนการดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตร และการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายของการพัฒนาผู้เรียน โดยทั่วไปงานหลักสูตรจะประกอบด้วย การศึกษาปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาและการนำหลักสูตรไปใช้ จากเหตุผลดังกล่าวจะเห็นได้ว่างานหลักสูตรเป็นงานที่มีความสำคัญดังนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามจึงมีความต้องการที่ไม่แตกต่างกัน

2.5 จำแนกตามปัญหาการสร้างหลักสูตร พบว่า ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในรายด้านทุกด้านและภาพรวม เป็นความต้องการที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า การสร้างหลักสูตรเป็นสิ่งที่ยุ่งยากต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการที่จะพัฒนาหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์และเหมาะกับผู้เรียนในสถานศึกษาของตน รวมถึงสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนในพื้นที่ การบริหารหลักสูตรเป็นงานที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา พัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ควบคู่คุณธรรม ซึ่งในปัจจุบันจากกระแสการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการด้านต่าง ๆ ของโลกยุคโลกาภิวัตน์ มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจของทุกประเทศรวมทั้งประเทศไทยด้วย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงการจัดการศึกษาของชาติ ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศเพื่อสร้างคนไทยให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพพร้อมที่จะแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในเวทีโลก ในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ มีความสามารถนั้น โรงเรียนต้องอาศัยความร่วมมือจากพ่อแม่ ผู้ปกครองนักเรียน และชุมชน ในการช่วยกันสอดส่องดูแล อบรมนักเรียนและบุตรหลานของตนอยู่ตลอดเวลา ซึ่งสถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้ (2547, หน้า 1) ได้กล่าวว่า เป้าหมายของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา คือ การพัฒนาคน โดยมีความเชื่อว่า มนุษย์มีศักยภาพที่จะเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต นอกจากจะให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพโดยตรงแล้ว ยังจำเป็นต้องคำนึงถึงกลไกและสภาพแวดล้อม ที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาอย่างเต็มที่ เพื่อเตรียมคนให้มีคุณลักษณะเป็นผู้คิดวิเคราะห์ สามารถแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถเผชิญกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เช่นเดียวกับพิชัย เสงี่ยมจิตต์ (2542, หน้า 289) ได้กล่าวไว้ว่า สถาบันการศึกษา คือ สถาบันแห่งหนึ่งของ

ชุมชนที่มีบทบาทสำคัญในการนำการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ชุมชน เป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน เป็นศูนย์พัฒนาชุมชน ส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรม เป็นสถานฝึกงานอาชีพ ตลอดจนเป็น ศูนย์ดำเนินงานของทางราชการ ทำนองเดียวกันชุมชนก็มีบทบาทและความสำคัญต่อ สถาบันการศึกษา เช่น ช่วยเหลือสนับสนุนสถาบันในด้านต่างๆ ช่วยอนุรักษ์และถ่ายทอด วัฒนธรรมชุมชน เป็นสถานที่ตั้งของหน่วยงานองค์การสถาบันการศึกษา ช่วยพัฒนาปรับปรุง การจัดสิ่งแวดล้อม กำหนดปรัชญา จุดหมายของสถาบัน ให้สอดคล้องกับความเป็นอยู่ของ ชุมชนที่สถาบันตั้งอยู่ ตลอดจนบทบาทในการควบคุม สนับสนุนการดำเนินงานของสถาบัน สถาบันจะอยู่ได้ต้องอาศัยความเชื่อถือ และความร่วมมือของประชาชน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 นักวิชาการ ศึกษานิเทศก์ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ซึ่งเป็นผู้นำในการส่งเสริม สนับสนุน ประสาน ดูแล ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาต้องร่วมมือกับผู้ปกครองนักเรียน และชุมชน ในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา โดยเฉพาะงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในด้านการสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ซึ่งจากผลการวิจัย พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงกว่า ด้านอื่นๆ และในรายชื่อคือ 1) การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานการใช้หลักสูตร สถานศึกษา 2) การนำผลการรายงานการดำเนินงานการใช้หลักสูตรเผยแพร่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง และชุมชนรับทราบ และ 3) การรายงานผลการดำเนินงานการใช้หลักสูตรเป็นระยะตามเวลาที่ กำหนด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำผลการวิจัย ในด้านการสรุปผลการดำเนินงานของ สถานศึกษา โดยเฉพาะรายชื่อการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานการใช้หลักสูตร สถานศึกษา ซึ่งผลจากการวิจัยพบว่า เป็นรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และเป็นความต้องการอยู่ใน ระดับมาก นำไปเป็นแนวทางในการกำหนด วางแผน แก้ไข ปรับปรุง ส่งเสริมและพัฒนา หลักสูตรของโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยตอบสนองความต้องการของครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการศึกษา ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 มีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

2.1 ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาถึง ปัญหาและแนวทางแก้ไขในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยเฉพาะด้านการสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา เพื่อนำผลการวิจัยมาพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบในการจัดทำสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ให้มีความสอดคล้องกับสภาพ ปัญหาและความต้องการของชุมชน มากยิ่งขึ้นต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา โดยศึกษาในโรงเรียนทุกขนาด เพื่อนำผลการวิจัยมาพัฒนาและปรับปรุงงานหลักสูตร ของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

บรรณานุกรม

- กมล ภูประเสริฐ. (2545). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: เมธีทิปส์.
- การศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเขตการศึกษา 6, , สำนักงาน. (2531). รายงานการประเมินคุณภาพการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา เขต 6. ลพบุรี: หน่วยศึกษานิเทศก์.
- ชนิษฐ์ศรี ลีอารีย์. (2540). การบริหารและปัญหาการบริหารหลักสูตรในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดเทศบาลและเมืองพัทยา เขตการศึกษา 12. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3, สำนักงาน. (2548). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2548. นครสวรรค์: ผู้แต่ง. (อัตสำเนา).
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2543). รายงานการเสวนาทางวิชาการ เรื่องความสามารถของนักเรียนบนเวทีระดับโลก : ผลการแข่งขันโอลิมปิกวิชาการ ปี 2538-2542 กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2534). ชุดสื่อและเครื่องมือนิเทศภายในโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: โรงเรียนคุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2536). การพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2541). รายงานการวิจัยและประเมินผลประสิทธิภาพของการประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2543). แนวการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อความพร้อมรับการประเมินภายนอก. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, คณะกรรมการข้าราชการครู, สำนักงาน และสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา.(2541). บริหารศาสตร์. ชุดฝึกอบรมผู้บริหารระดับสูง. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). การพัฒนาหลักสูตร: หลักการและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: อลินแพรส.
- จำเนียร ศิลปวานิช. (2538) หลักและวิธีการสอน. กรุงเทพมหานคร: เจริญรุ่งเรืองการพิมพ์.
- ชูศรี สุวรรณโชติ. (2544). หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร: กิซซิ่งเอ็ด.

- ชัยเนตร ไวยคณี. (2539). การศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษสังกัดกรมสามัญศึกษาในส่วนกลาง. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ถวัลย์ มาศจรัส. (2545). คู่มือการเขียนและการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ชารอักษร.
- ทิพย์ร นันทพันธ์. (2539). การบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ทิพากร นิตยสมบูรณ์. (2539). การบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ธีระ รุญเจริญ. (2546, ตุลาคม 5). การบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทย (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.onec.go.th>.
- ธีรารง บัวศรี. (2542). ทฤษฎีหลักสูตร (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: ธนรัชการพิมพ์.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2534). ก้าวเข้าสู่ผู้บริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์
- นิตยา ทับฟุ่ม. (2544). ปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศทางการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏเทพสตรี.
- นิพนธ์ กินาวงศ์. (2526). หลักการบริหารการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). พิษณุโลก : โรงพิมพ์ตระกูลไทย.
- นักฎิศา แดงใหญ่. (2542). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษา 1. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บรรพต สุวรรณประเสริฐ. (2544). การพัฒนาหลักสูตรโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (พิมพ์ครั้งที่ 2). เชียงใหม่: แสงศิลป์.
- บังอร อนุเมฆางกูร, และคนอื่นๆ. (2542). หลักสูตรและการจัดการมัธยมศึกษา. ฉะเชิงเทรา: สถาบันราชภัฏราชชนครินทร์.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธ์. (2535). ระเบียบวิชาการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: บีแอนด์บี.

- ประคอง กรวรรณสุต. (2542). สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: ด้านสุทธาการพิมพ์.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2535). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพมหานคร: สหมิตรออฟเซต.
- ปัญญา แก้วกียูร. (2545). ชุดฝึกอบรมผู้บริหาร : ประมวลสาระ เรื่อง หลักการจัดการศึกษาในรูปแบบการใช้โรงเรียนหรือเขตพื้นที่การศึกษาเป็นฐาน. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.
- พิชัย เสวียมจิตต์. (2542). การบริหารงานเฉพาะด้านสถาบันการศึกษา. อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2531). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- มาเจอ โกะสุโซ. (2538). สภาพและปัญหาในการบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2542). การประเมินโครงการ : แนวคิดและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุจิรี ภูสวาระ, และจันทราณี สงวนนาม. (2545). การบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: บิ๊ค พอยท์.
- วาค หนูมา. (2540). การศึกษาปัจจัยและกระบวนการที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพต่อคุณภาพการศึกษา : ศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะกรณีศึกษาโรงเรียนดีเด่นรางวัลพระราชทานในจังหวัดชัยนาทและอุทัยธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2545). การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- วิจัย, และพัฒนาการเรียนรู้, สถาบัน. (2547). เรียนรู้สู่คุณภาพสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- วิชาการ, กรม. (2543). การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- _____. (2544). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

- _____ .(2545 ก). แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____ (2545 ข). รายงานการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา
ระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- _____ . (2546). รายงานการศึกษาความพร้อมการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้น
พื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ปีการศึกษา 2546. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- วิชัย คิสสระ. (2535). การพัฒนาหลักสูตรและการสอน. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- วิชัย ราชบุรีศิริ. (2526). หลักสูตรและแบบเรียนมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร:
ไทยวัฒนาพานิช.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2537). กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน.
กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2544). โรงเรียนองค์กรแห่งการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: อักษรา
พิพัฒน์.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2542). คำชี้แจงประกอบพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: การศาสนา.
- _____ . (2544). ร่างคู่มือบริหารจัดการหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร: กรม.
- _____ . (2546). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล.
กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- _____ . (2547). คู่มือการปฏิบัติงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- ศึกษานิเทศก์, หน่วย กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5. (พฤศจิกายน 2545). การเตรียม
ความพร้อมในการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษา
เขตการศึกษา 5. (Online). Available URL
<http://thaiedresearch.org/result/info2.php?id=4094>
- ศักดิ์ชัย นาคเอี่ยม. (2537). การศึกษาความสนใจด้านการศึกษากายนอกโรงเรียน
สายอาชีพของพลทหารเกณฑ์ ประจำปีการสังกัดกองพลทหารราบที่ 9
จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร.
- สมเกียรติ ศรีสกุล . (2539). หลักสูตรและการจัดการมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร:
กิพย์วิสุทธิ.

- สมศักดิ์ บุญศิริกุล. (2539). การบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกองการศึกษามูลนิธิแห่งคริสตจักรในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมศักดิ์ ป้อมบุปผา. (2544). สภาพและปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนของคณะกรรมการการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏเทพสตรี.
- สมศักดิ์ วัชรเสถียร. (2538). การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมหมาย ปานสันเทียะ. (2537). การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและแนวทางการบริหารหลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สวัสดิ์ อุทรานันท์. (2533). พื้นฐานและหลักการพัฒนหลักสูตร. กรุงเทพฯ: วงเดือนการพิมพ์.
- สามัญศึกษา, กรม. (2539). เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2542 ก). การประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2542 ข). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2544). นโยบายกรมสามัญศึกษา ปีงบประมาณ 2544. กรุงเทพมหานคร: กองแผนงาน
- _____. (2545). นโยบายกรมสามัญศึกษา ปีงบประมาณ 2544. กรุงเทพมหานคร: การวิเคราะห์สาระสำคัญ. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- স্যันต์ พันธีมี. (2547). ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 33 กับชุมชนตำบลคงดินแดง จังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

- สายสวัสดิ์ วิไลกุล. (2537). ปัญหาการบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ใน โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สิปปนนท์ เกตุทัต. (2538). ก้าวมันหันโลก. เอกสารประกอบการปาถกฐาสมเด็จพระมหิตลาธิเบศรฯ (3). การศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์ : เสริมสร้างสมรรถนะไทยในประชาคมโลก. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สื่อพลัง. (2544, ตุลาคม - ธันวาคม). มาตรฐานการศึกษา สู่ปี 545. วารสารสื่อพลัง, 9(4), 2-17.
- สุบิน จันทะนันท์. (2543). การศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สุวริย์ ศิริโกภาภิรมย์. (2546). ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัย. ลพบุรี: สถาบันราชภัฏเทพสตรี.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2543). เรียนรู้สู่ครูมืออาชีพ. กรุงเทพมหานคร: ที. พี. พริน.
- สันต์ ขวรมบำรุง. (2547). หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร: การศาสนา.
- สำเรียง ช่างแย้ม. (2537). ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อการบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- หวน พินธุพันธ์. (2528). การบริหารโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- อารีรัตน์ วัฒนสิน. (2544). ครูอาชีพตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ. (อัดสำเนา).
- อมรา เล็กเริงสินธุ์. (2540). หลักสูตรและการจัดการมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- อรสา ปราชนคร. (2525). หลักสูตรและแบบเรียนมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2540). หลักสูตรและการบริหารงานของโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เอสดีเพรส.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2540). หลักบริหารการศึกษาทั่วไป (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: อนงค์ศิลป์การพิมพ์.

- อำภา บุญช่วย. (2537). **การบริหารงานวิชาการโรงเรียน**. กรุงเทพมหานคร:โอ.เอส. ฟรินติ้งเฮาส์.
- Baron, R.A. (1998). **Psychology** (4th ed.). Boston : Allyn and Bacon.
- Beauchamp, (1975). **A curriculum theory** (3rd ed.). Illinois : The Kegg.
- Best, J. W. (1978). **Research in education** (5th ed.). New Jersey: Prentice Hall.
- Galen, S.J.,& Alexande, William M. r. (1978). **Planning curriculum for school**. New York : Rinehart and Winstons.
- Hodgkinson, C. (1991). **Educational leadership : The moral art**. Albany, New York : State University of New York.
- Hoy W.K., & Miskel, C.G. (2001). **Educational administration : Theory, research, and practice** (6th ed.). Singapore : McGraw – Hill.
- Kaufman, R., & English, F.W. (1981).. **Needs assessment : Concept and application**. Englewood Cliffs, New Jersey : Educational Technology Publication
- Locke, E.A., (1991). **The motivation sequence, the motivation hub, and the motivation core**. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*. 50, 99 - 288.
- Locke, E.A., & Latham, G.P A. (1990). **Theoey of goal setting and task**. Performance Englewood Cliffs, NJ : Prentice Hall.
- Kaufman, R.,& English, F.W. (1981). **Needs assessment : Concept and application**. Englewood Cliffs, New Jersey : Educational Technology Publication.
- McClelland, D.C. (1985). **Human motivation**. Glenview, IL : Scott, Foresman.
- Mcneil, J. D. (1977). **Curriculum A comprehensive introduction**. Boston, Toronto : Lille Borwn.
- Porter, L.W. (1961). **A study of perceived need satisfactions in bottom and middle management jobs**. *Journal of Applied Psychology*.45,15 – 16.
- Steers, R.M.,& Porter, L.W. (Eds.). (1991). **Motivation and work behavior** (3rd ed.). New York : McGraw – Hill.
- UNESCO. (1978). **Strategies and procedures in developing and implementing curriculum**. In Report of Workshop. Bangkok : UNESCO.

Weiner, B. (1994). **Integrating social and persons theories of achievement striving**. *Research*. 64, 557 – 751.

Wellman, L. (1988) Factors relation to the implementation of the New York state curriculum of English a second language in secondary school. **Dissertation Abstracts International**,46(6),1472-A.

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3

คำชี้แจงทั่วไป

1. การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3

2. การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้เตรียมเด็กหรือเยาวชน ให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถโดยเริ่มตั้งแต่การวางแผนหลักสูตร การใช้หลักสูตร และการประเมินผลหลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดหมายของหลักสูตรและความต้องการของสังคม ซึ่งประกอบด้วยภารกิจ 7 ด้าน คือ 1) การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา 2)การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 3) การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร 4) การดำเนินการใช้หลักสูตร 5) การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล 6) การสรุปการดำเนินงานของสถานศึกษา และ 7) การปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร

3. แบบสอบถามฉบับนี้ มี 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สอบถาม ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3

4. กรุณาตอบแบบสอบถามทุกข้อ เพื่อประโยชน์ในการนำผลของการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ต่อไป

ขอขอบคุณ

(นางสาวสมจิตร คงเพชรศักดิ์)

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย $\surd$ ลงใน [ ] ตรงกับข้อความที่ท่านเลือกเพียงคำตอบเดียว

1. ตำแหน่ง

- [ ] ครูผู้สอน
[ ] คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. อายุ

- [ ] ต่ำกว่า 30 ปี
[ ] 30 - 39 ปี
[ ] 40 - 49 ปี
[ ] มากกว่า 49 ขึ้นไป

3. วุฒิการศึกษา

- [ ] ต่ำกว่าปริญญาตรี
[ ] ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
[ ] สูงกว่าปริญญาตรี

4. ความสามารถของครูผู้สอนในการนำหลักสูตรไปใช้

- [ ] มาก
[ ] ปานกลาง
[ ] น้อย

5. ความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน

- [ ] มาก
[ ] ปานกลาง
[ ] น้อย

6. ปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้

- [ ] มาก
[ ] ปานกลาง
[ ] น้อย

7. ปัญหาการสร้างหลักสูตร

- [ ] มาก
[ ] ปานกลาง
[ ] น้อย

8. มีการประเมินผลการใช้หลักสูตรหรือไม่

- [ ] มี
[ ] ไม่มี

9. ความร่วมมือของชุมชนในการสร้างหลักสูตร

- มาก
 ปานกลาง
 น้อย

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3

คำชี้แจง ในฐานะที่ท่านเป็นครูหรือคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โปรดแสดงความต้องการที่ท่านมีต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในขอบข่ายงาน 7 ด้าน คือ

1. การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา
2. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
3. การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร
4. การดำเนินการใช้หลักสูตร
5. การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล
6. การสรุปผลการดำเนินงาน
7. การปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร

คำแนะนำ ขอให้ท่านเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความต้องการของท่าน โดยระดับคะแนนต่างๆ มีความหมายดังต่อไปนี้

5 หมายถึง	ระดับความต้องการมากที่สุด
4 หมายถึง	ระดับความต้องการมาก
3 หมายถึง	ระดับความต้องการปานกลาง
2 หมายถึง	ระดับความต้องการน้อย
1 หมายถึง	ระดับความต้องการน้อยที่สุด

การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับความต้องการ				
	5	4	3	2	1
การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา					
1. การตรวจสอบความกระฉับกระเฉงของคำชี้แจงในหลักสูตร					
2. การตรวจสอบคำอธิบายรายวิชาของหลักสูตร					
3. การตรวจสอบสาระสำคัญของหลักสูตร					
4. การตรวจสอบความสอดคล้องของหลักสูตร					
5. การสร้างความตระหนักให้แก่บุคลากรเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร					
6. การอบรมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร					
7. การแต่งตั้งคณะกรรมการของสถานศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนจัดทำหลักสูตร					
8. การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน เครื่องมือเครื่องใช้ และอาคารสถานที่อย่างเหมาะสมและเพียงพอ					
9. การจัดทำสารสนเทศทางการศึกษา					
10. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา					
11. การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์หลักสูตร เพื่อขอความร่วมมือจากชุมชน โดยวิธีการที่หลากหลาย					
การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา					
12. การกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาโดยอาศัยความร่วมมือจากชุมชน					
13. การกำหนดภารกิจ เป้าหมาย ของการจัดการศึกษา โดยอาศัยความร่วมมือจากชุมชน					
14. การจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน					
15. การจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน					
16. การกำหนดสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรสถานศึกษา					
17. การกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง					

การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับความต้องการ				
	5	4	3	2	1
การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (ต่อ)					
18. การจัดทำคำอธิบายรายวิชา					
19. การจัดทำหน่วยการเรียนรู้					
20. การออกแบบการจัดการเรียนการสอน					
21. การออกแบบการจัดทำสื่อการเรียนรู้					
22. การออกแบบการวัดผลและประเมินผล					
23. การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน					
24. การกำหนดรูปแบบ เกณฑ์การวัดผลและประเมินผล					
25. การกำหนดรูปแบบเอกสารหลักฐานการศึกษา					
26. การพัฒนาระบบการส่งเสริมสนับสนุน เพื่อจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร					
27. การเรียบเรียงหัวข้อที่สำคัญในการจัดทำหลักสูตร					
วางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร					
28. การศึกษาสภาพ ปัญหาของสถานศึกษา					
29. การศึกษาสภาพ ปัญหาของชุมชน					
30. การศึกษาความต้องการของสถานศึกษา					
31. การศึกษาความต้องการของชุมชน					
32. การกำหนดเป้าหมาย ที่ชัดเจนในการจัดทำหลักสูตร					
33. การกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการจัดทำหลักสูตร					
34. การวางแผนงานที่ชัดเจนมีความสอดคล้องกับหลักสูตร					
35. การส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้					
36. การนำแผนงานไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร					
การดำเนินการใช้หลักสูตร					
37. การประเมินแผนงาน โครงการก่อนนำหลักสูตรไปใช้					
38. การเตรียมเอกสารต่างๆ ของหลักสูตรเพื่อนำหลักสูตรไปใช้ เช่น ตัวหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร เป็นต้น					

การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับความต้องการ				
	5	4	3	2	1
การดำเนินการใช้หลักสูตร(ต่อ)					
39. การปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น					
40. การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนในหลักสูตรที่ชัดเจน					
41. การกำหนดแนวทางการติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตรที่ชัดเจน					
42. การจัดตั้งศูนย์วิชาการเพื่อสนับสนุนการใช้หลักสูตร					
การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล					
43. สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลภายในสถานศึกษา					
44. การจัดทำแผนงาน โครงการการนิเทศ กำกับ ติดตาม และ ประเมินผลภายในสถานศึกษา					
45. จัดทำเอกสารดำเนินงานบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา เป็นปัจจุบัน					
46. การรายงานผลการนิเทศให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบ					
47. การจัดทำระบบกำกับ ติดตามและประเมินผลในสถานศึกษา					
การสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา					
48. การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานการใช้หลักสูตร สถานศึกษา					
49. การรายงานผลการดำเนินงานการใช้หลักสูตรเป็นระยะตาม เวลาที่กำหนด					
50. การนำผลการรายงานการดำเนินงานการใช้หลักสูตรเผยแพร่ ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและชุมชนรับทราบ					
การปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร					
51. สถานศึกษานำผลการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหา ข้อเสนอแนะ ใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนเพื่อปรับปรุงและพัฒนา					
52. สถานศึกษาดำเนินการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการ บริหารจัดการหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น					
53. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยกำหนด วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย รวมทั้งยุทธศาสตร์ใน การพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรในปีต่อไป					

ขอขอบคุณ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการวิจัย

ที่ ศธ ๐๕๔๙.๐๒/ ๔๕๕

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ถนน นารายณ์มหาราช
อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐

๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เรียน นายอนุสิทธิ์ เทพสัมฤทธิ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวสมจิตร คงเพชรศักดิ์ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร. กวี ศิริโกคาภิรมย์ เป็นประธานกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์สำราญ พงษ์โอกาส เป็นกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือใช้ในการทำวิจัย ซึ่งมหาวิทยาลัยฯ ได้พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ไคร้ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้

จึงเรียนมาเพื่อได้โปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุเทพ อ่อนใส)

คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

คณะครุศาสตร์

โทร.๐-๓๖๔๑-๑๑๑๒, ๐-๓๖๔๒-๒๖๐๗-๙ ต่อ ๔๑๑

โทรสาร. ๐-๓๖๔๒-๒๖๑๐ Email : rajabhat@thepdatri.rits.ac.th

ที่ ศธ ๐๕๔๙.๐๒/๔๕๖

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ถนน นารายณ์มหาราช
อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐

๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เรียน นายอรุณ รุ่งเรือง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวสมจิตร คงเพชรศักดิ์ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร. กวี ศิริโกลาภิรมย์ เป็นประธานกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์สำราญ พงษ์โอภาส เป็นกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือใช้ในการทำวิจัย ซึ่งมหาวิทยาลัยฯ ได้พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ไคร้ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้

จึงเรียนมาเพื่อให้โปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุเทพ อ่อนใสว)
คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

คณะครุศาสตร์

โทร.๐-๓๖๔๑-๑๑๑๒, ๐-๓๖๔๒-๒๖๐๗-๙ ต่อ ๔๑๑

โทรสาร. ๐-๓๖๔๒-๒๖๑๐ Email : rajabhat@thepdatri.rits.ac.th

ที่ ศธ ๐๕๔๙.๐๒/ ๔๕๗

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ถนน นารายณ์มหาราช
อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐

๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เรียน นายสมศักดิ์ สุภวิรักษ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวสมจิตร คงเพชรศักดิ์ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร. กวี ศิริโกคาภิรมย์ เป็นประธานกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์สำราญ พงษ์โอภาส เป็นกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือใช้ในการทำวิจัย ซึ่งมหาวิทยาลัยฯ ได้พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ใ้ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุเทพ อ่อนใส)

คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

คณะครุศาสตร์

โทร.๐-๓๖๔๑-๑๑๑๒, ๐-๓๖๔๒-๒๖๐๗-๙ ต่อ ๔๑๑

โทรสาร. ๐-๓๖๔๒-๒๖๑๐ Email : rajabhat@thepdatri.rits.ac.th

ที่ ศธ ๐๕๔๙.๐๒/ ๔๕๘

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ถนน นารายณ์มหาราช
อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐

๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เรียน นายสายันต์ พันธุ์ไม้

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวสมจิตร คงเพชรศักดิ์ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร. กวี ศิริโกภาภิรมย์ เป็นประธานกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์สำราญ พงษ์โอภาส เป็นกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือใช้ในการทำวิจัย ซึ่งมหาวิทยาลัยฯ ได้พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุเทพ อ่อนใสว)
คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

คณะครุศาสตร์

โทร.๐-๓๖๔๑-๑๑๑๒, ๐-๓๖๔๒-๒๖๐๗-๙ ต่อ ๔๑๑

โทรสาร. ๐-๓๖๔๒-๒๖๑๐ Email : rajabhat@thepdatri.rits.ac.th

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ที่ ๔๕๗/๒๕๕๗

วันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวิทย์ ศิริโกคาภิรมย์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เอกสารเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวสมจิตร คงเพชรศักดิ์ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร. กวี ศิริโกคาภิรมย์ เป็นประธานกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์สำราญ พงษ์โอกาส เป็นกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือใช้ในการทำวิจัย ซึ่งมหาวิทยาลัยฯ ได้พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ไคร้ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุเทพ อ่อนใส)

คณบดีคณะครุศาสตร์

ที่ ศธ ๐๕๔๙.๐๒/ ๕๑๐

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ถนน นารายณ์มหาราช
อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐

๑๑ สิงหาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เพื่อทดลองใช้ (Try out) เครื่องมือในการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต ๓

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำนวน ฉบับ

ด้วย นางสาวสมจิตร คงเพชรศักดิ์ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาชั้นพื้นฐานของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร. กวี ศิริโกคาภิรมย์ เป็นประธานกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์สำราญ พงษ์โอกาส เป็นกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการทดลองใช้เครื่องมือ (Try out) เพื่อตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงเครื่องมือวิจัยที่สร้างขึ้น

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี โค้รขอความอนุเคราะห์จากท่านให้นางสาวสมจิตร คงเพชรศักดิ์ ดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แก่ ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ในสถานศึกษาสังกัดของท่านได้ทดลองใช้เครื่องมือวิจัยดังกล่าว โดยผู้วิจัยขออนุญาตดำเนินการแจกเครื่องมือและเก็บเครื่องมือด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อให้โปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุเทพ อ่อนใสว)

คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

คณะครุศาสตร์

โทร.๐-๓๖๔๑-๑๑๑๒, ๐-๓๖๔๒-๒๖๐๗-๙ ต่อ ๔๑๑

โทรสาร. ๐-๓๖๔๒-๒๖๑๐ Email : rajabhat@thepdatri.rits.ac.th

ภาคผนวก ค

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวิทย์ ติริโกคาภิรมย์ อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
2. นายอนุสิทธิ์ เทพสัมฤทธิ์ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา
3. นายสมศักดิ์ สุภิรักษ์ หัวหน้าฝ่ายบุคคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา
4. นายอรุณ รุ่งเรือง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเขาหินกลิ้ง ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา
5. นายสายันต์ พันธุ์ไม้ พนักงานราชการ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 33 จังหวัดลพบุรี ผู้ช่วยผู้จัดการโครงการธรรมรักษ์นิเวศน์ 2 จังหวัดลพบุรี ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา

ประวัติผู้ทำวิทยานิพนธ์

ชื่อ – สกุล	นางสาวสมจิตร คงเพชรศักดิ์
วัน เดือน ปีเกิด	วันพฤหัสบดี ที่ 15 เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2500
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 13 หมู่ 9 ตำบลโคกคือ อำเภอโศก จังหวัดนครสวรรค์
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนบ้านห้วยตะโก ตำบลโคกคือ อำเภอโศก จังหวัดนครสวรรค์
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2517	ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.ต้น) วิทยาลัยครูนครสวรรค์ อำเภอมือง จังหวัดนครสวรรค์
พ.ศ. 2520	ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง (ป.กศ. สูง) วิทยาลัยครูนครสวรรค์ อำเภอมือง จังหวัดนครสวรรค์
พ.ศ. 2528	ศึกษาศาสตรบัณฑิต (ศษ.บ.) วิชาเอกการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จังหวัดนนทบุรี
พ.ศ. 2550	ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2523	ครู 2 โรงเรียนบ้านห้วยตะโก ตำบลโคกคือ อำเภอโศก จจังหวัดนครสวรรค์
พ.ศ. 2527- 2530	อาจารย์ 1 ระดับ 3 – 4 โรงเรียนบ้านห้วยตะโก ตำบลโคกคือ อำเภอโศก จจังหวัดนครสวรรค์
พ.ศ. 2534 - 2541	อาจารย์ 2 ระดับ 5 - 7 โรงเรียนบ้านห้วยตะโก ตำบลโคกคือ อำเภอโศก จจังหวัดนครสวรรค์
พ.ศ. 2548 - 2549	ครู คศ. 2 โรงเรียนบ้านห้วยตะโก ตำบลโคกคือ อำเภอโศก จจังหวัดนครสวรรค์